

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζική και
Χρηματοοικονομική*

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Οι νεότερες εξελίξεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τα
Τραπεζικά Ιδρύματα. Μελέτη περίπτωσης Ελληνικής
Τράπεζας

Νικόλαος Αντωνόπουλος

Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Ν. Δασκαλάκης

Μάιος 2017

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζική και
Χρηματοοικονομική***

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Οι νεότερες εξελίξεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τα
Τραπεζικά Ιδρύματα. Μελέτη περίπτωσης Ελληνικής
Τράπεζας**

Νικόλαος Αντωνόπουλος

**Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Ν. Δασκαλάκης**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Τραπεζική και Χρηματοοικονομική από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2017

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη ασχολείται αρχικά με τη δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος, εστιάζοντας στους κυριότερους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες. Έπειτα αναλύεται το εποπτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο όπως αυτό καθορίζεται από τους κανονισμούς της επιτροπής της Βασιλείας, δίνοντας βάση στις πρόσφατες τροποποιήσεις του πλαισίου.

Ακολουθεί μία σύντομη περιγραφή των Ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών, της συνεργασίας μεταξύ τους για την μικροπροληπτική και μακροπροληπτική παρέμβαση στα τραπεζικά ιδρύματα, και την εφαρμογή των κανονισμών στην Ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Το τελευταίο κομμάτι της εργασίας αποτελεί μελέτη περίπτωσης Τράπεζας υπό το πρίσμα του εποπτικού πλαισίου, εστιάζοντας στην επίδραση που έχει αυτό στο σταθμισμένο ενεργητικό της, τη μόχλευση, τη ρευστότητα και την αντιμετώπιση των κυριότερων κινδύνων.

Summary

The present study, initially describes the structure of the financial system, focusing on the major risks that Banks have to deal with. Secondly, it discusses the regulatory and supervisory framework of the banking system historically and mainly, the recent changes that have been taken place under the scope of Basel Committee.

There is a brief analysis of the European regulatory authorities, the coordination between the microprudential and macroprudential supervisory mechanisms and the implementation of the rules in the Greek banking system

The last part is the case study of a Greek bank under the scope of the recent changes in the regulatory framework and its impact to the risk weighted parts of the capital, the liquidity, the leverage ratio and the main risks that affect its operation.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ την οικογένειά μου για τη στήριξη και ιδιαίτερα τη σύζυγό μου.

Περιεχόμενα

1	Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα	1
1.1	Το χρηματοπιστωτικό Σύστημα και η έννοια του κινδύνου	1
1.2	Η πρόσφατη Τραπεζική κρίση	9
2	Κανονιστικό πλαίσιο Επιτροπής Βασιλείας	12
2.1	Εισαγωγή - Το σύμφωνο της Βασιλείας	12
2.2	Οι κανόνες της Βασιλείας I	17
2.3	Οι κανόνες της Βασιλείας II	18
2.3.1	Η εφαρμογή του νέου πλαισίου	18
2.3.2	Οι τρεις Πυλώνες	19
2.4	Η κριτική της Βασιλείας II.....	23
2.5	Οι κανόνες της Βασιλείας III.....	24
2.5.1.	Η εφαρμογή του νέου πλαισίου.....	25
2.5.2	Το κεφάλαιο.....	27
2.5.3.	Η μόχλευση.....	31
2.5.4	Η ρευστότητα.....	32
2.5.5	Οι λοιπές καινοτομίες	35
2.6	Η κριτική της Βασιλείας III.....	41
2.7	Συμπεράσματα - προς τη Βασιλεία IV	46
3.	Η Τραπεζική Εποπτεία στην Ελλάδα και την Ε.Ε.	49
3.1	Οι Εποπτικές αρχές.....	49
3.1.1	Μικροπροληπτική εποπτεία και ρύθμιση.....	49
3.1.2	Μακροπροληπτική εποπτεία και ρύθμιση.....	51
3.1.3	Λοιπά στοιχεία του πλαισίου.....	55
3.2	Η Τραπεζική Εποπτεία στην Ελλάδα.....	56
4.	Μελέτη Περίπτωσης, η Τράπεζα Χ και η εναρμόνιση με τις απαιτήσεις του Πυλώνα III της Βασιλείας III	62
4.1.	Εισαγωγή.....	62
4.2.	Πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων.....	63
4.3	Πιστωτικός Κίνδυνος.....	65
4.4.	Λειτουργικός Κίνδυνος	68
4.5	Κίνδυνος Αγοράς.....	70
4.6	Μόχλευση.....	72
4.7	Ίδια Κεφάλαια.....	73
4.8	Κεφαλαιακή Επάρκεια.....	78
4.9	Ρευστότητα.....	80
	Συμπεράσματα	84
	Βιβλιογραφία	88

Κεφάλαιο 1

Το Χρηματοπιστωτικό

Σύστημα

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί ένα δίκτυο στο οποίο δραστηριοποιούνται τα Τραπεζικά Ιδρύματα. Αποτελεί τον διαμεσολαβητή στη σύνδεση μεταξύ των αποταμιευτών με τους επενδυτές, δηλαδή μεταφέρει την αγοραστική δύναμη από τις οικονομικές μονάδες που παρουσιάζουν πιστωτικό υπόλοιπο προς αυτές με χρεωστικό υπόλοιπο. Οι στόχοι που εξυπηρετεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι συνοπτικά (Αγγελόπουλος 2013:44) συνοψίζονται ως εξής:

- α) Η οικονομικά ωφέλιμη κατανομή των πόρων με τη μεγιστοποίηση της αξιοποίησή τους,
- β) Η πρόληψη και αντιμετώπιση της διάχυσης του κινδύνου,
- γ) Η παρακολούθηση της λειτουργίας των δραστηριοποιούμενων σε αυτό οργανισμών και ο έλεγχος της λειτουργίας τους,
- ε) Η σύνδεση αποταμιεύσεων και επενδύσεων,
- στ) Η διευκόλυνση της ανταλλαγής αγαθών και υπηρεσιών με σχετικά προσαρμοσμένα προϊόντα.

1.1 Το χρηματοπιστωτικό Σύστημα και η έννοια του κινδύνου

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί την καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Σε αυτό εντάσσονται οργανισμοί που κατέχουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους, εξασφαλίζοντας τον μετασχηματισμό της ρευστότητας. Το τραπεζικό σύστημα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με την τόνωση της εγχώριας

ζήτησης, την χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Η αποτελεσματικότητα της συμβολής του εξαρτάται από την ύπαρξη αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου το οποίο ρυθμίζει την λειτουργία της κοινωνίας σε οικονομικό επίπεδο και στηρίζει τις αναπτυξιακές διαδικασίες. Το σύστημα αυτό αποτελείται από δύο είδη τραπεζών, την κεντρική τράπεζα και τις εμπορικές τράπεζες.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διευκολύνουν την οικονομική δραστηριότητα. Η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση επιτρέπει την αντιμετώπιση προβλημάτων ηθικού κινδύνου (moral hazard) και «δυσμενούς επιλογής» (adverse selection), ενθαρρύνοντας την προσφορά των αποταμιευτικών κεφαλαίων. Συμβάλλει στη σημαντική μείωση του κόστους συναλλαγών μέσω ενός μηχανισμού συγκέντρωσης των επιμέρους κεφαλαίων από ετερογενείς αποταμιευτές και τη διοχέτευσή τους προς τους επενδυτές. Επιπλέον, διευκολύνει τη διαχείριση του κινδύνου, καθώς επιτρέπει τη διαχρονική εξομάλυνση ροών και την εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας.

Ως κίνδυνος ορίζεται ως το ενδεχόμενο ζημιάς από αρνητικές αποκλίσεις του πραγματικού αποτελέσματος από το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Κατά τον Αρτίκη (2012) ο κίνδυνος αποτελεί το οικονομικό αντίστοιχο της αβεβαιότητας. Η αξιολόγηση και επιμέτρηση των κινδύνων πρέπει να γίνεται ώστε να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατό καλύτερη διαχείρισή τους και η διατήρηση επαρκούς κεφαλαίου για την κάλυψή τους. Η διαδικασία αξιολόγησης και επιμέτρησης των κινδύνων μπορεί να διενεργηθεί σε τρία στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, το τραπεζικό ίδρυμα πρέπει να αναγνωρίσει όλους του ουσιαστικούς κινδύνους αξιοποιώντας διάφορους δείκτες κινδύνου, όπως είναι το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε σχέση με τις συνολικές χορηγήσεις. Το τραπεζικό ίδρυμα πρέπει να επιμετρήσει τους κινδύνους χρησιμοποιώντας κατάλληλες μεθόδους. Τέλος, θα πρέπει να γίνει από το τραπεζικό ίδρυμα ο υπολογισμός του κεφαλαίου που χρειάζεται για τη κάλυψη των εν λόγω κινδύνων.

Οι κυριότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα εν γένει και οι Τράπεζες ως το βασικό συστατικό του στοιχείο αναλύονται ως εξής (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009:193)

Κατηγορία Κινδύνου	Υποκατηγορία
Πιστωτικός Κίνδυνος	<p>Κίνδυνος αντισυμβαλλόμενου</p> <p>Κίνδυνος συγκέντρωσης</p> <p>Ελλειμματικός κίνδυνος</p> <p>Κίνδυνος χώρας</p> <p>Κίνδυνος τιτλοποίησης</p>
Κίνδυνος Αγοράς	<p>Κίνδυνος αγοράς στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών (trading book)</p> <p>Συναλλαγματικός κίνδυνος στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο και στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών</p>
Λειτουργικός κίνδυνος	<p>Ανεπάρκεια εσωτερικών συστημάτων και διαδικασιών</p> <p>Εταιρική διακυβέρνηση</p> <p>Νομικός κίνδυνος</p>

Κίνδυνος ρευστότητας	Κίνδυνος απόσυρσης καταθέσεων Κίνδυνος άμεσης ρευστότητας Ικανότητα πρόσβασης σε κεφάλαια
Άλλοι κίνδυνοι	Στρατηγικός κίνδυνος Κίνδυνος φήμης Κίνδυνος υποχρεώσεων έναντι ταμείων προσωπικού Κίνδυνοι από τις εργασίες των ασφαλιστικών εταιρειών του Ομίλου Κίνδυνοι από τις εργασίες που δεν είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένες με τις τραπεζικές εργασίες ή σχετίζονται στενά με αυτές
Επιτοκιακός κίνδυνος στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο	

Πίνακας 1. Οι κυριότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται στη οικονομική ζημιά που το τραπεζικό ίδρυμα θα υποστεί από ενδεχόμενη αθέτηση των υποχρεώσεων των αντισυμβαλλόμενων λόγω της δανειοδότησής τους. Προκύπτει από την παραδοσιακή λειτουργία των Τραπεζών δηλαδή τη μεταφορά κεφαλαίων από

τις πλεονασματικές προς τις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες. Οι κύριες υποκατηγορίες του πιστωτικού κινδύνου είναι ο κίνδυνος αντισυμβαλλόμενου, ο κίνδυνος συγκέντρωσης, ο ελλειμματικός κίνδυνος, ο κίνδυνος χώρας και ο κίνδυνος τιτλοποιήσεων. Ο κίνδυνος αντισυμβαλλόμενου αφορά τη μη δυνατότητα εκπλήρωσης των συμβατικών υποχρεώσεων από μία δανειοδότηση, έγκαιρα. Εξαρτάται από το ποσό της οφειλής, την πιθανότητα της πτώχευσης και το ποσοστό ανάκτησης σε περίπτωση αφερεγγυότητας (Μελάς 2002).

Ο κίνδυνος συγκέντρωσης είναι ιδιαίτερα σημαντικός και πρέπει να παρακολουθείται επαρκώς από τα τραπεζικά ιδρύματα. Οι πιο σημαντικές κατηγορίες κινδύνου συγκέντρωσης είναι α) η συγκέντρωση σε ένα πελάτη ή όμιλο συνδεδεμένων πελατών καθώς τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να ομαδοποιούν τα χρηματοδοτικά ανοίγματα που παραχωρήθηκαν σε συνδεδεμένους πελάτες και να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ πελατών η οποία να καθιστά την πηγή πιστωτικού κινδύνου κοινή, β) Η συγκέντρωση σημαντικού ποσοστού του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων στις χαμηλότερες εσωτερικές διαβαθμίσεις αποτελεί σημαντική πηγή κινδύνου. Τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να καθορίσουν μέγιστα όρια έκθεσης στις εν λόγω διαβαθμίσεις ώστε να είναι σε θέση να διαχειριστούν επαρκώς και να παρακολουθήσουν ικανοποιητικά τον εν λόγω κίνδυνο, γ) Η συγκέντρωση του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων του τραπεζικού ιδρύματος σε διάφορους τομείς της οικονομίας ενδεχομένως να οδηγήσει σε σημαντικές ζημιές σε περίπτωση που υπάρξει κρίση σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας. δ) Η λήψη περιορισμένων κατηγοριών εξασφαλίσεων για τις διευκολύνσεις που παραχωρούνται από τα τραπεζικά ιδρύματα π.χ. δάνεια αποκλειστικά με εξασφάλιση μέσω προσωπικών εγγυήσεων για σημαντικό αριθμό δανείων.

Σε περιπτώσεις όπου πιστωτικές διευκολύνσεις χορηγούνται σε πελάτες οι οποίοι δραστηριοποιούνται κυρίως στο εξωτερικό, δημιουργείται ο κίνδυνος χώρας ο οποίος δεν σχετίζεται απαραίτητα με την πιστοληπτική ικανότητα του κάθε πελάτη αλλά να προκύπτει από περιορισμούς στην εξαγωγή

συναλλάγματος που επιβάλλονται από τη χώρα του εξωτερικού με αποτέλεσμα ο πελάτης να μην μπορεί να εξάγει ποσά από την εν λόγω χώρα για την εξυπηρέτηση των υποχρεώσεών του. Επιπρόσθετα, αρνητικές οικονομικές ή πολιτικές εξελίξεις ενδεχομένως να έχουν αντίκτυπο στην χρηματοοικονομική κατάσταση και, κατά συνέπεια, στην ικανότητα αποπληρωμής του πελάτη. Τα δάνεια σε ξένο νόμισμα αυξάνουν τον πιστωτικό κίνδυνο του τραπεζικού ιδρύματος καθώς, σε περίπτωση μεταβολών στη συναλλαγματική ισοτιμία, η ικανότητα αποπληρωμής των πελατών ενδεχομένως να μειωθεί σημαντικά. Ο ελλειμματικός κίνδυνος δεν πηγάζει από τη χειροτέρευση της ικανότητας αποπληρωμής του αντισυμβαλλομένου αλλά από προβλήματα λόγω αναποτελεσματικών διαδικασιών και νομοθεσιών που προκύπτουν κατά τη διαδικασία εκποίησης των εξασφαλίσεων. Ο πιστωτικός κίνδυνος αφορά κάθε οικονομική συναλλαγή και οφείλεται στον δανειολήπτη ανεξάρτητα από τη μορφή του δανείου (στεγαστικό, καταναλωτικό, επιχειρηματικό). Ο κίνδυνος τιτλοποίησης προκύπτει όταν το τραπεζικό ίδρυμα πωλεί ή αγοράζει πιστωτικό κίνδυνο μέσω προγραμμάτων τιτλοποίησης. Κάθε τραπεζικό ίδρυμα που συμμετέχει σε προγράμματα τιτλοποίησης, θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η φύση και οι κίνδυνοι των εν λόγω προγραμμάτων είναι εντός της διάθεσης ανάληψης κινδύνων του.

Η Τράπεζα για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου μπορεί να αξιοποιήσει συγκεκριμένα εργαλεία. Μπορεί να ενσωματώσει τον κίνδυνο στην συναλλαγή με τη μετακύλιση του κόστους ως προσαύξηση του περιθωρίου δανειοδότησης, να ζητήσει εξασφαλίσεις όπως collateral ή προσημείωση υποθήκης, να ασφαλίσει την απαίτηση με CDS (Credit Default Swap) ή τελικά να περιορίσει την πιστωτική της επέκταση σε βραχυπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο ορίζοντα και να αυξήσει τις προβλέψεις έναντι των εκταμιευμένων δανείων.

Κίνδυνος της αγοράς

Ο κίνδυνος της αγοράς για ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, αφορά την απομείωση της αξίας του ενεργητικού που έχει ως αιτία την αβεβαιότητα του κλίματος της αγοράς, λόγω επέλευσης κάποιου οικονομικού ή μη γεγονότος, όπως η αυξομείωση των βασικών επιτοκίων όπως το Euribor, το spread των

κρατικών ομολόγων, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, ο πληθωρισμός και η ανεργία. Η εκτίμηση του κινδύνου της αγοράς, ποσοτικοποιεί την έκτακτη ζημιά για ένα στοιχείο του ενεργητικού, χρησιμοποιώντας διάφορα μοντέλα (για παράδειγμα Var – Value at Risk) τα οποία αποτιμούν τη μέγιστη δυνατή ζημιά για ένα χρονικό διάστημα, της αξίας του ενεργητικού λόγω του κινδύνου. Ο κίνδυνος αγοράς στην ουσία αναφέρεται στο ενδεχόμενο οικονομικής ζημιάς που μπορεί να προκύψει από αρνητικές μεταβολές στις αγορές κεφαλαίων. Τέτοιες διακυμάνσεις δύνανται να περιλαμβάνουν μεταβολές στις αξίες των μετοχών, χρεογράφων, επιτοκίων, βασικών εμπορευμάτων, συναλλαγματικών ισοτιμιών και παραγώγων μέσων. Κατά τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενοι κίνδυνοι ρευστότητας. Αυτοί οι κίνδυνοι δημιουργούνται όταν μια θέση δεν μπορεί να πωληθεί εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου ή όταν η θέση μπορεί να πωληθεί μόνο με έκπτωση. Αυτή η περίπτωση προκύπτει συνήθως σε θέσεις ή παράγωγα τα οποία εμπορεύονται σε αγορές με μικρή εμπορευσιμότητα, ή όταν το τραπεζικό ίδρυμα κατέχει μεγάλες ποσότητες σε συγκεκριμένες αξίες τις οποίες δεν μπορεί να εκποιήσει εύκολα. Αυτοί οι κίνδυνοι ρευστότητας στην αγορά μπορούν να υπολογιστούν επεκτείνοντας την περίοδο διακράτησης στους μεθόδους υπολογισμού ή εφαρμόζοντας αναμενόμενες αξίες με βάση τα στοιχεία που ήδη υπάρχουν. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος για το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο και για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών δημιουργείται σε ένα τραπεζικό ίδρυμα όταν το τραπεζικό ίδρυμα έχει στοιχεία ενεργητικού ή παθητικού εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα τα οποία δεν αντισταθμίζονται με αντίθετες θέσεις ή παράγωγα μέσα.

Λειτουργικός κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος αναφέρεται στην ενδεχόμενη οικονομική ζημιά λόγω ανεπαρκών εσωτερικών διαδικασιών, συστημάτων ή εξωγενών παραγόντων. Το τραπεζικό ίδρυμα μπορεί να δημιουργήσει μια βάση δεδομένων στην οποία να καταγράφονται από όλα τα τμήματα και τις υπηρεσίες του τα περιστατικά λειτουργικού κινδύνου μαζί με τη ζημιά που σχετίζεται με το καθένα από αυτά. Μπορεί να οφείλεται:

- α) Στην ανεπάρκεια εσωτερικών συστημάτων και διαδικασιών της Τράπεζας
- β) Στην εταιρική διακυβέρνηση

γ) Στο νομικό κίνδυνο

Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Συγκεκριμένα, μπορεί να προκύψει από απόσυρση ποσού καταθέσεων μεγαλύτερου του αναμενομένου ή λόγω αδυναμίας των ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού να καλύψουν τις άμεσες υποχρεώσεις του τραπεζικού ιδρύματος. Επιπρόσθετα, ενδεχόμενα αρνητικά συμπεράσματα που προκύπτουν από τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων, οι οποίες προβλέπεται να γίνονται βάσει της σύστασης των Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας είναι ενδείξεις ρευστοτικού κινδύνου (Μελάς 2002). Ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε:

- α) Κίνδυνο ρευστότητας λόγω αποπληρωμών
- β) Κίνδυνο ρευστότητας λόγω αναλήψεων
- γ) Διαρθρωτικό κίνδυνο ρευστότητας
- δ) Κίνδυνο ρευστότητας αγοράς.

Το τραπεζικό ίδρυμα αξιολογεί τη ρευστότητά του συγκρίνοντας τις αναμενόμενες εκροές με τις αναμενόμενες εισροές. Ο κίνδυνος ρευστότητας δημιουργείται όταν υπάρχει ετεροχρονισμός μεταξύ των εισροών και των εκροών. Είναι σημαντικό να γίνεται ακριβής υπολογισμός της ρευστότητας των στοιχείων ενεργητικού καθώς και των ουσιαδών εκροών. Τα τραπεζικά ιδρύματα μπορούν να προχωρούν σε δικές τους προσομοιώσεις για σκοπούς μέτρησης και υπολογισμού του κινδύνου ρευστότητας, χρησιμοποιώντας κατάλληλες και αιτιολογημένες προϋποθέσεις και σενάρια και να συγκρίνουν τη ληκτότητα των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων με τη ληκτότητα βραχυπρόθεσμων στοιχείων ενεργητικού για να αντιμετωπίσουν ετεροχρονισμούς. Για τους σκοπούς ελέγχου του κινδύνου ρευστότητας πρέπει να υφίστανται επαρκείς εσωτερικές διαδικασίες καθώς και διοικητικές και λογιστικές διαδικασίες και διαδικασίες ελέγχου. Σε περίπτωση έλλειψης ρευστότητας, θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή έκτακτες διαδικασίες που να επιτρέπουν την άμεση και αποτελεσματική λήψη διορθωτικών μέτρων.

Τα διαρθρωτικά προβλήματα ρευστότητας αφορούν το αυξημένο κόστος του κεφαλαίου που θα απαιτείται στις περιπτώσεις που το τραπεζικό ίδρυμα επιχειρήσει να κλείσει κενά ρευστότητας, λόγω της δυσμενέστερης πιστοληπτικής ικανότητάς του. Αν η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας ενός τραπεζικού ιδρύματος χειροτερεύσει τότε το κόστος αναχρηματοδότησης του μπορεί να αυξηθεί ανεξάρτητα από τις μεταβολές στα επιτόκια. Αυτό θα είναι εμφανές στα περιθώρια δανεισμού στις χρηματαγορές και στις κεφαλαιαγορές με αποτέλεσμα το τραπεζικό ίδρυμα να αναγκάζεται να καταβάλλει αυξημένο κόστος αναχρηματοδότησης επιβαρύνοντας την κερδοφορία του. Ο κίνδυνος διαρθρωτικής ρευστότητας είναι ιδιαίτερα σημαντικός στις περιπτώσεις που ένα τραπεζικό ίδρυμα αναχρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό μέσω των χρηματαγορών, ή των κεφαλαιαγορών ή μέσω της διατραπεζικής αγοράς.

Ως προς τους λοιπούς κινδύνους, συνοπτικά, ο στρατηγικός κίνδυνος αφορά τις αρνητικές επιδράσεις στο κεφάλαιο και στην κερδοφορία ενός τραπεζικού ιδρύματος λόγω των αποφάσεων της διοίκησης, των ημιτελών αποφάσεων ή των αποτυχιών κατά την προσαρμογή στις αλλαγές του οικονομικού περιβάλλοντος. Ο κίνδυνος καλής φήμης αφορά τις περιπτώσεις που η καλή φήμη του τραπεζικού ιδρύματος, στα μάτια των ενδιαφερομένων (π.χ. επενδυτών, μετόχων, πελατών, καταθετών, υπαλλήλων, αναλυτών κ.τ.λ.) αποκλίνει αρνητικά από το αναμενόμενο επίπεδο, σε σχέση με θέματα ικανότητας, ακεραιότητας και αξιοπιστίας. Ο κίνδυνος κεφαλαίου προκύπτει από δυσκολίες που ενδεχομένως τα τραπεζικά ιδρύματα να αντιμετωπίζουν στην προσπάθειά τους να αντλήσουν νέα κεφάλαια. Επιπρόσθετα, ο κίνδυνος κεφαλαίου μπορεί να προκύψει λόγω ανισορροπιών στην κεφαλαιακή δομή του τραπεζικού ιδρύματος.

1.2 Η πρόσφατη Τραπεζική κρίση

Η παγκόσμια οικονομική κρίση κατέδειξε μία σειρά αδυναμιών του οικονομικού συστήματος και του ρυθμιστικού πλαισίου, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Την υπερβολική μόχλευση και την ανεπάρκεια υψηλής ποιότητας κεφαλαίου
- Την υπερβολική πιστωτική επέκταση με τον ανεπαρκή συνυπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου ρευστότητας.
- Τον υψηλό συστημικό κίνδυνο και τη μη συνεργασία μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων
- Την ανεπάρκεια «κεφαλαιακών μαξιλαριών» για τον περιορισμό της υπερκυκλικότητας των αγορών άρα και τη συνέχιση της χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας σε συνθήκες κρίσης.
- Την ανεπάρκεια αποθεμάτων ρευστότητας και την έκθεση στον κίνδυνο ρευστότητας.

Οι αδυναμίες των Τραπεζών μεταδόθηκαν και στις υπόλοιπες αγορές, στο σύνολο του χρηματοοικονομικού συστήματος και στην πραγματική οικονομία, το κόστος για την οποία αφορά περιλαμβάνει αύξηση του δημόσιου χρέους, αύξηση της ανεργίας και χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης (Χαρδούβελης 2009).

Σε γενικές γραμμές, η μακροοικονομική ανισορροπία συνδέθηκε με τα χαμηλά επιτόκια της περιόδου πριν την κορύφωση της κρίσης λόγω της σημαντικής ρευστότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τη δημιουργία ιδιαίτερα σύνθετων προϊόντων υψηλού κινδύνου για τη μεγιστοποίηση της επενδυτικής απόδοσης. Η μόχλευση των νοικοκυριών αυξήθηκε σημαντικά προς απορρόφηση της υπερβάλλουσας ρευστότητας των Τραπεζών. Η τιτλοποίηση επισφαλών δανείων και η δημιουργία μεγάλων οικονομικών οργανισμών διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων αλλά και φαινόμενα αναζήτησης της μεγιστοποίησης του κέρδους των Τραπεζών ως αυτοσκοπό, μετατόπισαν τη στόχευση από την χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας και την κοινωνική ισορροπία. Η απελευθέρωση και η παγκόσμια διασύνδεση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η εφαρμογή καινοτόμων οικονομικών εργαλείων, η εισαγωγή νέας τεχνολογίας και η παγκόσμια ρευστότητα δε συνοδεύτηκε από αναδιάρθρωση του θεσμικού πλαισίου της εποπτείας και ρύθμισης με αποτέλεσμα το τελευταίο να δράσει πυροσβεστικά στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό που θα

λείανε επαρκώς την επίδραση στις οικονομίες και στον κοινωνικό ιστό, ιδιαίτερα στην Ελλάδα. Ως επακόλουθο, η χρηματοοικονομική κρίση οδήγησε στην οικονομική κατάρρευση, σε προβλήματα φερεγγυότητας των Τραπεζών και στη βίαιη απομόχλευση ενώ επηρεάστηκε σημαντικά και η πραγματική οικονομία.

Το πλαίσιο της Τραπεζικής εποπτείας που είχε εφαρμόσει τους κανόνες της Βασιλείας I με τις καθορισθέντες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι αναλαμβανόμενου κινδύνου, προέτρεψε τις Τράπεζες στη μεταφορά εκτός ισολογισμού (Εταιρίες Ειδικού Σκοπού) των ανοιγμάτων με υψηλότερο βαθμό κινδύνου για τον περιορισμό των απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων. Η έλλειψη διαφάνειας των μοντέρνων χρηματοπιστωτικών εργαλείων και οι συνεχείς τιτλοποιήσεις και επανατιτλοποιήσεις ενέτειναν τη μειωμένη συναλλακτική τους δραστηριότητα και την αύξηση του βαθμού αφερεγγυότητας και επισφαλειών (Οικονομικό Επιμελητήριο 2010). Όπως έχουν αναλυθεί κατά κόρον πλέον στη διεθνή βιβλιογραφία, σημαντικό ρόλο στην ένταση της κρίσης είχαν με τη σειρά τους οι εταιρίες πιστοληπτικής αξιολόγησης, η αύξηση του βαθμού της μόχλευσης, η αδιαφάνεια στη διαχείριση των κεφαλαίων και στις δανειοδοτήσεις. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα ανέπτυξε ονομαστικό ή πλασματικό χρήμα με στόχο τα βραχυχρόνια κέρδη αδιαφορώντας στην ουσία για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Ο βαθμός της αλληλεξάρτησης μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων ήταν τέτοιος, ώστε παρά το γεγονός ότι πληρούνταν το ύψος των εποπτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, η παραμικρή όμως αμφιβολία για την ευρωστία ορισμένων ιδρυμάτων ήταν ικανή να κλυδωνίσει ολόκληρο το πλαίσιο. Ειδικότερα για την Ελλάδα, τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου επιβάρυναν σημαντικά τη θέση των Τραπεζών σε συνδυασμό με τη φρενήρη πιστωτική επέκταση και το συνεπακόλουθο της αύξησης των επισφαλειών.

Κεφάλαιο 2

Το Κανονιστικό Πλαίσιο της

Επιτροπής της Βασιλείας

2.1 Εισαγωγή - Το σύμφωνο της Βασιλείας

Ιστορικά, το σημαντικότερο ρόλο στην εισαγωγή, διαβούλευση και τροποποίηση των κανόνων ρύθμισης και εποπτείας του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος έχει η Επιτροπή της Βασιλείας. Τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων των οργάνων της Επιτροπής υιοθετούνται από τους Θεσμούς και τις αρμόδιες Εποπτικές Αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τελικές αποφάσεις εισάγονται στη Νομοθεσία (Ευρωπαϊκή και Εθνική) με τη μορφή κειμένων των γενικά αποδεκτών, ομογενοποιημένων κανόνων συμμόρφωσης των Τραπεζικών Ιδρυμάτων στα πεδία ενδιαφέροντος κάθε εποχής που υιοθετούνται οι κανονισμοί. Η επιτροπή της Βασιλείας συστάθηκε το 1974. Μέλη της είναι οι Κεντρικές Τράπεζες και οι λοιπές εποπτικές αρχές. Δεν είναι διεθνής οργανισμός αλλά μία οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που στηρίζεται από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών. Οι κανονισμοί που εκδίδει δεν είναι δεσμευτικοί και αποτελούν κατευθυντήριες γραμμές που τυγχάνουν σχεδόν καθολική αποδοχή.

Η επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία (The Basel Committee ή BCBS) είναι ένα από τα πιο γνωστά οικονομικά fora, ιδρύθηκε μετά την κατάργηση του κανόνα Bretton – Woods. Σκοπός της ίδρυσής της ήταν η εποπτεία της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος και ιδιαίτερα των Τραπεζών και αφορμή για την ίδρυσή της υπήρξε η χρεωκοπία της Herstatt Bank (Γερμανία) λόγω της υπερβολικής της έκθεσης σε μελλοντικά συμβόλαια αγοραπωλησίας συναλλάγματος. Ως αποτέλεσμα οι αρχές διαφόρων

χωρών επεδίωξαν την επέκταση της διεθνούς συνεργασίας πάνω στην Τραπεζική Εποπτεία, τη συνεργασία με τις Νομισματικές Αρχές, τη μελέτη της επίδρασης των μακροοικονομικών δεικτών για την προστασία από τις συστημικές κρίσεις και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε ένα ολοένα και πιο διεθνοποιημένο πλαίσιο λειτουργίας.

Ο σκοπός της επιτροπής είναι η ενδυνάμωση της ρύθμισης, της εποπτείας και των πρακτικών των Τραπεζών για τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας. Το αποτέλεσμα της ρύθμισης είναι η δημιουργία πλαισίου λειτουργίας και η πρόληψη μέσω δεσμών μέτρων μικροοικονομικής και μακροοικονομικής πολιτικής. Η εποπτεία αφορά την παρακολούθηση από τις αρχές της συμμόρφωσης με το ρυθμιστικό πλαίσιο, δρώντας σε μικροπροληπτική διάσταση.

Τα ανωτέρω καθιστούν τη Βασιλεία ως το φορέα που θέτει τα πλαίσια της μικροπροληπτικής και της μακροπροληπτικής εποπτείας και προάγει τη συνεργασία των μελών του κατά την εποπτική διαδικασία. Το συμβούλιο της Βασιλείας, για την επίτευξη των στόχων του, προβαίνει στις ακόλουθες δραστηριότητες (BCBS 2013).

- 1) Ανταλλάσσει πληροφορίες για τις εξελίξεις στον Τραπεζικό Τομέα και τις αγορές για τη διαπίστωση έκτακτων οικονομικών γεγονότων που αποσταθεροποιούν το σύστημα.
- 2) Διαμοιράζουν εποπτικά άρθρα, προσεγγίσεις και πρακτικές για την προώθηση των εργασιών.
- 3) Θέτουν τα παγκόσμια πρότυπα ρύθμισης και εποπτείας των Τραπεζών όπως επίσης τις οδηγίες για τις ορθές πρακτικές.
- 4) Διαπιστώνουν ρυθμιστικά και εποπτικά κενά που μπορεί να οδηγήσουν στην αποσταθεροποίηση του χρηματοοικονομικού συστήματος.
- 5) Διερευνά την εφαρμογή των προτύπων της Επιτροπής της Βασιλείας από τις αρχές των μελών της.
- 6) Διενεργεί ενημέρωση σε μη μέλη της για τις πρακτικές.
- 7) Συνεργάζεται με τους φορείς της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής.

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν είναι διεθνής οργανισμός και δεν έχει νομική προσωπικότητα. Είναι ένα οικονομικό forum υπό την επίβλεψη της GHOS (Group of Governments and Heads of Supervision) και υποβοηθούμενη αρχή καθώς δεν έχει την επίσημη δικαιοδοσία να ασκήσει εποπτικό ρόλο, αλλά θέτει τις οδηγίες, τα πρότυπα και τις ορθές πρακτικές.

Το πακέτο των δύο κανονισμών ΚΚΑ και ΟΚΑ IV που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ενσωματώνει την εμπειρία που αποκτήθηκε από την πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση η οποία κατέδειξε ότι οι απώλειες του χρηματοπιστωτικού τομέα από έναν καθοδικό κύκλο μπορεί να είναι ιδιαίτερα έντονες μετά από υπερβάλλουσα πιστωτική επέκταση (Γκόρτσος 2011). Η κρίση επίσης φανέρωσε τα τρωτά σημεία του υπάρχοντος νομικού πλαισίου και της εποπτείας του τραπεζικού τομέα σε Ευρωπαϊκό και Παγκόσμιο επίπεδο. Τα τραπεζικά ιδρύματα εν μέσω της κρίσης δεν είχαν την απαραίτητη ποσότητα και ποιότητα των κεφαλαίων που θα επέτρεπαν την οικονομική σταθερότητα, ενώ οι κυβερνήσεις αναγκάστηκαν να παρέχουν τα λεγόμενα πακέτα διάσωσης, σε πολλές χώρες. Ο πρωταρχικός στόχος των νέων κανόνων είναι η ενδυνάμωση της ελαστικότητας των Τραπεζών να απορροφούν την οικονομική επίδραση έκτακτων γεγονότων, διασφαλίζοντας ότι θα συνεχίσουν τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας και την ανάπτυξη.

Η κρίση κατέδειξε την ανάγκη για στενότερη συνεργασία μεταξύ των οικονομικών νομισματικών και εποπτικών αρχών. Αναδείχθηκαν σε σημαντικούς παράγοντες η ποιότητα και το επίπεδο της κεφαλαιακής βάσης, η διαχείριση της ρευστότητας και η αποτελεσματικότητα της εταιρικής διακυβέρνησης. Οι κρατικές παρεμβάσεις για τη διάσωση των Τραπεζών κατέδειξε ότι δεν υπάρχουν επαρκή χρηματοοικονομικά εργαλεία πλην του bail in και τη δημόσια χρηματοδότηση, επιφέροντας στην ουσία την ιδιωτικοποίηση των κερδών και τη διασπορά της ζημιάς στους φορολογούμενους.

Ένας ακόμα παράγοντας που ενέτεινε τις ευρύτερες επιδράσεις της κρίσης ήταν και η αναποτελεσματικότητα της Βασιλεία II στα ανωτέρω ζητήματα. Το

κεφάλαιο δεν είχε τη δυνατότητα να απορροφήσει τις ζημιές, δεν υπήρχε αποτελεσματικότητα στη διαχείριση της ρευστότητας, δεν προβλέπονταν ισχυρά «μαξιλάρια» που ισχυροποιούν ή ακόμα εισάγουν οι κανόνες της Βασιλεία II.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνεισφέρει στην υιοθέτηση νέων προτύπων αναφορικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, τη ρευστότητα και τη μόχλευση από την επιτροπή της Βασιλείας, ενσωματώνοντας την αναγκαιότητα των Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Ωστόσο η Βασιλεία II δεν μπορεί να ενσωματωθεί a priori στην Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, γιατί καταρχήν δεν είναι Νόμος. Αποτελεί μία αποτύπωση διεθνώς συμφωνημένων προτύπων από τις εποπτικές αρχές και τις Κεντρικές Τράπεζες. Οπότε ο κύριος στόχος είναι η ενσωμάτωση στην υφιστάμενη νομοθεσία του κάθε κράτους – μέλους. Επιπλέον τα συμφωνηθέντα για την κεφαλαιακή επάρκεια αφορούν τις Τράπεζες με διεθνή δραστηριότητα. Οπότε και η ενσωμάτωση της Βασιλείας III στην Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, λαμβάνει υπόψη τη διεθνή δραστηριότητα των Τραπεζών. Η μη εφαρμογή σε όλα τα ιδρύματα που παρέχουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες θα οδηγούσε σε αθέμιτο ανταγωνισμό, στρεβλώσεις και arbitrage όσον αφορά τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς.

Η κυριότερη τελικά αλλαγή που επέφερε η υιοθέτηση των κανονισμών της Βασιλείας είναι η μετακίνηση από τη θεώρηση του κεφαλαίου ως τον κύριο παράγοντα ελέγχου, σε ένα πολυδιάστατο πλέγμα ρύθμισης και εποπτείας, με έμφαση στους συντελεστές του κεφαλαίου, ρευστότητας και μόχλευσης, οι οποίοι καλύπτουν και αναλύουν το σύνολο των στοιχείων του ισολογισμού των ιδρυμάτων. Ακόμα και στην έννοια του κεφαλαίου, υφίσταται ένας περισσότερο ξεκάθαρος ορισμός και σαφώς οριοθετημένοι στόχοι για το ύψος του κάθε συστατικού του στοιχείου.

Οι διατάξεις της Βασιλείας III αποτελούν ένα σύνολο ρυθμιστικών κανόνων, το οποίο αναπτύχθηκε από την επιτροπή της Βασιλείας για την εποπτεία των

Τραπεζών, με σκοπό την ενδυνάμωση της νομοθεσίας, της εποπτείας και της διαχείρισης των κινδύνων που αντιμετωπίζει ο Τραπεζικός Τομέας. Οι κανόνες έχουν ως κύριο στόχο (BCBS 2013):

- Τη βελτίωση της ικανότητας του Τραπεζικού συστήματος να απορροφά κατά το δοκούν τους κραδασμούς από την έλευση εκτάκτων χρηματοοικονομικών γεγονότων, όπως η απαρχή της παρούσας κρίσης.
- Τη βελτίωση των λειτουργιών διαχείρισης κινδύνων και εταιρικής διακυβέρνησης.
- Τη διαφάνεια και εγκυρότητα των δημοσιοποιούμενων οικονομικών στοιχείων στο οποίο υποχρεούνται τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

Οι κανόνες αφορούν αρχικά το επίπεδο μικροοικονομικής πολιτικής μέσω της ρύθμισης που επιτρέπει στα τραπεζικά ιδρύματα να ανταπεξέλθουν σε περιόδους κρίσης με ευελιξία και αποτελεσματικότητα. Κατά δεύτερον, αφορούν τη μακροοικονομική πολιτική με τη ρυθμιστική παρέμβαση για την αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου και την υπερκυκλική μεγέθυνση.

Ο συστημικός κίνδυνος, κατά τον Brandt (2010) αποτελεί ένα συστημικό γεγονός που επηρεάζει ένα σημαντικό αριθμό χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και αγορών και συνεπακόλουθα χειροτερεύει την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η κακή λειτουργία έγκειται στην αξιοποίηση της αποταμίευσης αποτελεσματικά και επαρκώς για τη χρηματοδότηση αποδοτικών επενδύσεων. Διακρίνεται σε συστημικό κίνδυνο υπό τη στενή έννοια της επίδρασης μόνο σε ένα οργανισμό και δευτερευόντως την επέκταση σε μια αγορά και υπό την ευρεία έννοια, επηρεάζοντας πολλούς οργανισμούς που αλληλεπιδρούν, συναλλάσσονται ή όχι μεταξύ τους και προκαλούν αλυσιδωτή αντίδραση στις αγορές. Για παράδειγμα, συστημικό κίνδυνο αποτελούσε η μακρά περίοδος πολύ χαμηλών επιτοκίων στο Ελληνικό Τραπεζικό κίνδυνο, που οδήγησε στην αύξηση των χορηγήσεων δανείων κάθε τύπου, άρα αυξάνοντας και τον κίνδυνο αθέτησης

Ως σύντομη ανασκόπηση των εργασιών της Επιτροπής, μπορούν να θεωρηθούν τα κάτωθι.

2.2 Οι κανόνες της Βασιλείας I

Τα οικονομικό περιβάλλον των δεκαετιών του '70 και του '80 με την υπερκυκλικότητα των αγορών, την έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου, την παγκοσμιοποίηση, τα νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα και τις κρίσεις χρέους απομείωσαν την κεφαλαιακή βάση των Τραπεζών. Ως υπερκυκλικότητα (Μόσχος-Χορταρέας 2011), θεωρείται η συμβολή του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη μεγέθυνση των κυκλικών διακυμάνσεων και στη δημιουργία αστάθειας στον χρηματοοικονομικό τομέα. Η Επιτροπή της Βασιλείας, δημιούργησε και δημοσίευσε το 1988 την πρώτη διεθνή συμφωνία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις των Τραπεζών, γνωστή και ως Βασιλεία I. Απώτερος σκοπός ήταν η εισαγωγή ενός ενιαίου τρόπου μέτρησης της κεφαλαιακής επάρκειας για την ενδυνάμωση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η Βασιλεία I, προσδιόρισε τα συστατικά στοιχεία του κεφαλαίου, τους συντελεστές στάθμισης για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου για τα στοιχεία εντός ισολογισμού (με συντελεστές 0%, 20%, 50%, 100%) και συντελεστές μετατροπής για τα στοιχεία εκτός ισολογισμού. Οι κανόνες που τέθηκαν ήταν συμβουλευτικού χαρακτήρα και είχαν ως σκοπό την αύξηση του υγιούς ανταγωνισμού και την πρόληψη των γενικευμένων κρίσεων. Αναφορικά με το νευραλγικό κομμάτι της μέτρησης της κεφαλαιακής επάρκειας, προσδιορίστηκε η σχέση μεταξύ του κεφαλαίου και της συνολικής έκθεσης των Τραπεζών, σταθμισμένη στον κίνδυνο:

Κεφάλαιο (Tier 1+2+3) / Σταθμισμένο στον κίνδυνο ενεργητικό $\geq 8\%$.

Τα πλεονεκτήματα της εισαγωγής των νέων προτύπων από τη Βασιλεία I, ήταν η αύξηση των δεικτών της κεφαλαιακής επάρκειας των Τραπεζών με διεθνή δραστηριότητα, η απλή σχετικά δομή του πλαισίου, η παγκόσμια αποδοχή, η αύξηση του ανταγωνισμού, η πειθαρχία στη διαχείριση του κεφαλαίου και το ότι κατέστη ένα πεδίο αναφοράς στα δραστηριοποιούμενα μέρη της αγοράς.

Ωστόσο το πρώτο Σύμφωνο, επικρίθηκε για διάφορους λόγους. Η διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου ως προς τα στοιχεία του ενεργητικού ήταν περιορισμένη καθώς προέβλεπε πέντε μόνο σταθμίσεις του. Αυτό συνηγόρησε ώστε η μέτρηση του κινδύνου αθέτησης των υποχρεώσεων προς τις Τράπεζες να είναι στατική καθώς δεν υπήρχε επαρκής διαφοροποίηση για τον πραγματικό πιστωτικό κίνδυνο από τα ανοίγματα των χρηματοδοτήσεων. Ο λειτουργικός κίνδυνος δε λήφθηκε υπόψη ενώ δεν υπήρχε εποπτική αντιμετώπιση σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων όπως τα τιτλοποιημένα ομόλογα και άλλα εργαλεία που αξιοποιήθηκαν από τις Τράπεζες για την άντληση ρευστότητας. Η διαφορά μεταξύ των εποπτικών και των ιδίων κεφαλαίων των Τραπεζών ήταν στην ουσία αγεφύρωτη. Ο καθορισμός του δείκτη της κεφαλαιακής επάρκειας στο 8% και η θεώρηση ότι είναι επαρκής για την προστασία των κεφαλαίων των Τραπεζών, δεν λάμβανε υπόψη τη μεταβλητότητα του κινδύνου αντισυμβαλλομένου τον μακροοικονομικό κίνδυνο και τον κίνδυνο συναλλάγματος, θεωρώντας το σύνολο του Τραπεζικού συστήματος ως μία κοινή αγορά. Το άθροισμα των επιμέρους κινδύνων δεν αποτέλεσε ορθό υπολογισμό του συνολικού κινδύνου.

Κάποιες από τις αδυναμίες της Βασιλείας I που συνδέονταν με τη μέτρηση του κινδύνου της αγοράς, αντιμετωπίστηκαν μεταξύ 1993-1996, με τον ορισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων και για τον κίνδυνο και μία νέα προσέγγιση για τη μέτρηση του κινδύνου της αγοράς για τις Τράπεζες-VAR (Value at Risk). Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι μεταβολές στα δομικά στοιχεία του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος κατέστησε τους κανόνες ανεπίκαιρους.

2.3 Οι κανόνες της Βασιλείας II

Οι αδυναμίες του πρώτου Συμφώνου οδήγησαν το 2004 στην έκδοση του νέου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, A revised Framework), στην ουσία το σύμφωνο της Βασιλείας II.

2.3.1 Η εφαρμογή του νέου πλαισίου

Οι αδυναμίες του πρώτου Συμφώνου οδήγησαν το 2004 στην έκδοση του νέου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, A revised Framework), στην ουσία το σύμφωνο της Βασιλείας II. Οι βασικοί σκοποί που εξυπηρέτησε το νέο πλαίσιο ήταν οι εξής:

- Προώθησε τη δημοσιοποίηση των στοιχείων από πλευράς Τραπεζών, ώστε να λαμβάνουν γνώση όλοι οι ενδιαφερόμενοι για την κεφαλαιακή επάρκεια.
- Καθιέρωσε ποσοτικοποιημένες μεθόδους και επίσημες τεχνικές για τη , μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, του λειτουργικού κινδύνου και του κινδύνου της αγοράς.
- Προώθησε τον ορισμό του οικονομικού και του εποπτικού κεφαλαίου ώστε να μειώσει το εποπτικό arbitrage δηλαδή την αποφυγή κεφαλαιακών απαιτήσεων.
- Θεμελίωσε μία περισσότερη ευαίσθητη ως προς τον κίνδυνο μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας.

Οι κυριότερες μεταβολές που επέφερε το νέο σύμφωνο ήταν στον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου της αγοράς και η εισαγωγή της στάθμισης των εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων έναντι του λειτουργικού κινδύνου για 1^η φορά.

Το χρονοδιάγραμμα των εργασιών είχε ως εξής:

- Ιούνιος 1999 > 1^ο κείμενο διαβούλευσης CP1
- Ιανουάριος 2001 > 2^ο κείμενο διαβούλευσης CP2
- Μάρτιος 2003 > 3^ο κείμενο διαβούλευσης CP3
- Οκτώβριος 2003 > Γύρος διαβούλευσης
- Ιούνιος 2004 > Δημοσίευση Συμφώνου
- Ιούνιος 2006 > Δημοσίευση οδηγιών 2006/48ΕΚ, 2006/49/ΕΚ
- 2007 > Εφαρμογή

2.3.2 Οι τρεις Πυλώνες

Το πλαίσιο της Βασιλείας II, αποτελείται από τρεις Πυλώνες:

Σύμφωνο Βασιλείας II		
Πυλώνας I	Πυλώνας II	Πυλώνας III
Κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό και λειτουργικό κίνδυνο	Διαδικασία ελέγχου της επάρκειας των Ιδίων Κεφαλαίων των Τραπεζών	Πειθαρχία της αγοράς επί των Τραπεζών μέσω της γνωστοποίησης πληροφοριών

Πίνακας 2. Οι τρεις Πυλώνες του Συμφώνου της Βασιλείας II

Ο πρώτος Πυλώνας ασχολείται με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Κύριο μέλημα ήταν η διατήρηση του εποπτικού κεφαλαίου, το οποίο σταθμίζεται με τους κυριότερους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα Τραπεζικά ιδρύματα. Ο δείκτης της κεφαλαιακής επάρκειας πρέπει να υπερβαίνει το 8%. Αυτό σημαίνει ότι το άθροισμα των εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier1+Tier2) προς το σταθμισμένο ως προς τους τρεις βασικούς κινδύνους (πιστωτικό, λειτουργικό, αγοράς) δεν πρέπει να υπολείπεται του 8%. Στο σύμφωνο λοιπόν γίνεται αναφορά στον πιστωτικό κίνδυνο, το λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο της αγοράς και εισάγονται περισσότερο εξελιγμένοι, μέθοδοι υπολογισμού. Ως προς τον Πιστωτικό κίνδυνο ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων γίνεται περισσότερο σύνθετος και ευαίσθητος. Το σύμφωνο δίνει την επιλογή της επιλογής τριών προσεγγίσεων. Η τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach), η οποία είχε εισαχθεί στη Βασιλεία I, επιτρέπει στα ιδρύματα να χρησιμοποιούν για την ποσοτικοποίηση του πιστωτικού κινδύνου, τις εκθέσεις Εξωτερικών Συμβούλων Εκτιμήσεων και τη διαβάθμιση των απαιτήσεων ανάλογα με το είδος τους και την έκθεση αξιολόγησης των Συμβούλων. Οι συντελεστές στάθμισης καθορίστηκαν ως 5 (1-150%). Επιπλέον μέσω της μεθόδου Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (IRB) οι τράπεζες μπορούν να αξιοποιήσουν εσωτερικά εμπειρικά υποδείγματα για τον υπολογισμό της πιθανότητας αθέτησης (PD-Probability Default) για μερικούς πελάτες – αντισυμβαλλόμενους. Οι Τράπεζες υποχρεούνται να χρησιμοποιούν την οριζόμενη από τις εποπτικές αρχές ζημία σε περίπτωση αθέτησης (LGD-Loss Given Default) και άλλες παραμέτρους για

τον υπολογισμό του σταθμισμένου στον κίνδυνο ενεργητικού. Το απαιτούμενο κεφάλαιο υπολογίζεται σαν συγκεκριμένο ποσοστό του σταθμισμένου ενεργητικού. Τρίτη μέθοδος υπολογισμού, είναι η προχωρημένη (advanced) IRB, μία προσέγγιση που επιτρέπει στις Τράπεζες να υπολογίσουν με εσωτερικές μεθόδους όλα συστατικά στοιχεία της μέτρησης του κινδύνου. Η διαφορά με την προηγούμενη μέθοδο, είναι ότι στην A-IRB τα ιδρύματα υπολογίζουν το LGD αλλά και την έκθεση στην αθέτηση (EAD-Exposure at Default).

Για το λειτουργικό κίνδυνο, ο οποίος υπολογίζεται για πρώτη φορά, καθιερώθηκαν οι εξής μέθοδοι υπολογισμού: Η προσέγγιση του Βασικού Δείκτη (BIA- Basic Indicator Approach), η Τυποποιημένη Μέθοδος και η προσέγγιση της Εσωτερικής Μέτρησης (Advanced Measurement Approach-AMA). Οι δύο πρώτες προσεγγίσεις αξιοποιούν τον οικονομικό δείκτη του ακαθάριστου εισοδήματος. Η μέθοδος του Βασικού δείκτη μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις Τράπεζες και υπολογίζεται ως ένα σταθερό ποσοστό του μέσου όρου 3 ετών του ακαθάριστου εισοδήματος. Η τυποποιημένη μέθοδος, είναι πιο εξελιγμένη και θέτει 8 πεδία δραστηριοτήτων από όπου προέρχεται το εισόδημα των Τραπεζών, για κάθε πεδίο υπάρχει ένας ποσοστιαίος δείκτης στάθμισης και ο συνολικός δείκτης προσδιορίζεται ως το σύνολο των επιμέρους αθροισμάτων. Οι Τράπεζες, εάν τους το επιτρέπει το μέγεθος αξιοποιούν τον AMA (3^η μέθοδος) καθώς έχουν τη δυνατότητα να εμφανίσουν λιγότερα κεφάλαια προς αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου.

Για τη μέτρηση του κινδύνου της αγοράς αξιοποιήθηκε η Τυποποιημένη προσέγγιση και το μοντέλο VAR (Value at Risk). Υπήρχε η πρόθεση ωστόσο για αξιοποίηση περισσότερο σύνθετων προσεγγίσεων λόγω της πολυπλοκότητας και των πολλών συστατικών στοιχείων του κινδύνου της αγοράς (κίνδυνος επιτοκίου, σύνθετα χρηματικά προϊόντα των εμπορικών συναλλαγών, κίνδυνος συναλλάγματος). Η μέτρηση του κινδύνου της αγοράς επιτρέπει στη Διοίκηση της Τράπεζας να υπολογίσει και να ελέγχει το επίπεδο της έκθεσης της Τράπεζας και μέχρι ποιο σημείο είναι απορροφήσιμες οι ζημιές από ένα έκτακτο γεγονός. Για παράδειγμα εάν μέσω της προσέγγισης Var, υπολογιστεί η ότι η

Τράπεζα έχει 5% var ενός μήνα € 100εκ. Σημαίνει ότι μία απώλεια €100εκ μπορεί να αναμένεται να συμβεί κάθε 20 μήνες.

Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων Βασιλείας II		
<i>Ευαισθησία στον κίνδυνο</i>	<i>Πιστωτικός Κίνδυνος</i>	<i>Λειτουργικός Κίνδυνος</i>
Χαμηλή	Τυποποιημένη Προσέγγιση	Βασικού Δείκτη
Μεσαία	Εσωτερικών Διαβαθμίσεων	Τυποποιημένη
Υψηλή	Προηγμένη Εσωτερικών Διαβαθμίσεων	Εσωτερικής Μέτρησης

Πίνακας 3. Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων Βασιλείας II

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II, όρισε επίσης τα εποπτικά κεφάλαια χωρίζοντάς τα, με ποιοτικά χαρακτηριστικά σε Tier 1, Tier 2, Tier 3. Τα κεφάλαια κατηγορίας 2 (Tier 1) δε θα μπορούσαν να υπερβούν το 100% του Tier 1.

Ο Δεύτερος πυλώνας του Συμφώνου, είχε ως προαπαιτούμενο οι τράπεζες να έχουν πρόσβαση σε επαρκή κεφάλαια ανάλογα με τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν. Καθορίζονται οι αρχές, τα κριτήρια και οι διαδικασίες αξιολόγησης της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων των Τραπεζών από τις ίδιες αλλά και από τις εποπτικές αρχές. Οι εποπτικές αρχές θα είχαν τη δυνατότητα ελέγχου το επίπεδο του συστημικού κινδύνου (κίνδυνος αγοράς, επιτοκίου, πολέμων), του κινδύνου που δεν μπορεί να αποφευχθεί από τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων. Επιπλέον τον κίνδυνο του επιτοκίου στις εμπορικές συναλλαγές, τον κίνδυνο της ρευστότητας, τον κίνδυνο της συγκέντρωσης από την ανισομερή κατανομή των δανειοληπτών ως προς την ομαδοποίηση έναντι του κινδύνου αθέτησης.

Ο Τρίτος Πυλώνας του Συμφώνου αφορά την πειθαρχία της αγοράς. Ο Πυλώνας αναφέρεται στη δυνατότητα των επενδυτών να απαιτούν επαρκή γνώση του

κινδύνου που έχει επωμιστεί το Τραπεζικό Ίδρυμα από την πρόληψη της αφερεγγυότητας. Τα ιδρύματα οφείλουν να δημοσιοποιούν στοιχεία σχετικά με το ενεργητικό, την έκθεσή στους κινδύνους, τις μεθόδους μέτρησης των κινδύνων κάθε κατηγορίας, την κεφαλαιακή επάρκεια. Οι επενδυτές μέσω των αγορών μετοχών, επιβραβεύουν ένα ίδρυμα με επαρκείς, διαφανείς και δεδηλωμένες πρακτικές ορθής αντιμετώπισης και κεφαλαιακής θωράκισης έναντι των ανοιγμάτων.

2.4 Η κριτική της Βασιλείας II

Λόγω της οικονομικής κρίσης το Πλαίσιο της Βασιλείας επικρίθηκε από πολλές πλευρές. Υπήρχαν ακόμα και ριζοσπαστικές απόψεις ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας II ουσιαστικά προκάλεσε την κρίση (Fons 2008). Ωστόσο δε μπορεί να ειπωθεί ότι η αντίδραση του ρυθμιστικού πλαισίου ήταν επαρκής. Την ουσία ενδεχόμενα αντικατοπτρίζει η έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Γαλλίας και του Νομισματικού Ινστιτούτου (De Larosiere, 2009) όπου συνοψίζονται η ανεπάρκεια στη στάθμιση του κινδύνου ρευστότητας, η αδυναμία του πλαισίου να αποτιμήσει τα σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα με όρους κινδύνου, οι χαμηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις του εμπορικού χαρτοφυλακίου (trading book) των Τραπεζών, τα συστήματα αμοιβών τα οποία προβλέπουν υπέρογκα πριμ τα οποία δε συνέθεταν υγιές πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης, η υπερκυκλικότητα που ενδεχόμενα ενθαρρύνει η Βασιλεία II σε κάποια συστατικά της σημεία, η τεράστια ρευστότητα και η αλματώδη αύξηση της χορήγησης δανείων χωρίς την αντίστοιχη πρόβλεψη για κάλυψη του κινδύνου με ποιοτικά στοιχεία του κεφαλαίου. Κατά τον Γκόρτσο (2011) προϊόν ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας II ήταν και η υπερβολική μόχλευση, σε τέτοιο μάλιστα βαθμό που οι Τράπεζες για να αυξήσουν την κεφαλαιακή τους επάρκεια και τα εποπτικά κεφάλαια κατέφυγαν σε υπερβολικές τιτλοποιήσεις των απαιτήσεων τους και σε ρυθμιστικό arbitrage. Επιπλέον επισημαίνει ότι αν και η προσφορά κεφαλαίων σε χαμηλό κόστος οδηγούσε σε επαρκή ρευστότητα την διατραπεζική αγορά, από πολλές τράπεζες δε έγινε συνετή διαχείριση. Η απότομη αναστροφή των συνθηκών, οδήγησε στην εξάντληση της ρευστότητας γεγονός που οδήγησε στα πακέτα χορήγησης ρευστότητας για τη διάσωση των

Τραπεζών και σε ένα κύμα ανακεφαλαιοποιήσεων. Επιπλέον το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο δεν προέβλεπε την αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου ενώ η προκυκλικότητα, αρχικά λόγω της πιστωτικής επέκτασης και μετά την με την απότομη μείωση της χορήγησης των δανείων, εντάθηκε και οδήγησε στον «στραγγαλισμό» της χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας.

Οι εποπτικές αρχές, κατά την αρχή της κρίσης, είχαν διαπιστώσει την αναποτελεσματικότητα της χρηματοοικονομικής αγοράς να αυτορυθμίζεται (Greenspan 2008) και είχαν εκφραστεί ανησυχίες για την αύξηση «εξωτικών» εργαλείων όπως τα παράγωγα και η αγορά των CDS. Λόγω της επανένωσης της εμπορικής με την επενδυτική Τραπεζική το 1999, η αύξηση του δανεισμού των επενδυτικών τραπεζών, οδήγησε και σε αύξηση των επενδύσεων. Ο ρόλος των οίκων αξιολόγησης, επίσης ελέγχεται καθώς διαφαίνεται δεν υπήρχε ανεπάρκεια στον εντοπισμό του κινδύνου ανά Τράπεζα ή ανά Τραπεζικό προϊόν. Οι εκθέσεις τους εμπεριείχαν κατά ένα βαθμό αμεροληψίας, από τη στιγμή που οι εκδότες των σύνθετων τίτλων, ήταν ουσιαστικά και αυτοί που πλήρωναν για την αξιολόγησή τους. (Φονς 2008).

2.5 Οι κανόνες της Βασιλείας III

Κατά τη διετία 2007 – 2008, σε σχέση με όλες τις παγκόσμιες περιόδους κρίσης απειλήθηκε περισσότερο ο χρηματοπιστωτικό και τελικά εκδηλώθηκε ως Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση. Η εύκολη πρόσβαση σε ρευστότητα και δανεισμό, τα χαμηλά επιτόκια και οι διαρκώς αυξανόμενες τιμές των ακινήτων ήταν χαρακτηριστικά γνωρίσματα στην αγορά των ΗΠΑ και της ΕΕ δευτερευόντως (τουλάχιστον στην αρχή). Η επερχόμενη άνοδος ωστόσο των επιτοκίων, η αδυναμία δανειοληπτών για την αποπληρωμή των δανείων τους και η μείωση της ζήτησης για αγορά ακινήτων, οδήγησε τις τράπεζες σε τιτλοποίηση των δανείων κατοικιών, κάτι που τότε φάνταζε θετικό και ακίνδυνο από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης αλλά οδήγησε σε δημιουργία "τοξικών" χρηματοπιστωτικών προϊόντων, αδιαφανούς εποπτικά διάρθρωσης.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II, δεν ήταν τελικά ικανό να αποτρέψει ή να μετριάσει την επίδραση της Διεθνούς Χρηματοπιστωτικής Κρίσης. Επιπλέον δεν είχε και τις αρμοδιότητες επιβολής κυρώσεων και οριστικής διαμόρφωσης κανονιστικών πλαισίων ενώ δεν προβλεπόταν ουσιαστική εποπτεία. Η υπερβάλλουσα ρευστότητα θεωρούταν ικανή να υπερκεράσει τις αδυναμίες του συστήματος και οδήγησε στη χαλάρωση των πιστωτικών κριτηρίων χρηματοδότησης. Στο Σύμφωνο της Βασιλείας II υπήρχαν υποδείγματα μέτρησης των κινδύνων, κάτι που θεωρήθηκε ασφαλές για την επαρκή διαχείριση όλων των κινδύνων ενώ είχε εισαχθεί και η αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου. Οι διοικήσεις των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, με το πρόσχημα της κερδοφορίας, δεν εφάρμοζαν τα πρότυπα με αυστηρότητα αλλά τελικά υποβάθμισαν λόγω της τεράστιας ρευστότητας και κερδοφορίας τους κινδύνους που υπήρχαν.

2.5.1. Η εφαρμογή του νέου πλαισίου

Με τα σύμφωνα της Βασιλείας I και II εισάχθηκαν κανόνες ώστε το χρηματοπιστωτικό σύστημα, να απορροφήσει επικίνδυνους οικονομικούς κραδασμούς και να ενισχυθεί η διαφάνεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία Basel Committee on Banking Supervision», προκειμένου να ανταποκριθεί στην χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, παρουσίασε το αναθεωρημένο κανονιστικό πλαίσιο κανόνων και οδηγιών για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και το οποίο στηρίζεται σε δύο εκθέσεις :

- Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems, (www.bis.org/publ/bcbs189)
- Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. (www.bis.org/publ/bcbs188)

Με τις διατάξεις των δύο εκθέσεων, καθιερώθηκε ένα νέο διεθνές κανονιστικό πλαίσιο για τις διεθνείς τράπεζες, το οποίο πρότεινε κανόνες για την ενδυνάμωση των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, με τόνωση των τραπεζών και ενίσχυση της διαφάνειας. Οι

αλλαγές επιτελούνται σε μικροοικονομικό και σε μακροοικονομικό επίπεδο. Οι κανόνες αποβλέπουν στην ενδυνάμωση της κάθε τράπεζας ξεχωριστά και αφετέρου στην αντιμετώπιση των συστημικών κινδύνων. Οι κύριες μεταβολές του νέου κανονιστικού πλαισίου ανακοινώθηκαν το Σεπτέμβριο του 2010, με στόχο εφαρμογής στο τέλος του 2019.

Κύριοι στόχοι του νέου πλαισίου είναι η αύξηση της δυνατότητας των Τραπεζών να απορροφούν τις αρνητικές επιπτώσεις που προέρχονται από χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες, η αποτελεσματικότερη διαχείριση των κινδύνων από τις τράπεζες και η αύξηση της διαφάνειας στο τραπεζικό σύστημα. Έμφαση για την επίτευξη αυτών των στόχων δίδεται στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών σε συνδυασμό με την ρευστότητά τους. Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις ορίζουν το ύψος του κεφαλαίου που πρέπει να διαθέτει μια τράπεζα ώστε να θεωρείται ασφαλής και να μπορεί να αντιμετωπίζει μόνη της τις λειτουργικές ζημίες. Η χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε ότι οι προηγούμενες κανονιστικές ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις ήταν στην πραγματικότητα ανεπαρκείς για την αντιμετώπιση σοβαρών κρίσεων. Κατά συνέπεια, συμφωνήθηκε σε διεθνές επίπεδο να αυξηθούν τα αντίστοιχα κατώτατα όρια. Τον Απρίλιο του 2013, το Κοινοβούλιο ενέκρινε δύο νομικές πράξεις με τις οποίες μεταφέρονται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία οι προληπτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις τράπεζες,

- Την τέταρτη οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΟΚΑ, 2013/36/ΕΕ) και
- Τον κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΚΚΑ, 575/2013).

Η ενσωμάτωση των ανωτέρω διατάξεων στο Ελληνικό Δίκαιο έγινε με το Ν.4261/2014. Η ΟΚΑ και ο ΚΚΑ τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014. Στις 23 Νοεμβρίου 2016, η Επιτροπή παρουσίασε μια ολοκληρωμένη δέσμη μεταρρυθμίσεων για την τροποποίηση των κανόνων που ορίζονται στην ΟΚΑ και τον ΚΚΑ¹³.

Η διάρθρωση της Βασιλείας III περιλαμβάνει τρεις πυλώνες.

Οι κυριότερες διατάξεις του νέου εποπτικού πλαισίου αναλύονται παρακάτω.

2.5.2 Το κεφάλαιο

Η έννοια του κεφαλαίου είναι πολυδιάστατη και είναι δυνατό να λάβει πλήθος ορισμών. Η λογιστική ειδικά έννοιά του, διαφέρει από το κεφάλαιο που αξιοποιείται ως δείκτης από τις εποπτικές αρχές, για τις οποίες δεν αποτελεί μόνο τη διαφορά μεταξύ του ενεργητικού και των υποχρεώσεων όπως απεικονίζονται στον ισολογισμό. Μέσω της Βασιλείας, εποπτικό κεφάλαιο είναι μόνο αυτό που έχει τη δυνατότητα απορρόφησης ζημιών και προχωρώντας ακόμα παραπέρα, αφαιρώντας τα στοιχεία του ενεργητικού που μπορεί να μην παρουσιάζουν σταθερότητα κατά τη ρευστοποίηση υπό δυσμενείς συνθήκες (η π.χ. goodwill) και χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις εισπράξεις που δεν έχουν αναγνωριστεί. Στον κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΚΚΑ) υπολογίζεται ως ποσοστό των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού. Όσο περισσότερο κεφάλαιο έχει μία Τράπεζα, τόσο περισσότερες ζημιές μπορεί να αντέξει χωρίς να χρεοκοπήσει. Εάν η επιχείρηση χρωστά περισσότερα από τις απαντήσεις αδυνατεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της και οδηγείται σε αδιέξοδο. Εάν ωστόσο μία Τράπεζα έχει λιγότερα εποπτικά κεφάλαια, οι αρχές μπορούν να πάρουν σχετικά μέτρα για την αποτροπή του. Μέσω της ΚΚΑ το ενεργητικό της Τράπεζας χωρίζεται σε μέρη εκ των οποίων εμπεριέχει συντελεστή στάθμισης ανάλογα τον κίνδυνο. Για στοιχεία του ενεργητικού με υψηλό κίνδυνο, απαιτείται ως αντιστάθμισμα μεγαλύτερο ύψος κεφαλαίου. Επιπλέον οι Τράπεζες οφείλουν να διακρατούν κεφάλαια και για ανάληψη κινδύνου πλην των στοιχείων του ισολογισμού τα οποία σταθμίζονται αντίστοιχα ως προς τον κίνδυνο.

Βασικές κεφαλαιακές απαιτήσεις

Με τους κανόνες που θεσπίζονται από τη Βασιλεία III, αναβαθμίζεται ο ρόλος του εποπτικού κεφαλαίου, ώστε να είναι αποτελεσματικότερη η διαχείριση των έκτακτων οικονομικών γεγονότων. Ως εποπτικά κεφάλαια, θεωρείται το άθροισμα των Tier 1 και 2 κεφαλαίων με την επάρκεια των οποίων θεωρείται ότι το ίδρυμα να συνεχίσει τις δραστηριότητές του και να αποτρέψει την αφερεγγυότητα. Αναλύεται στα βασικά ίδια κεφάλαια (Core Tier 1) το οποίο

μπορεί να αποτελείται από το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο πλην των προνομιούχων μετοχών, τα αποτελέσματα εις νέου, τα εμφανή αποθεματικά, μετοχές συνδεδεμένων εταιρειών που υπάγονται στην εποπτεία τους και κατέχονται από τρίτους, τη διαφορά από την έκδοση των κοινών μετοχών υπέρ το άρτιο. Για να αποτελέσει ένα στοιχείο του κεφαλαίου κομμάτι των βασικών ιδίων κεφαλαίων οφείλει να πληροί τις εξής προϋποθέσεις: Να εκδίδεται με τη μορφή μετοχών απευθείας από την Τράπεζα, να αποπληρώνεται χωρίς δανεισμό από το ίδρυμα, να περιλαμβάνεται ξεκάθαρα σε χωριστό κομμάτι του ισολογισμού, να μην έχει ληκτότητα, να μη μειώνονται ούτε να αποπληρώνεται εκτός και αν ρευστοποιηθεί η Τράπεζα, το κάθε στοιχείο του να απορροφά όμοια, εάν απαιτηθεί, πιθανή ζημία, να μην αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης ή να είναι απαιτητό από τους μετόχους έναντι του ιδρύματος, σε περίπτωση ρευστοποίησης.

Τα συνολικά κεφάλαια, περιλαμβάνουν και τα πρόσθετα στοιχεία (additional Tier 1) τα οποία αποτελούν: οι προνομιούχες μετοχές και οι ομολογίες μη καθορισμένης διάρκειας τα οποία έχουν εκδοθεί και το ποσό τους έχει καταβληθεί πλήρως, ενώ δεν εμπεριέχουν ρήτρα προσαύξησης της μερισματικής απόδοσης και μπορούν να ανακληθούν από τον εκδότη μετά την παρέλευση πέντε ετών. Επιπλέον η διαφορά από την έκδοση προνομιούχων μετοχών υπέρ το άρτιο καθώς και υπό προϋποθέσεις οι αντίστοιχες μετοχές θυγατρικών που κατέχονται από τρίτους.

Το Tier 2 το οποίο αποτελεί τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια, περιλαμβάνει τις προνομιούχες μετοχές και τις ομολογίες αλλά ορισμένης διάρκειας και σε κάθε περίπτωση όμως μεγαλύτερη των πέντε ετών, τις αντίστοιχες μετοχές των θυγατρικών και κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους εάν ακολουθείται η τυποποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό των κεφαλαίων για την πρόληψη του πιστωτικού κινδύνου.

Σύμφωνα με τον κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, το Tier 1 είναι το κεφάλαιο λειτουργίας, και το Tier 2 είναι το κεφάλαιο εκκαθάρισης το οποίο επιτρέπει την Τράπεζα να αποζημιώσει τους καταθέτες και τους προνομιούχους

μετόχους σε [περίπτωση αφερεγγυότητας. Το σύνολο των βασικών ιδίων κεφαλαίων, θα πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 6% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους καθώς και των στοιχείων εκτός ισολογισμού (στη Βασιλεία II το ποσοστό αυτό ανερχόταν σε 4%). Τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων, θα πρέπει να ανέρχονται σε ποσοστό τουλάχιστον 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών και των στοιχείων εκτός ισολογισμού.

Τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας (capital buffers) τα οποία υποχρεούνται επιπλέον να διακρατούν οι Τράπεζες, αποτελούνται από τα εξής:

Κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης

Το απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου πρέπει να αποτελείται από υψίστης ποιότητας Core Tier 1 και το οποίο αποσκοπεί στο να παραμείνει το κεφαλαιακό απόθεμα σε ορισμένα επίπεδα. Για την ικανοποίηση του ανωτέρω, εάν δεν επιτυγχάνονται τα προβλεπόμενα όρια, η Τράπεζα οφείλει να ακολουθήσει περιοριστική μεριστική πολιτική και περικοπή των πρόσθετων αμοιβών (πριμ). Κατά την πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση και παρά τη διαρκή επιδείνωση των κεφαλαιακών τους προβλημάτων, οι τράπεζες εξακολούθησαν να παρέχουν υψηλές αμοιβές στο προσωπικό και τους μετόχους. Αυτή η πρακτική - μη αποδεκτή από τις εποπτικές αρχές - θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών, διότι ενώ οι δικές τους αποδόσεις τίθενται σε κίνδυνο, τα υψηλόβαθμα στελέχη και οι μέτοχοι συνεχίζουν να απολαμβάνουν υψηλές αποδόσεις. Οι νέοι κανόνες που εισάγονται, επιδιώκουν να θέσουν μια σειρά από στόχους που αφορούν την καθιέρωση κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης. Με τον τρόπο αυτό, οι τράπεζες θα διατηρούν ένα όλο και μεγαλύτερο ποσοστό των κερδών τους, επιβάλλοντας παράλληλα περιορισμούς επί των διανεμόμενων κερδών (μερίσματα, καταβολή επιπλέον αμοιβών σε στελέχη μέσω bonus, επαναγορά μετοχών), ώστε να ισχυροποιούνται τα κεφάλαια τους, ενώ εναλλακτικά μπορούν να προχωρούν σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου. Η Βασιλεία III, σε αυτό το πλαίσιο της προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης εισάγει τον δείκτη του κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους

συντήρησης «Capital conservation buffer». Θα αποτελεί υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ομαλές περιόδους, ο σχηματισμός ενός κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης, με το οποίο θα είναι σε θέση να απορροφήσουν τυχόν ζημίες που θα εμφανιστούν σε περιόδους κρίσεων, επιτρέποντας με τον τρόπο αυτό τη συνέχιση των λειτουργιών τους χωρίς να παραβιάσουν τα ελάχιστα όρια κεφαλαιακής επάρκειας. Παράλληλα, αναμένεται να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα του τραπεζικού συστήματος, με την καθιέρωση αυτού του κεφαλαιακού αποθέματος, κυρίως κατά τη διάρκεια της καθοδικής φάσης της αγοράς. Το κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης αποτελεί μια επέκταση των ελαχίστων ιδίων κεφαλαίων και αποτελείται αποκλειστικά από κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων το δε ύψος του ορίζεται στο 2,5% ως προς το σύνολο των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών. Οι διατάξεις θα τεθούν σε εφαρμογή σταδιακά, από την 1η Ιανουαρίου 2016 έως την 1η Ιανουαρίου 2019. Το ύψος του κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης θα ανέλθει αρχικά σε 0,625% το 2016 και θα αυξάνεται ισόποσα κάθε έτος, μέχρι να ανέλθει το 2019 σε 2,5%.

Αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα

Το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα «countercyclical capital buffer» αποτελεί ένα ακόμα καινοτόμο στοιχείο του νέου εποπτικού πλαισίου. Ο σκοπός του είναι η σύνδεση κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών και του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργούν. Η πρόσφατη κρίση έδειξε πόσο μεγάλες μπορεί να είναι οι ζημίες στον τραπεζικό τομέα, όταν έχει προηγηθεί μια περίοδος υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης. Οι κλυδωνισμοί στη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος οδηγούν σε μείωση της παροχής πιστώσεων στην πραγματική οικονομία με άμεση συνέπεια τη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία συνεπάγεται τη μείωση των εσόδων και αύξηση των ζημιών των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η επιτροπή της Βασιλείας, για να αποτρέψει κάτι παρόμοιο στο μέλλον θεσπίζει το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα το ύψος του οποίου κλιμακώνεται από 0% έως 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών. Το απόθεμα αποτελείται από κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων και

δημιουργείται με επέκταση του κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης. Οι διατάξεις για το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα θα τεθούν σε ισχύ σταδιακά από την 1η Ιανουαρίου 2016 έως την 1η Ιανουαρίου 2019. Επιπλέον, έγκειται στην ευχέρεια των Κεντρικών Τραπεζών να ορίσουν απόθεμα κεφαλαίου Core Tier 1 για τη μείωση του συστημικού κινδύνου ύψος 1% έως 3% για όλα τα ανοίγματα και έως 5% για τα εγχώρια – σε τρίτες χώρες ανοίγματα χωρίς έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Για όσες Τράπεζες θεωρούνται συστημικές και για την αντιστάθμιση του κινδύνου από την πιθανή χρεοκοπία τους, ορίζεται επιπλέον απόθεμα ασφαλείας ως 3% του σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο ενεργητικού.

Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας:

CAR= Common Equity Tier, Capital (CET1) + Συμπληρ. Tier 1 + Tier 2 /

Σταθμισμένο στον κίνδυνο ενεργητικό

2.5.3. Η μόχλευση

Στον τραπεζικό τομέα, η μόχλευση είναι υψηλότερη από οποιονδήποτε τομέα της βιομηχανίας. Στις μεγαλύτερες μη χρηματοοικονομικές εταιρίες στον κόσμο, είναι συνήθως μια αναλογία 50:50 δανειακών κεφαλαίων και ιδίων κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών τους στοιχείων. Στον τραπεζικό τομέα μια αντίστοιχη κοινή αναλογία είναι τουλάχιστον 95:5. Αυτό ακριβώς είναι ένα στοιχείο που μπορεί να εγκυμονεί κινδύνους, γνωρίζοντας εκ των υστέρων τα αποτελέσματα της υπερβολικής μόχλευσης την πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση. Η μόχλευση ήταν ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια διάκρισης ανάμεσα σε προβληματικές και υγιείς τράπεζες. Αρκετοί πιστωτικοί οργανισμοί, αν και πληρούσαν τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας, αντιμετώπισαν προβλήματα εξαιτίας της υπερβολικής μόχλευσης διότι οι αγορές αμφισβήτησαν τη φερεγγυότητά τους. Οι Τράπεζες κατέφυγαν στις υπέρογκες τιτλοποιήσεις των απαιτήσεών τους και η κεφαλαιακή τους επάρκεια βασιζόταν σε κακής ποιότητας στοιχεία του ενεργητικού. Οι αγορές κατά την κορύφωση της κρίσης, άσκησαν πίεση στις Τράπεζες για απομείωση της μόχλευσης με αποτέλεσμα τη μείωση της αξίας του ενεργητικού τους. Η απομόχλευση οδήγησε σε ένα φαύλο κύκλο αύξησης των ζημιών, μείωση της αξίας των κεφαλαίων και απότομη μείωση της χρηματοδότησης της

πραγματικής οικονομίας η οποία ενέτεινε τη μείωση της αξίας των ακινήτων και την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Με σκοπό να περιορίσει την αύξηση της μόχλευσης του Τραπεζικού τομέα και να αποφευχθεί η διαδικασία της απομόχλευσης το νέο πλαίσιο της Βασιλεία III εισάγει το συντελεστή μόχλευσης, ως το λόγο των βασικών ιδίων κεφαλαίων (όπως ορίζονται στο νέο πλαίσιο), προς τα ανοίγματά τους εντός και εκτός ισολογισμού, βάσει της λογιστικής τους αξίας. Ο νέος συντελεστής ορίζεται σε 3% με μια μεταβατική περίοδο εφαρμογής από την 1η Ιανουαρίου 2013 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2017, στην οποία οι τράπεζες οφείλουν να υπολογίζουν συγκεκριμένο συντελεστή και με την υποχρέωση από την 1η Ιανουαρίου 2015 να το δημοσιοποιούν. Η εναρμόνιση των τραπεζών με το συντελεστή μόχλευσης θα ξεκινήσει τον Ιανουάριο του 2018. Στόχος της μεταβατικής αυτής περιόδου είναι η επιτροπή της Βασιλείας να παρακολουθήσει την αλληλεπίδραση μεταξύ του συντελεστή μόχλευσης και των κεφαλαιακών απαιτήσεων βάσει των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού. Η εισαγωγή του συντελεστή μόχλευσης δρα συμπληρωματικά, με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις και είναι ανεξάρτητη από τον κίνδυνο (non risk based). Η συνολική έκθεση αναφέρεται στη λογιστική αξία των σχετικών στοιχείων του ισολογισμού εξαιρουμένων των προβλέψεων. Γενικές προβλέψεις ή αποθεματικά για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, εάν αφαιρεθούν από Tier 1, είναι δυνατό να μην συνυπολογιστούν στη συνολική έκθεση (ταυτόχρονη μείωση αριθμητή και παρανομαστή). Συνολικά, η έκθεση (παρανομαστής) του δείκτη της μόχλευσης, περιλαμβάνει την έκθεση των Τραπεζών σύμφωνα με τα αναφερόμενα στον ισολογισμό (π.χ. δάνεια), την έκθεση σε παράγωγα, την έκθεση στη χρηματοδότηση αγοράς τίτλων securities, καθώς και σε στοιχεία εκτός ισολογισμού, αλλά και τα collaterals.

2.5.4 Η ρευστότητα

Η Βασιλεία III, για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο, θεσπίζει δυο συντελεστές ρευστότητας των τραπεζών, που οποίοι έχουν στόχο την εξάλειψη των αναντιστοιχιών μεταξύ επενδύσεων και χρηματοδοτήσεων ως εξής:

- Ο συντελεστής κάλυψης ρευστότητας «liquidity coverage ratio» “LCR” για βραχυχρόνιο επίπεδο (30 ημερών).

Ορίζεται ως ο λόγος του αποθέματος των υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού, προς το σύνολο των καθαρών ταμειακών εκροών κατά τη διάρκεια των επόμενων 30 ημερολογιακών ημερών. Το ύψος του συντελεστή πρέπει να ισούται ή να υπερβαίνει το 100%. Σκοπός της χρήσης του συντελεστή κάλυψης ρευστότητας είναι να εξασφαλίσει την ύπαρξη υψηλής ποιότητας, επαρκών και μη βεβαρημένων ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού τα οποία θα μπορούν ρευστοποιηθούν άμεσα ώστε να καλυφθούν έκτακτες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις εξαιτίας μιας βραχυπρόθεσμης κρίσης ρευστότητας, για διάστημα 30 ημερολογιακών ημερών, υπό ένα σενάριο κρίσης ρευστότητας, το οποίο και καθορίζεται από τις εποπτικές αρχές. Οι διατάξεις για το συντελεστή κάλυψης ρευστότητας εφαρμόζονται από την 1^η Ιανουαρίου 2015, ο συντελεστής ορίζεται αρχικά στο 60%, με στόχο στην 01 Ιανουαρίου 2019 να τουλάχιστον 100%. Το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των ελαχίστων ορίων του συντελεστή κάλυψης ρευστότητας_παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	Ελάχιστος συντελεστής κάλυψης ρευστότητας
01/01/2015	60%
01/01/2016	70%
01/01/2017	80%
01/01/2018	90%
01/01/2019	100%

Πίνακας 3. Το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των ελαχίστων ορίων του συντελεστή κάλυψης ρευστότητας. Πηγή: BCBS (2013)

- Ο συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης, «net stable funding ratio» “NSFR” για μακροχρόνιο επίπεδο (12 μηνών).

Ορίζεται ως ο λόγος της διαθέσιμης ποσότητας σταθερής χρηματοδότησης προς την απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης. Το ύψος του λόγου πρέπει να υπερβαίνει το 100%

Με τη χρήση του συντελεστή καθαρής σταθερής χρηματοδότησης επιδιώκονται δύο στόχοι:

1. Η αντιμετώπιση του προβλήματος του ετεροχρονισμού της ρευστοποισιμότητας στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού του ισολογισμού των τραπεζών (liquidity mismatch).
2. Η δημιουργία κινήτρων στις τράπεζες με σκοπό να χρησιμοποιούν σταθερές πηγές για χρηματοδότηση περιουσιακών τους στοιχείων (συμπεριλαμβανομένων των δανείων), η διάρκεια των οποίων υπερβαίνει το ένα έτος.

Μέσω της χρήσης του δείκτη προωθείται ένας πιο συντηρητικός τρόπος διαχείρισης της ρευστότητας χρηματοδότησης, όπου τα πιστωτικά ιδρύματα θα χρηματοδοτούν τις δραστηριότητές τους κυρίως με μεσομακροπρόθεσμο, δηλαδή σταθερό δανεισμό και θα πρέπει να διατηρούν ένα επαρκές επίπεδο «σταθερής χρηματοδότησης», δηλαδή ίδια κεφάλαια, σταθερές καταθέσεις πελατών και μεσομακροπρόθεσμα ομόλογα έκδοσης του πιστωτικού ιδρύματος, το οποίο να καλύπτει τις ανάγκες «σταθερής χρηματοδότησης» του ενεργητικού, δηλαδή των περισσότερων στοιχείων ενεργητικού με εξαίρεση τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία (δηλ. τα ταμειακά διαθέσιμα, τις διατραπεζικές απαιτήσεις και το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών ομολόγων). Οι διατάξεις για το συντελεστή καθαρής σταθερής χρηματοδότησης θα αρχίσουν να εφαρμόζονται την 1η Ιανουαρίου 2018.

Για να εξασφαλιστεί η αξιολόγηση του κινδύνου ρευστότητας από τις εποπτικές αρχές, εφαρμόζονται πέντε εργαλεία παρακολούθησης:

1. Της συγκέντρωση της χρηματοδότησης
2. Της συμβατική αναντιστοιχία ληκτοτήτων

3. Του συντελεστής κάλυψης ρευστότητας ανά σημαντικό νόμισμα
4. Των διαθέσιμα μη βεβαρημένα στοιχεία του ενεργητικού
5. Της παρακολούθησης των εξελίξεων της αγοράς

2.5.5 Οι λοιπές καινοτομίες

Το σταθμισμένο στον κίνδυνο ενεργητικό είναι η συνολική αξία του κάθε συστατικού του στοιχείου, πολλαπλασιαζόμενη με έναν παράγοντα κινδύνου. Τα είδη το κινδύνου στα οποία σταθμίζονται, είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος της αγοράς και ο λειτουργικός κίνδυνος.

Όταν το 2010 η Βασιλεία III διαπίστωσε ότι το πλαίσιο δεν ήταν επαρκώς καθορισμένο όσον αφορά τη στάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού στον κίνδυνο για κάποιες μορφές τραπεζικών εκθέσεων (για παράδειγμα το εμπορικό χαρτοφυλάκιο –trading book-, οι τιτλοποιήσεις στοιχείων του ενεργητικού – securitisation -, κτλ.), εμφανίστηκε η ανάγκη αναθεώρησης ώστε να βελτιωθεί η ευαισθησία του κινδύνου, να μειωθεί η εξάρτηση στις αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών, και να αποφευχθεί το λεγόμενο regulatory arbitrage. Το τελευταίο, θεωρείται οι τεχνικές χρηματοοικονομικής μηχανικής, που αξιοποιούν τη διαφορά μεταξύ της πραγματικής οικονομικής μηχανικής και τη θέση των ρυθμιστικών αρχών. Για παράδειγμα μία τυπική συναλλαγή είναι η τιτλοποίηση δανείων, η οποία και σταθμίζεται με βάση τον κίνδυνο. Οι τράπεζες μπορούν να πουλήσουν τα τιτλοποιημένα ενήμερα στεγαστικά δάνεια και να κρατήσουν τα υψηλού κινδύνου, τα οποία έχουν και μεγαλύτερο risk – premium. Επιπλέον μία τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων μπορεί να έχει καλύτερη πιστοληπτική ικανότητα από την αξία των ακινήτων που τα διασφαλίζουν. Οπότε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την Τράπεζα πέφτουν αλλά αφορούν στην ουσία τον ίδιο κίνδυνο, οδηγώντας στην αύξηση του συστημικού κινδύνου.

Η Βασιλεία III, επέκτεινε το ρυθμιστικό πλαίσιο, στην αξιολόγηση όλων των μορφών κινδύνου, και κάθε προσέγγισης για τον υπολογισμό της στάθμισης του κινδύνου του ενεργητικού. Ωστόσο η συνολική αναθεώρηση κατέστη αναγκαία ώστε το πλαίσιο να γίνει απλούστερο, να προωθηθεί η συγκρισιμότητα των

μεγεθών και η ευαισθησία στον κίνδυνο. Η επίδραση των αναθεωρήσεων είναι δύσκολο να προβλεφθούν, καθώς δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία για κάθε στοιχείο του κινδύνου που αφορά.

Λειτουργικός κίνδυνος (*bis.org/bcbs/publ291, 355*)

Ο λειτουργικός κίνδυνος σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας είναι αποτέλεσμα της ανεπάρκειας στις εσωτερικές διαδικασίες, στους ανθρώπους και στα συστήματα της Τράπεζας. Η αξία του ενεργητικού της μπορεί να επηρεαστεί από την λειτουργία της καθ' αυτή. Σύμφωνα με τη Βασιλεία III, οι Τράπεζες μπορούν να υπολογίσουν τη στάθμιση του κινδύνου σύμφωνα με τις τυποποιημένες μεθόδους που ορίζονται από τις εγχώριες εποπτικές αρχές ή εναλλακτικά να αξιοποιήσουν εσωτερικά μοντέλα διαβάθμισης, μετά ωστόσο από την έγκριση των εποπτικών αρχών. Λόγω του κόστους και του χρόνου που απαιτείται για την έγκριση από τις εποπτικές αρχές, μόνο οι μεγάλες Τράπεζες έχουν τη δυνατότητα ανάπτυξης εσωτερικών μοντέλων, με τις υπόλοιπες να ακολουθούν τις τυποποιημένες μεθόδους. Το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III είχε παραμείνει χωρίς αλλαγές στη μέτρηση του κινδύνου και ειδικότερα η αξιοπιστία της μέτρησης κινδύνου από τις Τράπεζες δεν έχει αλλάξει κατά τη διάρκεια της κρίσης. Επιπλέον δεν υπάρχουν αλλαγές στη στάθμιση του ενεργητικού έναντι του κινδύνου. Διαφαίνεται, σύμφωνα και με τις επιμέρους αναθεωρήσεις του κανονιστικού πλαισίου, η πρόθεση για σημαντικές αλλαγές στην τυποποιημένη μέθοδο στάθμισης του κινδύνου όλων των μορφών.

Οι απαιτήσεις του πλαισίου για τον λειτουργικό κίνδυνο, έδιναν στις Τράπεζες τη δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ τριών παρόμοιων τυποποιημένων μεθόδων και μία περισσότερο εξελιγμένη μέθοδο (AMA, Advanced measurement approach). Τον Οκτώβριο 2014 δημοσιεύτηκε συμβουλευτικό κείμενο για την απλοποίηση των προσεγγίσεων, ενώ τον Μάρτιο του 2016 δημοσιεύτηκε αναθεώρησή του με τον οποίο προσδιορίστηκαν τα εξής. Η μέθοδος AMA θεωρήθηκε ότι ήταν πολύπλοκη, ενώ η έλλειψη συγκρισιμότητας στην οποία οδηγεί το ευρύ φάσμα των εσωτερικών μοντέλων διαβάθμισης του κινδύνου, οδηγούν αντίστοιχα σε διαφορές στον υπολογισμό του σταθμισμένου στον κίνδυνο ενεργητικό και αφερεγγυότητα στους δείκτες της κεφαλαιακής

επάρκειας. Οπότε η Επιτροπή πρότεινε την αφαίρεση της μεθόδου AMA από το εσωτερικό πλαίσιο. Ο υπολογισμός του λειτουργικού κινδύνου θα βασίζεται σε μια απλή μέθοδο, χωρίς να βασίζεται στην απλότητα και συγκρισιμότητα της τυποποιημένης προσέγγισης (standardized approach) αλλά περικλείει και την ευαισθησία στη μέτρηση κινδύνου μιας περισσότερο εξελιγμένης μεθόδου. Ο συνδυασμός, μέσω της προτυποποίησής της, των πληροφοριών που περιέχονται στις οικονομικές καταστάσεις και της εμπειρίας των Τραπεζών στην εσωτερική αποτύπωση της ζημίας, προωθεί την φερεγγυότητα και τη συγκρισιμότητα στη μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου επί του κεφαλαίου. Η ανωτέρω μέθοδος και το πεδίο εφαρμογής της αποτελούν τρέχον αντικείμενο διαβούλευσης.

Κίνδυνος αγοράς (*bis.org/bcbs/publ219, 265, 305, 352*)

Αμέσως μετά την οικονομική κρίση, η Επιτροπή δημοσίευσε τη Βασιλεία 2,5 που εισήγαγε ένα πρότυπο Var (Value at Risk) για να αυξήσει την κεφαλαιακή απαίτηση από τον κίνδυνο της αγοράς. Ωστόσο αποδείχτηκε αναποτελεσματικός λόγω του ότι οδηγούσε σε υποεκτίμηση της συσχέτισης του κινδύνου μεταξύ του ενεργητικού και των διαφορετικών βαθμών ρευστοποίησης των επιμέρους στοιχείων του. Το Μάιο του 2012 δημοσιεύτηκε η FRTB (Fundamental Review of the Trading Book) με νέες δημοσιεύσεις τον Οκτώβριο 2013, Δεκέμβριο 2014 με επιπλέον αλλαγές στις οδηγίες για τα προτεινόμενα πλαίσια του κινδύνου της αγοράς και του CVA (Credit valuation Adjustment – η διαφορά μεταξύ του χαρτοφυλακίου χωρίς κίνδυνο και την πραγματική αξία του χαρτοφυλακίου που λαμβάνει υπόψη τη χρεωκοπία του αντισυμβαλλομένου). Το πλαίσιο οριστικοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2016. Ο σκοπός του αναθεωρημένου πλαισίου είναι η διασφάλιση ότι η τυποποιημένη προσέγγιση και η προσέγγιση των εσωτερικών μετρήσεων για τον κίνδυνο της αγοράς οδηγούν σε αξιόπιστα αποτελέσματα για το κεφάλαιο των Τραπεζών και μπορούν να ενσωματώσουν άμεσα τα πρότυπα που θέτουν οι εποπτικές αρχές.

Τα σημεία κλειδιά του πλαισίου, αποτελούν:

- Η αναθεώρηση του ορίου μεταξύ εμπορικών και επενδυτικών συναλλαγών των Τραπεζών.

- Η αναθεώρηση των προσεγγίσεων (τυποποιημένης και εσωτερικών μετρήσεων μετρήσεων)
- Το πέρασμα από τη μέτρηση Var σε μία μεθοδολογία μέτρησης του κινδύνου να επέλθει μία ζημιά μετά την έλευση ενός έκτακτου γεγονότος.

Στο κείμενο της αναθεώρησης οι δύο προσεγγίσεις αναφέρονται ως: Internal models approach (IMA) και Standardized approach (SA).

Πιστωτικός κίνδυνος (www.bis.org/bcbs/publ/d307,347)

Αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο οι τράπεζες μπορούσαν να ακολουθήσουν την προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB –Internal ratings based) βασισμένη στον τύπο του πελάτη και στον κίνδυνο που εμπεριέχει η μεταξύ τους συναλλαγή. Επιπλέον αξιοποιούσαν σχετικές διαβαθμίσεις οίκων (Moody's, Fitch, Standard and Poor's). Ο παραδοσιακός κίνδυνος που προέρχεται από τα δάνεια λιανικής τραπεζικής, λόγω του μικρού ρόλου στην οικονομική κρίση υποτιμήθηκαν. Ωστόσο οι ρυθμιστικές αρχές αναγνώρισαν το μέγεθος της εξάρτησης από τις διαβαθμίσεις όσον αφορά τον κίνδυνο το Μάρτιο του 2015 σύμφωνα με την οποία επανεξετάστηκε η τυποποιημένη μέθοδος (standardized approach) και οι Τράπεζες έπαψαν να βασίζονται στις συνθέσεις των οίκων. Μία δεύτερη αναθεώρηση προέκυψε το Δεκέμβριο του 2015, επανεισήγαγε σε περιορισμένο βαθμό τις εξωτερικές αξιολογήσεις μαζί με μια εναλλακτική προσέγγιση, όπου αυτές δεν μπορούσαν να βρουν πεδίο εφαρμογής. Σκοπός των αναθεωρήσεων είναι να βρεθεί φόρμουλα ισορροπίας μεταξύ της απλοποίησης των διαδικασιών και της ευαισθησίας στη μέτρηση του κινδύνου, η συγκρισιμότητα των μεγεθών μειώνοντας την ανομοιογένεια και μεταβλητότητα του σταθμισμένου ενεργητικού μεταξύ των τραπεζών και των εποπτικών αρχών και να αυξηθεί η συνάφεια μεταξύ των 2 μεθόδων υπολογισμού του λειτουργικού κινδύνου. Σύμφωνα με τη νεότερη αναθεώρηση οι εξωτερικές αξιολογήσεις δε θα χρησιμοποιούνται για εποπτικούς σκοπούς. Ο δείκτης LTV (loan – to – value), για τα στεγαστικά δάνεια κατέστη ο κυριότερος οδηγός ρίσκου, ενώ δόθηκε σημασία στην αξία ρευστοποίησης των υπέγγυων ακινήτων.

Λοιποί κίνδυνοι

Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου για αθέτηση (Counterparty Credit Risk – CCR-) (www.bis.org/publ/bcbs107, 279) ο οποίος οφείλεται στην έκθεση των Τραπεζών στην αγοραπωλησία παραγώγων και securities αποτελεί πρόσφατο πεδίο έρευνας της Επιτροπής. Εκτός από την τυποποιημένη μέθοδο η Επιτροπή εισήγαγε με μία μέθοδο εσωτερικής μέτρησης (IMM) για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής απαίτησης για τον κίνδυνο CCR. Τον Μάρτιο του 2014 η Επιτροπή εισήγαγε μία τελική έκδοση της μέτρησης του σχετικού κινδύνου (SA-CCR) η οποία ωστόσο θα μπει σε εφαρμογή μέσα στο 2017 (έως τότε αξιοποιείται η εσωτερική μέτρηση). Κύριος λόγος εισαγωγής, είναι η απλοποίηση της IMM προσέγγισης και η προσπάθεια να δραστηριοποιηθούν φορείς όπως το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και άλλοι εποπτικοί φορείς για αντίστοιχες πρωτοβουλίες. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή κάνει διάκριση μεταξύ των κεφαλαιακών απαιτήσεων που απαιτούνται για τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου. Πρόκειται για το Default risk charge που αφορά το κεφάλαιο που απαιτείται για την κάλυψη των ζημιών όταν ο αντισυμβαλλόμενος αθετήσει τις υποχρεώσεις τους (στην επενδυτική τραπεζική). Ο CCR market risk, αφορά τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου από αποτυχία της αγοράς για παράδειγμα μία αποτυχία του κλάδου με συρρίκνωση των δραστηριοτήτων και αδυναμία πληρωμής των δανείων.

Για τον επιτοκιακό κίνδυνο, η Επιτροπή εξέδωσε οδηγίες τον Ιούνιο 2015, (www.bis.org/bcbs/publ/d319,368) οι οποίες αφορούν τον ανωτέρω κίνδυνο στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας. Οριστικοποιήθηκε τον Απρίλιο 2016. Ο επιτοκιακός κίνδυνος εντάχθηκε στον 2^ο Πυλώνα. Αναφέρεται στον κίνδυνο των κεφαλαίων και των κερδών της Τράπεζας από τις απότομες μεταβολές του επιτοκίου, οι οποίες προκαλούν αλλαγές στην παρούσα αξία του ενεργητικού, των υποχρεώσεων και των εκτός ισολογισμού στοιχείων. Επηρεάζει επίσης το καθαρό έσοδο από τους τόκους.

Μέχρι σήμερα, οι αναθεωρήσεις των τυποποιημένων μεθόδων δεν είχε ιδιαίτερη σημασία για τις Τράπεζες για τις οποίες οι Εποπτικές αρχές έχουν εγκρίνει τη χρησιμοποίηση μεθόδων εσωτερικών μετρήσεων για τη μέτρηση κινδύνων. Ενδεχόμενα οι Τράπεζες να χειραγωγούν τα μοντέλα ώστε να απαιτούνται και λιγότερα εποπτικά κεφάλαια Tier 1. Η Επιτροπή προτείνει ένα πλαίσιο κεφαλαιακών ορόφων (capital floors) για την αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών, με τη δημοσίευση Δεκεμβρίου 2014. Οι Τράπεζες μέσω των προβλέψεων θα πρέπει να διακρατούν κεφάλαια σύμφωνα με τη μέθοδο εσωτερικού υπολογισμού των κινδύνων, τα οποία ωστόσο ποσοστιαία δε θα πρέπει να υπολείπονται από τα κεφάλαια που προκύπτουν από την τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach). Μέχρι σήμερα δεν έχουν οριστεί συγκεκριμένα ποσοστά. Ο σκοπός του ανωτέρω πλαισίου είναι η μείωση των παρατηρούμενων διακυμάνσεων στους δείκτες που υπολογίζουν οι Τράπεζες, για τη βελτίωση της φερεγγυότητας των μετρήσεων του κινδύνου, τον περιορισμό των λαθών των εσωτερικών μοντέλων, στη μείωση των απαιτούμενων κεφαλαίων κάτω από ένα ορισμένο επίπεδο. Σημειώνεται εδώ ότι ο εποπτικός χειρισμός σχετικά με ενδεχόμενες απώλειες στα δάνεια που χορηγούν οι Τράπεζες διαφέρει μεταξύ του IRB και της τυποποιημένης προσέγγισης. Για παράδειγμα με τη μέθοδο IRB, οι διαφορές μεταξύ των προβλέψεων και των αναμενόμενων ζημιών (EL) αφαιρείται από το Tier 1, αλλά εάν οι προβλέψεις υπερβαίνουν τις ζημιές, προστίθεται το υπερβάλλον στο Tier 2, με όριο το 0,6% του σταθμισμένου στον πιστωτικό κίνδυνο ενεργητικό. Μέσω της τυποποιημένης προσέγγισης, οι Τράπεζες μπορούν να συμπεριλάβουν τις γενικές προβλέψεις στο Tier 2, μέχρι του 1,25% του σταθμισμένου στο πιστωτικό κίνδυνο ενεργητικού. Τίθεται η εναλλακτική του υπολογισμού ενός κεφαλαιακού επιπέδου για κάθε βασικό κίνδυνο, είτε ο υπολογισμός του προσαρμοσμένου στον κίνδυνο ενεργητικού, ως άθροισμα των επιμέρους κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάθε κίνδυνο.

Αναφορικά με τις τιτλοποιήσεις (securitization) (www.bis.org/bcbs/publ/d313) η επιτροπή έχει αναθεωρήσει την ιεραρχία των τριών βασικών προσεγγίσεων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Επιπλέον έχει προωθηθεί η ευκολία στον υπολογισμό, η μείωση της επίδρασης των αξιολογήσεων από τους

εξωτερικούς οίκους, την αύξηση της ευαισθησίας στον κίνδυνο και έχει μειωθεί το επίπεδο (capital floor) των μεγάλων τιτλοποιήσεων από 15% σε 10%. Η εισαγωγή του step in risk όπου μία Τράπεζα μπορεί να χρηματοδοτήσει μία οντότητα η οποία αντιμετωπίζει χρηματοοικονομική πίεση (για παράδειγμα μία χρηματοδότηση φυσικού προσώπου για την πληρωμή του ΕΝΦΙΑ ώστε να είναι δυνατή η έκδοση πιστοποιητικού για την εγγραφή προσημείωσης λόγω του κινδύνου, εάν δε χρηματοδοτήσει τη μονάδα, να βλάψει τη φήμη της Τράπεζας. Σημαντικός τέτοιος κίνδυνος, προς το σκιάδες τραπεζικό σύστημα υφίσταται για παράδειγμα όταν υπάρχουν χορηγίες, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, λειτουργικοί δεσμοί.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι τα κεφαλαιακά επίπεδα, αναμένεται (www.bis.org/bcbs/publ/306,374) να αξιοποιηθούν και στους δείκτες μόχλευσης. Ειδικότερα, σε κάθε σταθμισμένο στον κίνδυνο κεφαλαιακό πλαίσιο (είτε με εσωτερική προσέγγιση είτε με τυποποιημένη) κάποια ανοίγματα θα σταθμιστούν με χαμηλότερο δείκτη κινδύνου. Είναι επόμενο, οι Τράπεζες να αυξήσουν τη χρηματοοικονομική μόχλευση, αυξάνοντας την έκθεσή τους στα ανωτέρω, χαμηλού ρίσκου ανοίγματα, αλλά αυξάνοντας υπέρμετρα το βαθμό στον οποίο μπορεί να φανούν αφερέγγυες, εάν έχουν υπολογιστεί λανθασμένα οι συντελεστές στάθμισης έναντι των κινδύνων. Ο δείκτης της μόχλευσης, διαφυλάττει τη μη βιωσιμότητα της μόχλευσης, κατά τρόπο που δε γίνεται με τα κεφαλαιακά επίπεδα (capital floors). Επιπλέον, σύμφωνα και με τη σχετική δημοσίευση της Επιτροπής το εποπτικό πλαίσιο ενδυναμώνεται με τη χρήση και των 2 εργαλείων τα οποία διαφαίνεται να αποκτούν αλληλοσυμπληρωματικότητα.

2.6 Η κριτική της Βασιλείας III

Από την υιοθέτηση της Βασιλείας III και του διεθνούς εποπτικού πλαισίου για τις Τράπεζες, έχουν διαπιστωθεί δυσκολίες στην αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου λόγω υπερβολικής μόχλευσης. Το εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας για την ενδυνάμωση της φερεγγυότητας απέδωσε καρπούς και οδήγησε στη διεθνή συνεργασία καθώς για πρώτη φορά συνδυάστηκαν στρατηγικές

μικροπροληπτικής και μακροπροληπτικής εποπτείας, τέθηκαν και ρυθμίστηκαν θέματα έλλειψης ρευστότητας και σταθερής χρηματοδότησης. Η υιοθέτηση του συντελεστή μόχλευσης και η υποχρέωση για δημοσιοποίηση κρίσιμων στοιχείων των τραπεζών, οδήγησαν στον περιορισμό ανάληψης κινδύνων και συντέλεσαν στην πειθαρχία της αγοράς. Οι χώρες της G 20 εναρμονίστηκαν με τις ανωτέρω πρακτικές και αναδιοργάνωσαν τα τραπεζικά συστήματα. Η αναδιάρθρωση οδήγησε τις Τράπεζες να ολοκληρώσουν ιδιαίτερα κοστοβόρες ανακεφαλαιοποιήσεις, αναβαθμίσεις του risk management, αναμόρφωση των ισολογισμών με απομείωση «τοξικού» ενεργητικού και περιοριστική δανειοδοτική πολιτική με υφesiaκά μέτρα. Η κύρια κριτική, εστιάζεται από τη Διεθνή Αρθρογραφία στο εάν οι πολλές αλλαγές που έγιναν τα τελευταία χρόνια οδήγησαν σε οφέλη που αντιστάθμισαν τις απαιτήσεις του νέου πλαισίου.

Σύμφωνα με τον Haldane (2011), οι προληπτικές επεμβάσεις αύξησαν δραματικά την πολυπλοκότητα των υπολογισμών για τη στάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού των Τραπεζών έναντι του κινδύνου. Το γεγονός αυτό ενδεχόμενα να αυξάνει την αδιαφάνεια και να εγείρει ερωτήματα για τη δυνατότητα του πλαισίου των ρυθμίσεων να οδηγήσει σε αξιόπιστες τελικά μετρήσεις. Το μέγεθος και οι απαιτήσεις της Βασιλείας III, δυσχεραίνουν ιδιαίτερα τις συστημικές Τράπεζες στον υπολογισμό των δεικτών και τους επενδυτές στην αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών τους προϊόντων.

Ειδικότερα σύμφωνα με τον Coen (2016), από τη Γραμματεία της Επιτροπής της Βασιλείας, το πλαίσιο των κανονισμών χρειάζεται ενίσχυση προς επίτευξη ισορροπίας σχετικά με την ευαισθησία, την απλότητα και τη συγκρισιμότητα κατά τη μέτρηση του κινδύνου. Είναι γεγονός ότι τα τελευταία 2 χρόνια η Επιτροπή είχε προτείνει μία σειρά από αναθεωρήσεις του εποπτικού πλαισίου και βασικά συστατικά στοιχεία του πλαισίου βρίσκονται υπό διαβούλευση και υποβολή προτάσεων ώστε να βολιδοσκοπηθεί και η αντίδραση της αγοράς σε σημαντικά ζητήματα. Τον Δεκέμβριο του 2015 αναθεωρήθηκε η τυποποιημένη μέθοδος μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου και τον Ιανουάριο του 2016, αναθεωρήθηκε το πλαίσιο αναφορικά με τον κίνδυνο της αγοράς. Τον Μάρτιο του 2016 εκδόθηκε κείμενο διαβούλευσης για τις απαιτήσεις του Πυλώνα III επί

των δημοσιεύσιμων οικονομικών στοιχείων. Τον Απρίλιο του 2016, αναθεωρήθηκε το πλαίσιο για τον υπολογισμό της μόχλευσης και του επιτοκιακού κινδύνου των επενδυτικών συναλλαγών. Τον Ιούλιο του 2016, δημοσιεύτηκαν νέα πρότυπα για την εποπτική διαχείριση ανοιγμάτων σε securities.

Ο Wilms (2014) αναφέρει ότι λόγω των απαιτήσεων του Πυλώνα III, οι Τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να τροποποιήσουν τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία κατά τις επιταγές των νέων κανόνων. Η προσαρμοστικότητα τους αυτή θα εμπεριέχει στα στοιχεία ένα βαθμό αναξιοπιστίας και ενδεχόμενους κινδύνους για τους οποίους οι ενδιαφερόμενοι μπορεί να μη λάβουν γνώση. Επιπλέον, διαφαίνεται ότι η δημοσίευση των στοιχείων, η οποία πραγματοποιείται φυσικά και μέσω των λογιστικών καταστάσεων ακολουθεί πρότυπα τα οποία είναι πιο «χαλαρά» και ελαστικά σε σχέση με τους κανόνες που τίθενται στον Πυλώνα I. Η υιοθέτηση των κανόνων, προϋποθέτει ομαλό οικονομικό περιβάλλον και μία λογική στην εφαρμογή του πλαισίου. Ωστόσο σε περιόδους κρίσης είναι αυτό ακριβώς το απρόβλεπτο στοιχείο το οποίο επηρεάζει τη λειτουργία των Τραπεζών και δεν είναι δυνατή η κατηγοριοποίηση όλων των δεδομένων και η ομογενοποίηση των δημοσιευμένων στοιχείων ώστε να υπάρχει πραγματική βοήθεια στην αναζήτηση των αιτιών και των γενεσιουργών λόγων μίας δυσλειτουργικότητας.

Η Βασιλεία III αρχικά εστίασε κυρίως στον αριθμητή του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ήτοι στην ποιότητα, με έμφαση στο κεφάλαιο CET1 και στην εναρμόνιση με τα αφαιρετικά στοιχεία κεφαλαίου και την ποσότητα του κεφαλαίου μιας τράπεζας. Οι αλλαγές στον παρονομαστή περιορίστηκαν σε συγκεκριμένους τομείς. Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή της Βασιλείας ασχολείται μέσω των αναθεωρήσεων με τον παρονομαστή του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας δηλαδή με τον σταθμισμένου ενεργητικού για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς. Με βάση και τις προαναφερθείσες αναθεωρήσεις του πλαισίου, υφίσταται η πρόθεση να υιοθετηθούν νέες διαμορφωμένες τυποποιημένες προσεγγίσεις ώστε να περιοριστεί η δυνατότητα των τραπεζών να μπορούν να μειώνουν τις

κεφαλαιακές τους απαιτήσεις μέσω της χρήσης εσωτερικών υποδειγμάτων. Κύριος στόχος είναι να καταστεί η τυποποιημένη προσέγγιση του πιστωτικού κινδύνου περισσότερο ευαίσθητη στον κίνδυνο και να ευθυγραμμιστεί περαιτέρω με την εσωτερική προσέγγιση αξιολόγησης και λιγότερο στις εξωτερικές αξιολογήσεις. Προωθείται μια προσέγγιση παραγόντων κινδύνου για ορισμένους τύπους κινδύνου. Αυτοί οι παράγοντες κινδύνου καθορίζουν και τους τυποποιημένους συντελεστές στάθμισης. Επιπλέον προωθείται η διευθέτηση του χειρισμού των διαφορών μεταξύ των χωρών που θα υιοθετήσουν τα νέα πρότυπα ώστε να διατηρήσουν συνέπεια και απλότητα στην ενσωμάτωση και εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας.

Οι Εποπτικές Αρχές (European Commission 2016) θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι τράπεζες συλλέγουν και χρησιμοποιούν τα κατάλληλα δεδομένα, γεγονός που ενδέχεται να εγείρει θέματα αναφορικά με την αποτίμηση αστικών και εμπορικών ακινήτων, καθώς και τον υπολογισμό των δεικτών μόχλευσης. Τυχόν ελλείψεις, θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων για το επικείμενο νέο Σύμφωνο. Σε συνδυασμό με το πλαίσιο της Βασιλείας III, οι τράπεζες πιθανότατα να έρθουν αντιμέτωπες με σημαντικά υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις, που θα προκύπτουν αθροιστικά από την επιβολή υψηλότερου ελάχιστου δείκτη μόχλευσης, περιορισμών στη χρήση εσωτερικών μοντέλων, αυστηρότερων σεναρίων stress tests καθώς και κεφαλαιακών αποθεμάτων (capital buffers) υψηλότερων των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων με τη διακράτηση περισσότερων κεφαλαίων. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να αυξηθεί το κόστος χρήματος και να μειωθεί η χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Επιπροσθέτως, οι τράπεζες θα χρειαστεί να βελτιώσουν τη διαχείριση της κεφαλαιακής τους βάσης, όχι μόνο στον βαθμό κατανόησης των απαιτούμενων κεφαλαίων για την υποστήριξη των διαφόρων δραστηριοτήτων τους αλλά και στην επίτευξη σύνδεσης της διαχείρισης κεφαλαίων με την εταιρική στρατηγική, τη διάθεση ανάληψης κινδύνου και τα επιχειρηματικά τους μοντέλα.

Οι μεταρρυθμίσεις που προτείνονται πρόσφατα από την επιτροπή προωθούν αλλαγές στον τρόπο που οι τράπεζες υπολογίζουν και ποσοτικοποιούν τα

σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία ενεργητικού (risk weighted assets), δηλαδή τον παρονομαστή του δείκτη εποπτικών κεφαλαίων. Τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία ενεργητικού καλύπτουν διάφορα είδη κινδύνων (πιστωτικό /αγοράς /λειτουργικό /αντισυμβαλλόμενου/ επιτοκιακό) και θεωρούνται μείζονος σημασίας για τον καθορισμό των εποπτικών κεφαλαίων. Ωστόσο το νέο εποπτικό πλαίσιο αναμένεται ότι θα επιφέρει και πιο αρνητικές επιπτώσεις. Ο πρώτος τομέας αφορά τα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών. Προβλέπεται αύξηση των συντελεστών στάθμισης κινδύνου για κάποιες κατηγορίες ανοιγμάτων, περιορισμό της χρήσης εσωτερικών μοντέλων στάθμισης κινδύνων που μέχρι σήμερα οδηγούσε σε χαμηλότερους συντελεστές στάθμισης σε σύγκριση με τους αντίστοιχους συντελεστές της τυποποιημένης μεθόδου, υποχρεωτική τήρηση δείκτη μόχλευσης και υιοθέτηση νέων κριτηρίων ρευστότητας. Οι αυστηρότερες μετρήσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση κινδύνων, ειδικά του πιστωτικού κινδύνου, θα οδηγήσουν σε αύξηση των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού και κατ' επέκταση των εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών. Η όποια αύξηση στα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού θα εξαρτηθεί από τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου δανείων (επιχειρηματικά, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, νοικοκυριά, στεγαστικά, καταναλωτικά), τα συνολικά ανοίγματα στις διάφορες κατηγορίες δανείων και το βαθμό χρήσης εσωτερικών μοντέλων στάθμισης κινδύνων. Οι ανάγκες επιπρόσθετων κεφαλαίων θα μπορούν να καλυφθούν είτε από τη συσσώρευση κερδών είτε από την άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων. Επιπλέον, οι τράπεζες πιθανόν να προβούν και σε επανεξέταση του μοντέλου λειτουργίας τους, σε μείωση των ανοιγμάτων σε συγκεκριμένες κατηγορίες δανείων και σε αναθεώρηση της τιμολογιακής τους πολιτικής.

Οι προτεινόμενες αλλαγές στο εποπτικό πλαίσιο αναμένεται να αυξήσουν το κόστος χρηματοδότησης των τραπεζών λόγω αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Το αυξημένο κόστος χρηματοδότησης θα περάσει είτε άμεσα είτε έμμεσα και στην πραγματική οικονομία. Αναπόφευκτα θα μειωθεί η προσφορά δανείων προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, θα διαμορφωθούν αυστηρότερα κριτήρια δανεισμού και θα αναπροσαρμοστούν τα επιτόκια δανεισμού και οι χρεώσεις τραπεζικών υπηρεσιών. Οι επιπτώσεις στην

ευρωπαϊκή οικονομία αναμένεται να είναι ακόμα μεγαλύτερες λόγω και του γεγονότος ότι η χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων προέρχεται κατά 80% από τις τράπεζες, σε αντίθεση με τις ΗΠΑ που το αντίστοιχο ποσοστό δεν ξεπερνά το 20% (80% από τις κεφαλαιαγορές). Επιπλέον, στις ΗΠΑ τα ενυπόθηκα δάνεια δεν παραμένουν στους ισολογισμούς των τραπεζών αλλά μεταβιβάζονται (μέσω τιτλοποίησης) σε κυβερνητικές τράπεζες. Οι τράπεζες θα πρέπει να προβούν σε προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού, σε αλλαγή εσωτερικών διαδικασιών για να ανταποκριθούν στο νέο κανονιστικό πλαίσιο και σε αναβάθμιση των συστημάτων πληροφορικής ώστε να εξασφαλίζουν έγκαιρη και ορθή συλλογή στοιχείων για σκοπούς διαχείρισης κινδύνων και υποβολής εποπτικών εκθέσεων. Το αυξημένο λειτουργικό κόστος θα επιβαρύνει τα λειτουργικά έξοδα, θα επηρεάσει την κερδοφορία και αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε αναπροσαρμογή της τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών.

Ταυτόχρονα με την τελική διαμόρφωση του εποπτικού πλαισίου θα τεθούν σε εφαρμογή και άλλες κανονιστικές και εποπτικές ρυθμίσεις κάτι που επιφέρει μεγάλο κόστος υλοποίησης και σημαντικότερη αύξηση στο κόστος χρηματοδότησης τραπεζών όπως η υιοθέτηση νέων προτύπων για τη διενέργεια προβλέψεων βάσει των αναμενόμενων ζημιών (IFRS 9), η δημιουργία διαφόρων κεφαλαιακών αποθεμάτων, η υποχρέωση έκδοσης ελάχιστων επιλέξιμων υποχρεώσεων (MREL) για την απορρόφηση ζημιών και το πλαίσιο ανάκαμψης και εξυγίανσης τραπεζών.

2.7 Συμπεράσματα - προς τη Βασιλεία IV

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το Νοέμβριο του 2016 ένα περιεκτικό πακέτο των τροποποιήσεων του θεσμικού πλαισίου για την ενδυνάμωση των Τραπεζών. Οι προτάσεις είχαν ως σκοπό να συμπληρώσουν τους κανόνες που είχαν κατά καιρούς τεθεί για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Κατά το ξέσπασμα της κρίσης η Ευρωπαϊκή Ένωση αναμόρφωσε το οικονομικό εποπτικό πλαίσιο το οποίο έχουν ως σκοπό να ολοκληρώσουν οι τελευταίες χρονικά προτάσεις ώστε να αποφευχθούν παρόμοιες δυσμενείς επιδράσεις στο μέλλον. Ο απώτερος στόχος

(Λευκαδίτης 2015) είναι και η μείωση της πολυπλοκότητας του υφιστάμενου πλαισίου και η κατεύθυνσή του προς τροφοδότηση της ανάπτυξης λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες του Ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα. Επιπλέον οι νέες προτάσεις αποτελούν κομμάτι των διεργασιών για τη μείωση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και αναμορφώνουν τις CRR, CRD και την οδηγία για την εξυγίανση BRRD η οποία εισάγει και τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης.

Τα σημεία κλειδιά των νέων προτάσεων είναι τα εξής (Κρονίδης 2017):

1. Μέτρα για την αύξηση της ελαστικότητας των Τραπεζών και για την προώθηση της οικονομικής σταθερότητας. Ενσωματώνουν τα συμφωνηθέντα μεταξύ της Επιτροπής της Βασιλείας και του Συμβουλίου Οικονομικής Σταθερότητας, με τη θεσμοθέτηση κεφαλαιακών απαιτήσεων περισσότερο προσαρμοσμένων στους κινδύνους της αγοράς και του αντισυμβαλλομένου. Εισάγοντας μεθοδολογίες που να απεικονίζουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι Τράπεζες. Θέτοντας έναν δεσμευτικό δείκτη μόχλευσης για την αποτροπή της υπερβολής της και τροποποιώντας το δείκτη ρευστότητας NSFR για τη μείωση του κινδύνου της μακροχρόνιας χρηματοδότησης. Απαιτώντας από τα συστημικώς σημαντικά ιδρύματα να αυξήσουν τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας αλλά από έτερα ιδρύματα τη ρευστοποίησή τους εάν παράγουν επαναλαμβανόμενες ζημιές. Έτσι δε θα επηρεάζεται η σταθερότητα του συστήματος και δε θα αυξάνεται η επιβάρυνση των φορολογούμενων. Η απαίτηση αυτή, γνωστή ως Total Loss Absorbing Capacity – TLAC θα ενταχθεί στο υφιστάμενο σύστημα MREL – Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities.
2. Μέτρα για τη βελτίωση της δυνατότητας των Τραπεζών να χρηματοδοτούν την Ευρωπαϊκή Οικονομία. Υπάρχει ειδική πρόβλεψη για τα μικρότερα και λιγότερα πολύπλοκα τραπεζικά ιδρύματα για την εφαρμογή των κανόνων της CRD/CRR, ώστε να μην είναι επαχθείς αλλά αναλογικές των εργασιών τους.

3. Μέτρα για την αύξηση της ρευστότητας στις αγορές και για την υποβοήθηση της δημιουργίας κοινής κεφαλαιακής αγοράς. Προβλέπεται η υλοποίηση με την αναλογικότητα των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα του εμπορικού χαρτοφυλακίου, μειώνοντας το κόστος διακράτησης χρηματοοικονομικών εργαλείων όπως τα καλυμμένα ομόλογα, τις τιτλοποιήσεις υψηλής εξασφάλισης, τη διακράτηση δημοσίου χρέους αλλοδαπής, τα παράγωγα.

Οι ανωτέρω προτάσεις θα περάσουν προς διαβούλευση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σε συνδυασμό με τις τροποποιήσεις των βασικών συστατικών των προτάσεων της Επιτροπής ως αναφέρθηκαν άνω, θα μπορούσε πλέον με σχετική βεβαιότητα να ειπωθεί ότι θα αποτελέσουν τις βασικές διατάξεις ενός νέου Συμφώνου. Οι αλλαγές (PWC 2016) που φέρνει η Βασιλεία IV με την προτεινόμενη χρήση των παραγόντων κινδύνου και την ευρύτερη κλίμακα των συντελεστών στάθμισης, θα μετακυλήσει το πρόσθετο κόστος των κεφαλαιακών απαιτήσεων προς τους δανειολήπτες που αξιολογούνται ως πελάτες υψηλού κινδύνου. Οι αλλαγές αυτές, στο βαθμό που συμβαδίζουν με τις εσωτερικές αξιολογήσεις κινδύνων από τις τράπεζες, δύναται να αυξήσουν το κόστος και ταυτόχρονα να μειώσουν την τραπεζική χρηματοδότηση για συγκεκριμένους τύπους δανειοληπτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Τραπεζική Εποπτεία στην Ελλάδα και την Ε.Ε.

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ) αποτελεί ένα σύστημα δύο πυλώνων μικροπροληπτικής και μακροπροληπτικής εποπτείας. Περιλαμβάνει τις ευρωπαϊκές και εθνικές εποπτικές αρχές και έχει ως στόχο την εξασφάλιση μιας συγκροτημένης πολιτικής στο πεδίο της χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τη διαμόρφωση κοινής εποπτικής νοοτροπίας και τη συμβολή στη δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς.

3.1 Οι Εποπτικές αρχές

Ο πυλώνας της μικροπροληπτικής εποπτείας αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΤΑ), την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) και την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ), οι οποίες συνιστούν τη Μικτή Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών (ΕΕΑ). Η μακροπροληπτική εποπτεία ασκείται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ). Οι αντίστοιχες εποπτικές αρχές των κρατών μελών της Ε.Ε. αποτελούν τμήμα του ΕΣΧΕ.

3.1.1 Μικροπροληπτική εποπτεία και ρύθμιση

Η μικροπροληπτική εποπτεία (Marcel M. 2016) αφορά τα μεμονωμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι αρχές και οι κανονισμοί που εφαρμόζονται, εξαρτώνται από το αντικείμενο και τον τομέα δραστηριοποίησης του κάθε οργανισμού, οι οποίοι διακρίνονται σε τραπεζικές υπηρεσίες, ασφαλιστικές υπηρεσίες και αγορές κινητών αξιών. Επιπλέον υπάρχει διάκριση ανάλογα με το επίπεδο της δραστηριοποίησης, εγχώριο ή διεθνές, βάσει του οποίου ασκούνται

οι αρχές της εποπτείας και της ρύθμισης. Για τη διασφάλιση της συνοχής των πεδίων του πλαισίου ήταν απαραίτητη η συγκρότηση αρμόδιων οργάνων συντονισμού της εποπτείας ώστε η τελευταία να είναι συνεπής και προσαρμοσμένη στις κατά καιρούς ανάγκες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι Εποπτικές αρχές είναι αρμόδιες για την μικροπροληπτική εποπτεία, ενώ σε εγχώριο επίπεδο ασκείται η καθημερινή εποπτεία. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT), η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ) και η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) είναι οργανισμοί που έχουν δική τους νομική προσωπικότητα και είναι ανεξάρτητοι φορείς και ενεργούν προς το συμφέρον της Ένωσης στο σύνολό της. Αναλυτικά:

-Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT) συστάθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1093/2010. Εποπτεύει Τράπεζες, χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων, επιχειρήσεις επενδύσεων και ιδρύματα πληρωμών. Τα καθήκοντά της περιλαμβάνουν τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεπούς ρύθμισης και εποπτείας, τη συμβολή στη διατήρηση της σταθερότητας και αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, την πρόληψη του ρυθμιστικού αμπιτράζ, την εξασφάλιση ίσου επιπέδου εποπτείας, την προστασία των καταναλωτών, την ενίσχυση του διεθνούς εποπτικού συντονισμού και την κατάλληλη ρύθμιση και εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η EAT συμβάλλει στη διαμόρφωση του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων (single rulebook) μέσω της εκπόνησης τεχνικών κανονιστικών και τεχνικών προτύπων, τα οποία τελούν υπό την έγκριση της Επιτροπής. Επίσης εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις και έχει μεταξύ άλλων και αρμοδιότητες όσον αφορά τις παραβιάσεις της νομοθεσίας από εθνικές εποπτικές αρχές. Τα όργανα της EAT είναι το Συμβούλιο Εποπτών στο οποίο μετέχουν ο επικεφαλής της αρμόδιας εποπτικής αρχής κάθε κράτους μέλους, οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, και του ΕΣΣΚ. -Η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ) συστάθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1094/2010. Η οργάνωσή της είναι παρόμοια με εκείνη της EAT αλλά εστιάζεται κυρίως στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και τα ιδρύματα που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών.

-Η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) ιδρύθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1094/2010. Η οργάνωσή της είναι παρόμοια με εκείνες των άλλων ΕΕΑ. Με τη λειτουργία της, ασκεί εποπτεία στις αγορές κινητών αξιών αναφορικά με τις συναλλαγές τους, τους παράγοντες διαπραγμάτευσης και τις εταιρίες επενδύσεων. Η ΕΑΚΑΑ είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για την εγγραφή και την εποπτεία των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας και των αρχείων καταγραφής συναλλαγών. Καθώς και για την αναγνώριση κεντρικών αντισυμβαλλομένων από τρίτες χώρες.

-Η Μικτή Επιτροπή είναι αρμόδια για τον συνολικό συντονισμό και αποσκοπεί στην διασφάλιση της εποπτικής συνοχής. Στο πεδίο των δραστηριοτήτων της συμπεριλαμβάνεται η εποπτεία χρηματοοικονομικών ομίλων, μικροπροληπτικές αναλύσεις εξελίξεων και κινδύνων ως προς τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, μέτρα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ΕΣΣΚ και ΕΕΑ και η ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των οργάνων αυτών. Η Μικτή Επιτροπή είναι αρμόδια για την επίλυση διαφορών μεταξύ των αρχών του ΕΣΧΕ. Αποτελείται από τους προέδρους των ΕΕΑ οι οποίοι ασκούν την προεδρία εκ περιτροπής.

Επιπλέον των ανωτέρω, συστατικό στοιχείο του πλαισίου της μικροπροληπτικής εποπτείας αποτελούν οι εθνικές εποπτικές αρχές καθώς κάθε κράτος μέλος ορίζει την δική του αρμόδια αρχή. Αυτές οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των κρατών αποτελούν τμήμα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας και εκπροσωπούνται στις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές.

3.1.2 Μακροπροληπτική εποπτεία και ρύθμιση

Το νομικό πλαίσιο της μακροπροληπτικής εποπτείας (Marcel M. 2016) καθιερώθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 σχετικά με τη μακροπροληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου και τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1096/2010 του Συμβουλίου για την

ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου.

Η μακροπροληπτική εποπτεία ασκείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ). Η κυριότερη αποστολή του Συμβουλίου είναι η πρόληψη και ο περιορισμός του συστημικού κινδύνου για την ενδυνάμωση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω τυχόν μακροοικονομικών ανισορροπιών. Οι ιδρυτικοί κανονισμοί αναθέτουν διάφορα καθήκοντα, και παρέχουν τα μέσα για την εκπλήρωσή τους στο ΕΣΣΚ στις αρμοδιότητες του οποίου έχουν εκχωρηθεί η ανάλυση σχετικών με την εποπτεία πληροφοριών, ο εντοπισμός και η ιεράρχηση των κινδύνων, οι συστάσεις προς τις αρμόδιες ρυθμιστικές Αρχές, η έκδοση εμπιστευτικών προειδοποιήσεων και τη διενέργεια αξιολόγησης προς το Συμβούλιο για την πρόληψη τυχόν κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Επιπλέον συντονίζει τις δράσεις του ΔΝΤ και του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΣΧΣ).

Ωστόσο ο απλός συντονισμός της χρηματοπιστωτικής εποπτείας μέσω του ΕΣΧΕ δεν επαρκεί για να αποτρέψει τον κατακερματισμό της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το εμπόδιο, η Επιτροπή πρότεινε στα μέσα του 2012 τη δημιουργία της Τραπεζικής Ένωσης, η οποία θα υιοθετήσει μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση και θα συμπληρώσει την ζώνη του ενιαίου νομίσματος και την ενιαία αγορά. Το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), που έχει θεσπισθεί, έναν Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (ΕΜΕ, που έχει θεσπισθεί) και ένα κοινό σύστημα εγγύησης των καταθέσεων (το οποίο προτείνεται με τη μορφή συστήματος εγγύησης των καταθέσεων).

Τον Μάρτιο του 2013, συμφωνήθηκε μεταξύ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ο πρώτος πυλώνας της Τραπεζικής Ένωσης, δηλαδή ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (Γκόρτσος 2016). Ο ΕΕΜ, ο οποίος άρχισε να λειτουργεί στις 4 Νοεμβρίου 2014, έχει ενσωματωθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και είναι αρμόδιος για την άμεση εποπτεία των συστημικών τραπεζικών ομίλων. Οι εθνικές εποπτικές αρχές συνεχίζουν να είναι αρμόδιες για την εποπτεία των

υπόλοιπων τραπεζών, με την ΕΚΤ να διατηρεί την τελική ευθύνη. Τα κριτήρια βάσει των οποίων μια τράπεζα προσδιορίζεται ως σημαντική ορίζονται από τον ΕΕΜ και αφορούν το μέγεθος της τράπεζας, την οικονομική της σημασία, τις διασυννοριακές δραστηριότητές της και την ανάγκη άμεσης δημόσιας στήριξης. Η ΕΚΤ μπορεί να αποφασίσει ανά πάσα στιγμή να χαρακτηρίσει μια τράπεζα ως σημαντική, με στόχο να εξασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή υψηλών εποπτικών προτύπων. Προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν σύγκρουση συμφερόντων, προβλέπονται σαφείς κανόνες για τον οργανωτικό και επιχειρησιακό διαχωρισμό των ρόλων της ΕΚΤ στους τομείς της εποπτείας και της νομισματικής πολιτικής. Στόχος του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ) είναι η διασφάλιση της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων για την πρόληψη του ρυθμιστικού αρμπιτράζ και την αποφυγή του κατακερματισμού της αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ένωση. Ο ΕΕΜ έχει εκπροσώπους από όλα τα κράτη μέλη της ευρωζώνης, αλλά και κράτη μέλη εκτός ευρωζώνης που αποφασίζουν να συμμετάσχουν, την ΕΚΤ και τις εθνικές αρμόδιες αρχές. Ο ΕΕΜ αναθέτει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ειδικά καθήκοντα προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων όπως η χορήγηση άδειας λειτουργίας και η συμμόρφωσης τους ισχύοντες κανονισμούς. Η ΕΚΤ ασκεί επίσης καθήκοντα μακροπροληπτικής εποπτείας αξιοποιώντας τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, σε σχέση, λόγου χάρη, με τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας. Για τον σκοπό αυτό, η διοικητική δομή της ΕΚΤ έχει προσαρμοστεί αναλόγως με τη θέσπιση εποπτικού συμβουλίου. Προκειμένου να εξασφαλίσει ότι ασκείται συνεπής εποπτεία, η ΕΚΤ συνεργάζεται με τις υπόλοιπες αρχές που αποτελούν τμήμα του ΕΣΧΕ και κυρίως με την ΕΑΤ.

Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014 θεσπίζει τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (ΕΜΕ) και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης Τραπεζών (ΕΤΕΤ). Ο ΕΜΕ παρέχει μέσα και εργαλεία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων επενδύσεων και λειτουργεί ως χρηματοοικονομικό σύστημα στήριξης. Οι διατάξεις σχετικά με τον ΕΜΕ εφαρμόζουν την οδηγία περί ανάκαμψης και εξυγίανσης των τραπεζών (2014/59/ΕΕ), η οποία εξασφαλίζει εναρμονισμένους εθνικούς μηχανισμούς ανάκαμψης και εξυγίανσης σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ στο πλαίσιο του ΕΕΜ. Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης

αποτελεί το δεύτερο πυλώνα της Τραπεζικής Ένωσης. Κύριος στόχος είναι να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση τυχόν μελλοντικών πτωχεύσεων τραπεζών στο πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης, με το ελάχιστο δυνατό κόστος για τον φορολογούμενο και την πραγματική οικονομία. Ο ΕΜΕ έχει το ίδιο πεδίο εφαρμογής με τον ΕΕΜ. Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης έχει την τελική ευθύνη όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων για τη διαδικασία εξυγίανσης μιας τράπεζας, ενώ η απόφαση εφαρμόζεται σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Το ΕΣΕ άρχισε το έργο του ως ανεξάρτητος οργανισμός της ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2015 και βρίσκεται σε πλήρη λειτουργία από τον Ιανουάριο του 2016.

Τα Συστήματα Εγγύησης Καταθέσεων συνδέονται στενά με τις διαδικασίες ανάκαμψης και εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων και παρέχουν σημαντικές εγγυήσεις για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Η αρχική οδηγία ΣΕΚ του 1994 μετά την προσωρινή λύση που δόθηκε το 2008 με την αύξηση του καλυπτόμενου ποσού, τροποποιήθηκε το 2014. Σε περίπτωση μη πληρωμής οφειλόμενων ποσών, παρέχεται προστασία σε καλυπτόμενες καταθέσεις μέχρι το ποσό των 100 000 ευρώ. Άλλες βελτιώσεις αφορούν τις συνεισφορές βάσει κινδύνου, τις συντομευμένες προθεσμίες αποπληρωμής και την εθελοντική διασυνοριακή χορήγηση δανείων μεταξύ των συστημάτων εγγύησης. Για την εύρυθμη λειτουργία του ανωτέρω πλαισίου, απαιτείται και ένα ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων για τη διασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού. Το ενιαίο εγχειρίδιο εποπτείας θα εξασφαλίσει συνεπή εποπτεία και προβλέπεται να εκπονηθεί από τις σχετικές αρμόδιες αρχές, δηλαδή τους εθνικούς επόπτες, την ΕΑΤ και την ΕΚΤ.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με το νομοθετικό του έργο, έχει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της ιδρυτικής νομοθεσίας του ΕΣΧΕ, ενώ του έχει ανατεθεί και ρόλος παρέμβασης στα ρυθμιστικά πρότυπα και τις εκτελεστικές πράξεις, εγκρίνει τους διορισμούς των προέδρων και των εκτελεστικών διευθυντών των ΕΕΑ, ζητεί γνωμοδοτήσεις από τις εποπτικές αρχές και μετά από συμφωνία με την ΕΚΤ ζητά λογοδοσία και επιβλέπει την άσκηση των καθηκόντων που ανατίθενται στην ΕΚΤ στο πλαίσιο του ΕΕΜ.

Η Τραπεζική Ένωση, (Γκόρτσος 2016) αποτελεί τον γενικότερο στόχο στα πλαίσια του οποίου υπάγονται ο ΕΕΜ και ο ΕΜΕ και αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και της εσωτερικής αγοράς.

Είναι το πλαίσιο για την εναρμόνιση των αρμοδιοτήτων σε θέματα εποπτείας, εξυγίανσης και χρηματοδότησης σε επίπεδο ΕΕ και υποχρεώνει τις τράπεζες της ζώνης του ευρώ να τηρούν τους ίδιους κανόνες και εξασφαλίζεται ότι οι τράπεζες αναλαμβάνουν λελογισμένους κινδύνους.

3.1.3 Λοιπά στοιχεία του πλαισίου

Πριν αναλάβει εποπτικά καθήκοντα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διενήργησε συνολική αξιολόγηση η οποία περιλάμβανε έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων. Στόχος ήταν να επιτευχθεί μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά τους ισολογισμούς των τραπεζών, (Doris K. 2016) προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα αξιόπιστο σημείο αφετηρίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τα οποία δημοσιεύτηκαν στις 27 Οκτωβρίου 2014, 25 από τις 130 συμμετέχουσες τράπεζες αντιμετώπιζαν κεφαλαιακές ελλείψεις και κλήθηκαν να υποβάλουν στην ΕΚΤ σχέδια κεφαλαιοποίησης για την κάλυψη των κενών εντός του 2015. Από τις εννέα τράπεζες που υπεβλήθησαν σε εκτεταμένες αξιολογήσεις, οι πέντε είχαν κεφαλαιακές ελλείψεις. Στις 29 Ιουλίου 2016, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) δημοσίευσε τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο ΕΕ του 2016 για 51 τράπεζες από 15 χώρες της ΕΕ και που καλύπτουν περίπου το 70% του τραπεζικού ενεργητικού σε κάθε επικράτεια. Αυτές οι προσομοιώσεις δεν περιλαμβάνουν πλέον όριο επιτυχίας αλλά τα αποτελέσματα θα τροφοδοτήσουν τη συνεχή αξιολόγηση των τραπεζών που διενεργούν οι εποπτικές αρχές.

Οι κανόνες που διέπουν την Τραπεζική Ένωση έχουν ως στόχο να εξασφαλιστεί ότι κάθε εξυγίανση χρηματοδοτείται από τους μετόχους και από τους πιστωτές της τράπεζας Εκτός αυτού είναι διαθέσιμη μια άλλη πηγή χρηματοδότησης η οποία μπορεί να συμβάλει εάν οι συνεισφορές των μετόχων και των πιστωτών είναι ανεπαρκείς, δηλαδή το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (ΕΤΕ), το οποίο

βρίσκεται υπό τη διαχείριση του ΕΣΕ. Όταν το ΕΤΕ φτάσει στο επιδιωκόμενο επίπεδο χρηματοδότησης, θα διαθέτει περίπου 55 δισεκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 1% περίπου των καλυπτόμενων καταθέσεων στη ζώνη του ευρώ. Οι συνεισφορές προς το ΕΤΕ θα καταβληθούν από τις τράπεζες σε διάστημα 8 ετών. Τον Δεκέμβριο 2015, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην Τραπεζική Ένωση συμφώνησαν να θέσουν σε εφαρμογή ένα σύστημα ενδιάμεσων χρηματοδοτικών ρυθμίσεων, μέσω χωριστών εθνικών πιστωτικών γραμμών για την υποστήριξη των δικών τους εθνικών τμημάτων του ΕΤΕ σε περίπτωση χρηματοδοτικού ελλείμματος.

Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις ορίζουν το ύψος του κεφαλαίου που πρέπει να διαθέτει μια τράπεζα ώστε να θεωρείται ασφαλής και να μπορεί να αντιμετωπίζει μόνη της τις λειτουργικές ζημιές. Η χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε ότι οι προηγούμενες κανονιστικές ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις ήταν στην πραγματικότητα ανεπαρκείς για την αντιμετώπιση σοβαρών κρίσεων. Κατά συνέπεια, συμφωνήθηκε σε διεθνές επίπεδο να αυξηθούν τα αντίστοιχα κατώτατα όρια (αρχές της συμφωνίας Βασιλεία III). Τον Απρίλιο του 2013, το Κοινοβούλιο ενέκρινε δύο νομικές πράξεις με τις οποίες μεταφέρονται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία οι προληπτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις τράπεζες, την τέταρτη οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΟΚΑ) και τον κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΚΚΑ). Η ΟΚΑ και ο ΚΚΑ τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014.

3.2 Η Τραπεζική Εποπτεία στην Ελλάδα

Η διεθνής οικονομική κρίση οδήγησε σε σημαντικές μεταβολές στον Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Τομέα όσων αφορά την αναδιάταξη και την εποπτεία του. Η δημιουργία της Τραπεζικής Ευρωπαϊκής Ένωσης έγινε ως ο κυριότερος στόχος της πολιτικής ατζέντας. (Bersis G., Rigakou S. 2017) Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του σκοπού αυτού υιοθετήθηκε νομοθεσία για την ίδρυση του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης για τις μη

βιώσιμες τράπεζες, του Ενιαίου Συστήματος Εγγύησης Καταθέσεων και του Ενιαίου Εγχειριδίου Κανόνων για την μικρο και μακροπροληπτική εποπτεία σύμφωνα με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που έθεσε η Βασιλεία III. Με τη σειρά της η Ελληνική τραπεζική νομοθεσία και οι κανόνες εποπτείας τροποποιήθηκαν για την εναρμόνιση για το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Οι ιστορικά συντηρητικές και επαρκώς κεφαλαιοποιημένες ελληνικές τράπεζες είχαν να αντιμετωπίσουν την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του δημοσίου τομέα, την αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους με την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI), την αβεβαιότητα ως προς τη συνέχιση της συμμετοχής της Ελλάδας στην Ευρωζώνη, την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τον περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης και την αδυναμία χρηματοδότησης στη διατραπεζική αγορά και στις χρηματοοικονομικές αγορές. Υπό την πίεση των ανωτέρω και για τη διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού τομέα και των καταθέσεων, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδας έλαβαν πρωτόγνωρα μέτρα όπως: η καταφυγή στο μηχανισμό ELa και τον εξαναγκασμό των ελληνικών τραπεζών να αυξήσουν την κεφαλαιακή τους βάση σε επίπεδα συντηρητικότερα (μετά τα stress tests) υπολογισμένα και είτε να ανακεφαλαιοποιηθούν είτε να απορροφηθούν. Υπό αυτό το πρίσμα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προσέφεραν καθοδήγηση ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των μεταρρυθμίσεων μέσω του πρώτου, δεύτερου και τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής.

Σύμφωνα με το Νόμο της Ελληνικής Τραπεζικής Ανακεφαλαιοποίησης (Ν. 3864/2010) το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ιδρύθηκε για την υλοποίηση και την εποπτεία της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών και την διακράτηση των τραπεζικών μετοχών που προέκυψαν. Η πρώτη τραπεζική ανακεφαλαιοποίηση πραγματοποιήθηκε το 2013 μετά την αναμόρφωση του δημοσίου χρέους. Το ΤΧΣ συνεισέφερε € 25.5 δις και απέκτησε από το 81% έως 95% του συνολικού κεφαλαίου των τεσσάρων συστημικών τραπεζών ενώ ο ιδιωτικός τομέας συνεισέφερε € 3,1 δις. Η δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο 2014 συγκεντρώνοντας € 8,3 δις από τον

ιδιωτικό τομέα και οδήγησε στην διάλυση του ΤΧΣ. Μετά τις εκλογές του Ιανουαρίου 2015 η νέα κυβέρνηση κατέβαλε προσπάθειες διαπραγμάτευσης για την αναθεώρηση του πλαισίου χρηματοδότησης. Οι διαπραγματεύσεις άσκησαν σημαντική πίεση στη ρευστότητα των τραπεζών στο μηχανισμό επείγουσας παροχής ρευστότητας (ELA).

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μετά την προκήρυξη του δημοψηφίσματος αρνήθηκε την αύξηση της παροχής ρευστότητας με αποτέλεσμα τους περιορισμούς των κεφαλαιακών συναλλαγών (capital controls). Τον Αύγουστο του 2015 η Ελληνική Κυβέρνηση και οι θεσμικοί επενδυτές συμφώνησαν στο τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής το ποίο συνοδεύτηκε από μεταρρυθμίσεις για την ανοικοδόμηση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας συνοδευόμενο από νέα στήριξη με € 86 δις. Οι συνθήκες οδήγησαν σε ταχύτατη ανακεφαλαιοποίηση των συστημικών τραπεζών και την άμεση μεταφορά της οδηγίας της Ε.Ε. 2014/59 (BRRD) για την τραπεζική εξυγίανση και ανάκαμψη και τη διενέργεια από τον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό αξιολόγησης της ποιότητας του ενεργητικού και της κεφαλαιακής επάρκειας και για τον καθορισμό του ακριβούς ποσού για την ανακεφαλαιοποίηση των συστημικών τραπεζών.

Η άσκηση της ανακεφαλαιοποίησης ολοκληρώθηκε το 2015 απαιτώντας την τροποποίηση της ελληνικής νομοθεσίας ώστε να είναι συμβατή με την BRRD και για την ενδυνάμωση της διακυβέρνησης του ΤΧΣ και των τραπεζών. Δύο τράπεζες κατόρθωσαν να ανακεφαλαιοποιηθούν αποκλειστικά μέσω του ιδιωτικού τομέα και άλλες δύο με την συνεισφορά του ΤΧΣ. Λόγω της κρατικής βοήθειας που έλαβαν οι ελληνικές τράπεζες δεσμεύτηκαν σε πολλαπλή επιτήρηση μέσω της Τράπεζας της Ελλάδας, του ΤΧΣ, της Ελληνικής Κυβέρνησης, του ΕΕΜ, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, του Trustee, για επαναλαμβανόμενες ρυθμιστικές αναφορές και stress tests..

Λόγω της καθιέρωσης της τραπεζικής ένωσης έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές θεσμικές και νομικές μεταβολές στον Ελληνικό Τραπεζικό Τομέα. Οι κανόνες μ

εταξύ άλλων αφορούν την ενίσχυση των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, την πρόληψη και διαχείριση τυχόν χρεωκοπίας μίας Τράπεζας καθώς και την εγγύηση των καταθέσεων. Ο κανονισμός 575/2013 της Βασιλείας έχει απευθείας εφαρμογή στο Δίκαιο της Ελλάδας. Η οδηγία 2013 (CRD) για τη λειτουργία και την προληπτική λειτουργία των τραπεζών εντάχθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο με το Νόμο 4261/2014 (Τραπεζικός Νόμος). Επιπλέον, εντάχθηκαν οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών έδωσαν σημασία στη δημιουργία ενός περιεκτικού και προσαρμοσμένου στον κίνδυνο πλαισίου. Ο ΕΕΜ τέθηκε σε λειτουργία το Νοέμβριο 2014 καθιστώντας την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα τον κυριότερο εποπτικό φορέα των Τραπεζών έχοντας παράλληλα την εποπτεία των τεσσάρων συστημικών τραπεζών στην Ελλάδα.

Η Τράπεζα της Ελλάδας διατήρησε την αποκλειστικότητα της εποπτείας των υπόλοιπων τραπεζών οι οποίες δεν ξεπερνούν σε μερίδια αγοράς το 10%. Ο Νόμος 4335/2015 ενσωμάτωσε τον Ιούλιο 2015 την οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (BBRD), παράλληλα με την οδηγία 806/14 του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης, τον Ιανουάριο 2016. Η BRRD και ο κανονισμός για τον ΕΜΕ είναι αλληλοσυμπληρούμενοι. Και τα δύο θέτουν τους κανόνες για το bail in και εισάγουν μέτρα για την πρόληψη και τη διαχείριση κρίσεων. Η BRRD παρέχει ομογενοποιημένους κανόνες για την Ενιαία Τραπεζική Αγορά και ο ΕΜΕ θέτει το θεσμικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο για την εφαρμογή αυτών των κανόνων στην Ευρωζώνη ιδρύοντας το Συμβούλιο Εξυγίανσης και του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης. Υπό το Νόμο για την BRRD η Τράπεζα της Ελλάδας ορίστηκε ως η αρμόδια αρχή εκκαθάρισης σε εθνικό επίπεδο παράλληλα και σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΜΕ. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης μαζί με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντικατέστησαν την Τράπεζα της Ελλάδας όσον αφορά την απόφαση για την εκκαθάριση ενός ιδρύματος που εποπτεύεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή χρηματοδοτείται από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης θα χρηματοδοτείται πλήρως από εισφορές των Τραπεζών. Επιπλέον με το Νόμο 4370/2016 εισήχθη η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για την εγγύηση των καταθέσεων βεβαιώνοντας την ταχύτερη και

ευκολότερη πρόσβαση στα εγγυημένα ποσά (100.000€ ανά καταθέτη). Σε μία προσπάθεια να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις της Ελλάδας υπό το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής και για την ίδρυση αγοράς για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια εισήχθη ο Νόμος 4354/2015 και η Πράξη της Τράπεζα της Ελλάδος 82/8-3-2016. Ορίστηκε το πλαίσιο λειτουργίας και οι κανονιστικές απαιτήσεις για τη λειτουργία και την εποπτεία των εταιρειών διαχείρισης των δανείων αυτών.

Συνοπτικά υπό τον ΕΕΜ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να άρει την άδει λειτουργίας των τεσσάρων συστημικών ελληνικών τραπεζών, να παρέμβει στους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, να προβεί σε παρατηρήσεις αναφορικά με τις συγχωνεύσεις, να θέσει μέτρα πρόληψης για την ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων, τη ρευστότητα, τη μόχλευση, την πολιτική αμοιβών και να διεξάγει stress tests και εποπτικές αναφορές σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδας. Η Τράπεζα της Ελλάδας εκτός από την προληπτική εποπτεία των μικρότερων τραπεζών ασκεί πολιτική για την πρόληψη κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών δραστηριοτήτων και για την προστασία του καταναλωτή.

Ως αναφέρθηκε πάνω η κύρια νομοθεσία για τις ελληνικές τράπεζες περιλαμβάνει τον SRR (Βασιλεία III) και τον Τραπεζικό Νόμο.

Η Ελληνική Τραπεζική Νομοθεσία και οι κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπληρώνονται με τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της Τράπεζας της Ελλάδας και τις Αποφάσεις και Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών. Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος αποτέλεσαν οι νομοθετικές πρωτοβουλίες ως αυτές ορίστηκαν από το Νόμο 3723/2008 για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, την ίδρυση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ο οποίος και ορίζει την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών με δημόσια χρηματοδότηση υπό την BRRD και τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης. Ωστόσο παρά τον εθνικό χαρακτήρα του Ταμείου της Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και υπό τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την έγκριση πακέτων διάσωσης η

Ελλάδα δεσμεύτηκε για την εταιρική διακυβέρνηση και τη εμπορική δραστηριότητα των ανακεφαλαιοποιημένων τραπεζών. Με τη σειρά τους οι τράπεζες δεσμεύτηκαν με το ΤΧΣ για την υλοποίηση σχεδίων αναδιάρθρωσής τους και για τα λειτουργικά θέματα στα οποία θα απαιτείται η έγκριση του Ταμείου. Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν από τα πακέτα διάσωσης τέθηκαν περιορισμοί στις διοικήσεις των τραπεζών στην πληρωμή μερισμάτων, στις αποφάσεις που οδηγούν στη μείωση των εποπτικών και ιδίων κεφαλαίων, στην επαναγορά τραπεζικών μετοχών και ομολογιών, στην απορρόφηση άλλων εταιρειών, στην χρησιμοποίηση πόρων από τα κεφάλαια στήριξης για διαφημιστικούς σκοπούς. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η Τράπεζα της Ελλάδας έχουν την εξουσία να αυξήσουν την ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζικών ιδρυμάτων εάν διαπιστώσουν ότι εκτίθενται σε συγκεκριμένους κινδύνους. Η Ελλάδα έχει συναντήσει σημαντικές οικονομικές προκλήσεις και δομικές αδυναμίες της οικονομίας οι οποίες έχουν επηρεάσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και την καταναλωτική δύναμη των πολιτών.

Ωστόσο με τον ένα ή τον άλλον τρόπο καμία τράπεζα δεν έχει χρεοκοπήσει. Η Ελληνική Τραπεζική Νομοθεσία εναρμονίζεται με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο και οι συστημικές τράπεζες υπόκεινται σε αυστηρή επιτήρηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Οι κυριότερες προκλήσεις είναι η διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η επιτυχία των σχεδίων αναδιάρθρωσής τους σε ένα υφεσιακό και οικονομικά ασταθές περιβάλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μελέτη Περίπτωσης

Τράπεζας

Η Χρηματοοικονομική κρίση κατέδειξε την αναγκαιότητα της ολοκλήρωσης του πλαισίου της Τραπεζικής Εποπτείας κυρίως όσον αφορά τα δεδομένα της κεφαλαιακής επάρκειας, της μόχλευσης, της παροχής ρευστότητας και κυρίως της διαχείρισης των κυριότερων κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένα τα Ιδρύματα. Το πλαίσιο της Βασιλείας, με τις νεότερες αναθεωρήσεις, υπήρξε το σημαντικότερο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Ειδικότερα η εναρμόνιση των Ελληνικών Τραπεζών με τους σύνθετους κανόνες που έχουν επιβληθεί από τις αρμόδιες Εποπτικές αρχές, αποτελεί τη σημαντικότερη πρόκληση για τη διασφάλιση αφενός της φερεγγυότητάς τους αλλά και αφετέρου της βιώσιμης ανάπτυξής τους.

4.1 Εισαγωγή

Σκοπός της εμπειρικής έρευνας του παρόντος κεφαλαίου, είναι να καταδειχθεί το πλαίσιο της διαχείρισης των ανωτέρω σημαντικότερων στοιχείων από την υπό εξέταση Τράπεζα ως μελέτη περίπτωσης αναλύοντας τα επιμέρους αριθμητικά δεδομένα μεταξύ των ετών 2015 και 2016 αλλά και να αποσαφηνιστεί ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύονται και εφαρμόζονται οι απαιτήσεις της επιτροπής της Βασιλείας, με τα ισχύοντα σήμερα δεδομένα.

Συγκεκριμένα θα πραγματοποιηθεί ανάλυση των σημαντικότερων κινδύνων που αντιμετωπίζει η Τράπεζα (πιστωτικός, λειτουργικός, αγοράς) και με τη

βοήθεια πινάκων και διαγραμμάτων, θα ποσοτικοποιηθούν και θα αναλυθούν σε συγκριτική βάση μεταξύ των δύο πρόσφατων ετών, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάθε κατηγορία κινδύνου, οι πηγές παροχής ρευστότητας και οι λόγοι της ποσοτικής μεταβολής της, η μόχλευση και η διάρθρωση και διαχρονική εξέλιξη των σημαντικότερων στοιχείων των Ιδίων Κεφαλαίων. Επιπλέον θα δοθεί βάση στην ανάλυση της κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας και τους λόγους που οδήγησαν στη μεταβολή της για την υπό εξέταση περίοδο. Για τα ανωτέρω, θα αξιοποιηθούν τα αριθμητικά δεδομένα αναφορικά με το σύνολο των ανοιγμάτων ανά κατηγορία επιχειρηματικής δραστηριότητας, ως δημοσιεύτηκαν στα πλαίσια υποχρέωσης της Τράπεζας υπό τις απαιτήσεις του Πυλώνα III της Βασιλείας.

4.2 Το πλαίσιο της διαχείρισης των κινδύνων

Σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας III, ο Πυλώνας I καθορίζει τον υπολογισμό των κυριότερων κινδύνων της Τράπεζας, ήτοι του πιστωτικού, του λειτουργικού και του κινδύνου αγοράς. Επιπλέον θέτει τα ελάχιστα απαιτούμενα όρια για την επάρκεια των κεφαλαίων. Ο δεύτερος Πυλώνας, θέτει τους κανόνες για την αξιολόγηση και τον έλεγχο των ανωτέρω κινδύνων.

Η Εθνική Τράπεζα στα πλαίσια της Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) όπως εισήχθη με την Οδηγία 2013/36 της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εφαρμόζεται στην Ελλάδα με το Ν.4261/2014, εφαρμόζει σχετικά πρότυπα με στόχο:

- Την αναγνώριση, μέτρηση και εκτίμηση των κινδύνων,
- Την ανάπτυξη συστημάτων για τη διαχείρισή τους και
- Τον υπολογισμό του απαιτούμενου κεφαλαίου για την κάλυψη τους σε περίπτωση έλευσης ενός ζημιογόνου γεγονότος αλλά και γενικότερα για την κάλυψη επισφαλειών από μελλοντικές και υφιστάμενες χρηματοδοτήσεις.

Η αξιολόγηση της σημαντικότητας των κινδύνων γίνεται με ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια και αφορούν τους εξής κινδύνους: Πιστωτικό, αγοράς, λειτουργικό, επιτοκιακό, συγκέντρωσης πιστωτικού κινδύνου, χώρας,

ρευστότητας, πτώσης τιμών ακινήτων, στρατηγικής, επιχειρηματικό. Οι κίνδυνοι λαμβάνονται ανάλογα με η στρατηγική διάθεση ανάληψής τους σύμφωνα τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας μέσω της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων η οποία υποβάλει τις σχετικές ετήσιες αναφορές και εγκρίνει τη πολιτική διαχείρισης των κινδύνων. Ο κεντρικός ρόλος της παρακολούθησης και ελέγχου των κινδύνων που αναλαμβάνει η Τράπεζα έχει ανατεθεί στις δύο Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, τη Διεύθυνση Ελέγχου και Δομής Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου και τη Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών και Λειτουργικών Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου. Οι Μονάδες εντοπίζουν τους κινδύνους κάθε χαρτοφυλακίου και δραστηριότητας του Ομίλου και ασκούν εποπτεία σε όλες τις θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Οι δύο Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου υποστηρίζουν:

- Το Συμβούλιο Διαχειριστικής Πολιτικής της Τράπεζας (ALCO), που είναι αρμόδιο για την στρατηγική της Τράπεζας σε θέματα διάρθρωσης και διαχείρισης των στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού.

- Τη Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης, που έχει την ευθύνη της συμμόρφωσης σε κανόνες που τίθενται από τις εποπτικές αρχές, ΕΚΤ, ΕΕΜ, ΤτΕ, Νομοθεσίας και το πλαίσιο της Βασιλείας.

- Τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου και Επιθεώρησης.

Η διαχείριση κινδύνων της Τράπεζας επιμερίζεται σε τέσσερα επίπεδα:

Πρώτο επίπεδο:

Αξιολόγηση και εκτίμηση κινδύνου από τη λειτουργία των χορηγητικών μονάδων και τη καθημερινή διαχείριση των διαθεσίμων ώστε να εφαρμόζονται οι εσωτερικοί κανόνες.

Δεύτερο επίπεδο:

Αυτόνομες Μονάδες Πίστης που μπορούν να αρνηθούν με δική τους αξιολόγηση μία επισφαλή, ως προς την εκτίμηση του κινδύνου χορήγηση.

Τρίτο επίπεδο:

Δύο Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και Ομίλου εντοπίζουν, παρακολουθούν, ελέγχουν και ποσοτικοποιούν τους κινδύνους του χαρτοφυλακίου συνολικά και δρουν συμβουλευτικά ως προς την τιμολόγηση (περιθώρια κέρδους) των χρηματοδοτήσεων και προτείνουν μέτρα ελέγχου των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Επιπλέον το επίπεδο αυτό περιλαμβάνει και τη λειτουργία της Διεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης της Τράπεζας και του Ομίλου, η οποία ελέγχει τη συμμόρφωση με τους κανόνες που θέτουν οι εποπτικές αρχές.

Τέταρτο επίπεδο:

Η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου και Επιθεώρησης Τράπεζας και Ομίλου, επιθεωρεί τη συμμόρφωση με τους εσωτερικούς και εξωτερικούς τραπεζικούς κανόνες όντας αυτόνομη ελεγκτική αρχή ασκώντας περιοδικούς ελέγχους.

4.3 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ένα δάνειο έχει υποστεί απομείωση και αναγνωρίζονται προβλέψεις απομείωσης εάν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι δε θα εισπραχτούν οι αναμενόμενες ταμειακές ροές λόγω ζημιογόνου γεγονότος. Αντικειμενικές αποδείξεις ότι μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση αξίας περιλαμβάνουν παρατηρήσιμες πληροφορίες που περιέχονται στη γνώση του Ομίλου σχετικά με τα ακόλουθα γεγονότα:

- α) οικονομική δυσχέρεια του εκδότη ή του υπόχρεου,
- β) αθέτηση όρων σύμβασης
- γ) αύξηση του ενδεχομένου ότι ο οφειλέτης θα πτωχεύσει ή θα προβεί σε άλλη οικονομική αναδιοργάνωση,
- δ) η εξαφάνιση μιας ενεργούς αγοράς για αυτό το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο λόγω οικονομικών δυσχερειών ή
- ε) στοιχεία που υποδεικνύουν την ενδεχόμενη μείωση των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών όπως ο αυξημένος αριθμός καθυστερημένων

πληρωμών και εθνικές ή τοπικές οικονομικές συνθήκες που συσχετίζονται με τις αθετήσεις επί των περιουσιακών στοιχείων της ομάδας.

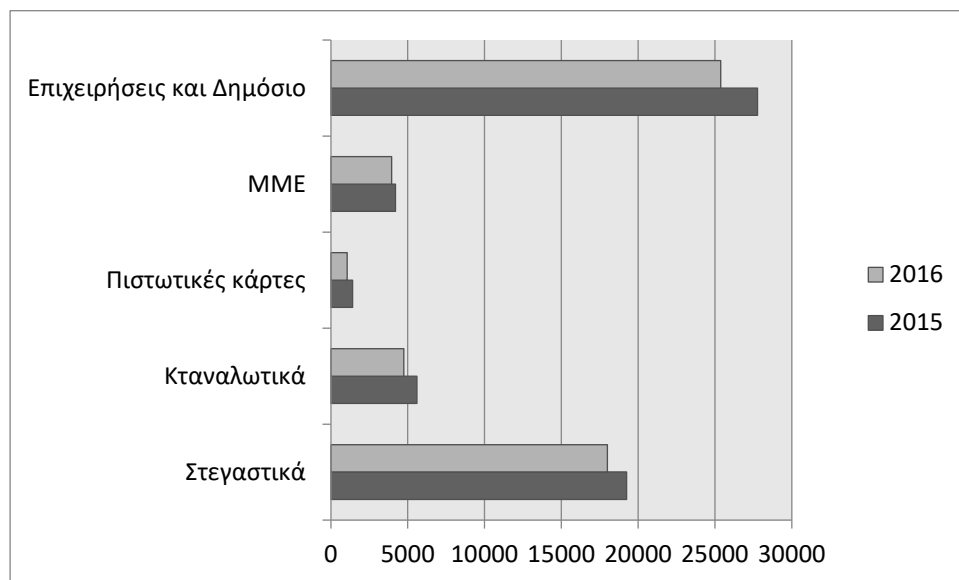
Οι προβλέψεις απομείωσης απεικονίζονται στον ισολογισμό μέσω του λογαριασμού προβλέψεων. Πρόσθετες προβλέψεις απομείωσης αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στις προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων. Για σκοπούς διενέργειας εκτίμησης της απομείωσης, σε συλλογικό επίπεδο, οι απαιτήσεις κατηγοριοποιούνται με βάση ομοειδή χαρακτηριστικά του πιστωτικού κινδύνου. Τα δάνεια σε επιχειρήσεις ομαδοποιούνται βάσει των ημερών καθυστέρησης, του τύπου του δανείου, του τομέα δραστηριότητας της επιχείρησης και του μεγέθους αυτής, του τύπου των εξασφαλίσεων και λοιπών σχετικών χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου. Στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια ομαδοποιούνται αντίστοιχα βάσει των ημερών καθυστέρησης και του τύπου του δανείου. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών σε κοινές ομάδες απαιτήσεων με την έννοια ότι είναι ενδεικτικά της δυνατότητας των πιστούχων να αποπληρώσουν τις οφειλές τους, και συνεκτιμώμενα με τα ιστορικά δεδομένα απομείωσης της αξίας απαιτήσεων των ομάδων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου αποτελούν τη βάση για τον υπολογισμό της απομείωσης της αξίας τους. Τα ιστορικά δεδομένα απομείωσης της αξίας απαιτήσεων αναπροσαρμόζονται με τα τρέχοντα δεδομένα, προκειμένου να απεικονίσουν τις παρούσες συνθήκες οι οποίες δεν υφίσταντο και δεν είχαν επηρεάσει τα ιστορικά δεδομένα όπως αυτά διαμορφώθηκαν και να εξαλείψουν τυχόν ιστορικές επιδράσεις.

Η Τράπεζα, αξιοποιεί τις εξής προσεγγίσεις για τον υπολογισμό

-Της Θεμελιώδους Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των ανοιγμάτων Ειδικού Δανεισμού.

-Της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για το Στεγαστικό χαρτοφυλάκιο και για το χαρτοφυλάκιο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Λιανικής Τραπεζικής.

Ανά χαρτοφυλάκιο, τα δάνεια που έχει χορηγήσει η Τράπεζα καθώς και οι προβλέψεις απομείωσης έχουν ως εξής:

Πίνακας 4: Ανοίγματα ανά δραστηριότητα. Πηγή: Συγκριτική ανάλυση σύμφωνα με στοιχεία από τη «Δημοσιοποίηση στοιχείων 31.12.16 & 31.12.2015 σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τον Πυλώνα ΙΙΙ», της Τράπεζας

Οι προβλέψεις 2015 ανήλθαν σε €12.843εκ αντί €11.457 το 2016.

Η μείωση των χορηγήσεων είναι χαρακτηριστική σε κάθε κατηγορία δανειοδότησης.

Η πρόβλεψη απομείωσης για τον πιστωτικό κίνδυνο σε κεφάλαια μεταξύ των δύο ετών είναι η εξής:

	Άνοιγμα 2015	Πρόβλεψη για πιστωτικό κίνδυνο 2015	Άνοιγμα 2016	Πρόβλεψη για πιστωτικό κίνδυνο 2016
Στεγαστικά	19.255	1.001	17.992	191
Καταναλωτικά	5.598	363	4.743	(11)
Πιστ.κάρτες	1.409	46	1.046	(2)
ΜΜΕ	4.195	353	3.948	99

Επιχ. & Δημόσιο	27.761	1.907	25.371	439
Σύνολο	58.218	3.670	53.100	716

Πίνακας 5: Πρόβλεψη απομείωσης για Πιστωτικό κίνδυνο ανά δραστηριότητα. Πηγή: Συγκριτική ανάλυση σύμφωνα με στοιχεία από τη «Δημοσιοποίηση στοιχείων 31.12.16 & 31.12.2015 σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τον Πυλώνα III», της Τράπεζας

Οι συνολικές θέσεις έχουν μειωθεί κατά 8,8% με τις επιμέρους μειώσεις να εμφανίζονται αναλυτικά στον πίνακα.

Σημειώνεται ότι οι εσωτερικές διαβαθμίσεις, ανταποκρίνονται στους κανόνες της Βασιλείας III και αξιοποιούνται στη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου κατά την εγκριτική διαδικασία δανείων, στη διαβάθμιση των πιστοδοτήσεων με βάση κοινό μέτρο πιστωτικού κινδύνου, στην τιμολόγηση, στη διάθεση ανάληψης κινδύνου, στις λογιστικές προβλέψεις, στον υπολογισμό του εσωτερικού κεφαλαίου και στις εσωτερικές αναφορές. Επιπλέον η Τράπεζα μέσω του συστήματος διαχείρισης εξασφαλίσεων, προβαίνει στην καταγραφή των εξασφαλίσεων, στη σύνδεση των εξασφαλίσεων με τις συμβάσεις δανειοδότησης, στην παρακολούθηση της αξίας τους καθώς και του δείκτη κάλυψης και στη συστηματική παρακολούθηση της θέσης των πιστοδοτούμενων πελατών. Οι μονάδες διαχείρισης των κινδύνων έχουν ως στόχο την επαρκή πληροφόρηση του Διοικητικού Συμβουλίου ενώ οι μηχανογραφικές εφαρμογές που στηρίζουν τη λειτουργία τους, όπως το σύστημα εξασφαλίσεων υποβοηθούν στη μέτρηση της αναμενόμενης ζημιάς, τη στάθμιση του ενεργητικού απέναντι στον κίνδυνο, τη συμμόρφωση με τ ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και τις επιταγές των εποπτικών Αρχών, προσαρμοζόμενες στις καθημερινές απαιτήσεις της παρακολούθησης της ρευστότητας, τα μεγάλα ανοίγματα, τη μόχλευση, τις κεφαλαικές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων, την κατανομή των στοιχείων του χαρτοφυλακίου και τη σύνταξη των σχετικών αναφορών.

4.4 Λειτουργικός Κίνδυνος

Για τον υπολογισμό του εποπτικού κεφαλαίου έναντι του Λειτουργικού Κινδύνου η Τράπεζα ακολουθεί την Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardized Approach). Σύμφωνα με την ανωτέρω προσέγγιση, η κεφαλαιακή απαίτηση για το λειτουργικό κίνδυνο ισούται με τον μέσο όρο, σε τριετή βάση, των σταθμισμένων έναντι κινδύνου κατάλληλων δεικτών που υπολογίζονται για κάθε έτος, μέσω της κατανομής των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων σε οκτώ κατηγορίες επιχειρηματικής δραστηριότητας. Εάν η προέλευση των εσόδων δεν ταξινομείται στις κατηγορίες αυτές, θεωρείται ότι έχει την υψηλότερη δυνατή επισφάλεια και αντίστοιχα εγείρει μεγαλύτερη κεφαλαιακή απαίτηση για την κάλυψή της έναντι του κινδύνου και υπολογίζεται με συντελεστή 18%. Παράλληλα με την Τυποποιημένη προσέγγιση, αναπτύσσεται από το 2010 και εσωτερικό υπόδειγμα μέτρησης στα πλαίσια της υιοθέτησης, στα πλαίσια των ισχυόντων χρονοδιαγραμμάτων που τίθενται από τη Βασιλεία III, μίας Advanced Measurement Approach για τον λειτουργικό κίνδυνο.

Βασικό κομμάτι της υιοθέτησης των εποπτικών κανονισμών για τον λειτουργικό κίνδυνο, αποτελεί και η δημιουργία του αποκαλούμενου πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου το οποίο έχει ως στόχο την αξιολόγηση από πλευράς Τράπεζας των κινδύνων και του συναφούς περιβάλλοντος, την καταγραφή των ζημιογόνων γεγονότων, την κατάρτιση σεναρίων για την κυκλικότητα και τη συχνότητα επέλευσης ενός έκτακτου γεγονότος από τη λειτουργική δραστηριότητα και το κόστος σε κεφάλαιο που μπορεί να έχει. Η Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών και Λειτουργικών Κινδύνων είναι υπεύθυνη για την εναρμόνιση του πλαισίου με τα εποπτικά πρότυπα μέσω της συγκέντρωσης των στοιχείων που δομούν το πλαίσιο, της καταγραφής των δεδομένων και την παρακολούθηση των κινδύνων που αφορούν τη λειτουργική δραστηριότητα της Τράπεζας. Απώτερος στόχος της είναι ο έλεγχος του αποτελέσματος από την επέλευση των κινδύνων, η αύξηση της δυνατότητας πρόληψής του αλλά και η έρευνα σχετικά με ισχυροποίηση του υπάρχοντος πλαισίου για την ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιδράσεων και τη μετατόπιση μίας επιχειρηματικής δραστηριότητας προς την κατεύθυνση της αποφυγής ανάληψης υπερβολικού ρίσκου στο μέλλον. Υπό αυτό το πρίσμα η Διεύθυνση συντάσσει αναφορές για την ενημέρωση της Διοίκησης αλλά και κατευθύνει την

εκπαίδευση και τη κουλτούρα των υπαλλήλων και στελεχών με στόχευση την αναγνώριση αλλά και διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου σε καθημερινή βάση. Μετά την υποβολή των σχετικών αναφορών στις αρμόδιες επιτροπές Διαχείρισης Λειτουργικού κινδύνου του Διοικητικού Συμβουλίου ακολουθεί σε συχνή βάση αναθεώρησης, εάν απαιτείται του Πλαισίου αφού καταγραφούν οι δραστηριότητες που αυξάνουν τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

4.5 Κίνδυνος Αγοράς

Οι σημαντικότερες κατηγορίες Κινδύνου Αγοράς στις οποίες έχει έκθεση η Τράπεζα είναι οι κάτωθι:

- Επιτοκιακός Κίνδυνος
- Μετοχικός Κίνδυνος
- Συναλλαγματικός Κίνδυνος

Ο **επιτοκιακός κίνδυνος** απορρέει από τα χρεόγραφα που κατέχει η Τράπεζα στο Εμπορικό και Διαθέσιμο προς Πώληση χαρτοφυλάκιο της, καθώς και από τα παράγωγα προϊόντα, τα εξωχρηματιστηριακά και διαπραγματεύσιμα σε οργανωμένες αγορές.

Ο **μετοχικός κίνδυνος** προέρχεται από το χαρτοφυλάκιο μετοχών και μετοχικών παραγώγων της Τράπεζας.

Ο **συναλλαγματικός κίνδυνος** απορρέει από την ανοικτή συναλλαγματική θέση της Τράπεζας. Η ανοικτή συναλλαγματική θέση προκύπτει κυρίως από τις τρέχουσες και προθεσμιακές συναλλαγές σε ξένο νόμισμα.

Η αντιστάθμιση των επιμέρους κινδύνων πραγματοποιείται είτε σε επίπεδο συνολικού χαρτοφυλακίου, είτε σε επίπεδο μεμονωμένης θέσης ή συναλλαγής. Ως μέσα αντιστάθμισης ανάλογα με την κατηγορία κινδύνου χρησιμοποιούνται παράγωγα προϊόντα. Εκτός της Τράπεζας, η σημαντικότερη πηγή επιτοκιακού κινδύνου σε επίπεδο Ομίλου ήταν η τράπεζα της Τουρκίας. Οι αρχές και οι κανόνες που διέπουν όλες τις συναλλαγές της Τράπεζας οι οποίες ενέχουν

κίνδυνο αγοράς, καθώς και το πλαίσιο εκτίμησης, παρακολούθησης και διαχείρισης των αναλαμβανομένων κινδύνων, εμπεριέχονται στην Πολιτική Ανάλυσης και Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς της Τράπεζας.

Η Τράπεζα αξιοποιεί εσωτερικό υπόδειγμα για μέτρηση του κινδύνου το ονομαζόμενο RiskWatch μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος σύμφωνα με την εποπτική συμμόρφωση. Για τις θυγατρικές της αξιοποιεί την τυποποιημένη προσέγγιση.

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις διαμορφώνονται ως εξής:

Δέσμευση κεφαλαίων για κίνδυνο αγοράς και αποτίμησης	2015 € εκατ.	2016 € εκατ.
Κίνδυνος ανοιγμάτων σε χρεωστικούς τίτλους	27	22
Κίνδυνος ανοιγμάτων σε μετοχές	4	3
Κίνδυνος θέσεις σε ΟΣΕΚΑ, hedge funds, παράγωγα	4	3
Συναλλάγματος		
Κίνδυνος εμπορεύματος	0,01	0,001
Γενικός και ειδικός θέσης και τιμών συναλλάγματος, εμπορεύματος, σύμφωνα με εσωτερικό υπόδειγμα -μέγιστη δυνατή ζημία-	190	256
Κίνδυνος πιστωτικής αποτίμησης (cva)	17	11
Σύνολο	338	375

Πίνακας 6: Δέσμευση κεφαλαίων για κίνδυνο αγοράς. Πηγή: Συγκριτική ανάλυση σύμφωνα με στοιχεία από τη «Δημοσιοποίηση στοιχείων 31.12.16 & 31.12.2015 σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τον Πυλώνα III», της Τράπεζας

Η μέγιστη ημερήσια ζημία ειδικότερα, μετράται καθημερινά για το χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας μέσω καθορισμένων παραγόντων κινδύνου, ανά κατηγορία κινδύνου αγοράς (επιτοκιακός, από μετοχές, από συνάλλαγμα) ενώ εβδομαδιαία γίνεται προσομοίωση ακραίας κατάστασης σε περίπτωση έλευσης ζημιογόνου γεγονότος στην αγορά. Για τον έλεγχο της προσέγγισης μέτρησης του κινδύνου της αγοράς και του σχετικού υποδείγματος, από την ίδια την Τράπεζα διενεργείται καθημερινός έλεγχος.

4.6 Μόχλευση

Η Τράπεζα, σύμφωνα με τα ορισθέντα στον κανονισμό 575/2013 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπολογίζει το δείκτη μόχλευσης ως το ηλίκο κεφάλαιο κατηγορίας Tier 1 προς το συνολικό άνοιγμα. Ο ανωτέρω κανονισμός τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό 62/2015 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η σχετική ενημέρωση των εποπτικών αρχών πραγματοποιείται σε τριμηνιαία βάση. Σημειώνεται ότι δεν συμψηφίζονται τα δάνεια με τις καταθέσεις ενώ η αξία των εξασφαλίσεων και εγγυήσεων δεν απομειώνει τη αξία των ανοιγμάτων. Το όριο του συντελεστή μόχλευσης έχει οριστεί από τις εποπτικές αρχές στο 3 %.

Ο δείκτης, έχει βελτιωθεί αισθητά μεταξύ των ετών 2015-2016. Αναλυτικά μπορεί να αποτυπωθεί ως εξής:

	2015 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ανοίγματα εντός ισολογισμού (πλην παραγώγων και συναλλαγών χρηματοδότησης τίτλων, συν εξασφαλίσεις)	102.619	70.522
Ποσά στοιχείων ενεργητικού που αφαιρούνται από το Tier1	(162)	(191,6)
Σύνολο ανοιγμάτων εντός ισολογισμού	102.457	70.331
Ανοίγματα σε παράγωγα	425	210
Ανοίγματα σε συναλλαγές χρηματοδότησης τίτλων	75	835
Ανοίγματα εκτός ισολογισμού	6.311	3.042
Tier 1	8.975	6.687
Δείκτης μόχλευσης	8,21%	8,99%

Κατανομή ανοιγμάτων εντός ισολογισμού	2015 € εκατ.	2016 € εκατ.
Ανοίγματα εντός ισολογισμού (πλην παραγώγων και συναλλαγών χρηματοδότησης τίτλων) εκ των οποίων:	102.619	70.552
Ανοίγματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	2.489	2.431
Ανοίγματα εκτός χαρτοφυλακίου συναλλαγών:	100.131	68.091
<i>Καλυμμένα ομόλογα</i>	-	-

<i>Κρατικά ανοίγματα</i>	23.804	18.129
<i>Ανοίγματα περιφερειακών κυβερνήσεων</i>	162	120
<i>Ιδρύματα</i>	3.468	1.638
<i>Εξασφαλισμένα με υποθήκες</i>	17.088	11.820
<i>Λιανικής</i>	12.640	4.759
<i>Εταιριών</i>	17.370	11.120
<i>Σε αθέτηση</i>	8.437	7.733
<i>Λοιπά (μετοχικό κεφάλαιο, τιτλοποιήσεις)</i>	17.162	12.769

Πίνακας 7: Δείκτης μόχλευσης και ανοίγματα ανά κατηγορία δραστηριότητας. Πηγή: Συγκριτική ανάλυση σύμφωνα με στοιχεία από τη «Δημοσιοποίηση στοιχείων 31.12.16 & 31.12.2015 σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τον Πυλώνα III», της Τράπεζας

Παρατηρείται ότι η βελτίωση του δείκτη οφείλεται στη σημαντική μείωση των ανοιγμάτων σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες, απόρροια της μη επεκτατικής πολιτικής αλλά και της πώλησης θυγατρικής στην Τουρκία. Η μείωση αυτή υπολείπεται της μείωσης του αριθμητή του κλάσματος για το λόγο αυτό και παρατηρείται η αύξηση του συντελεστή μόχλευσης. Είναι ωστόσο γεγονός ότι σε μία περίοδο όπου τα κέρδη του τραπεζικού τομέα είναι δυσεύρετα, η απομόχλευση των υγιών δανείων μειώνει και την αξία των τραπεζών και τη δυνατότητά τους να παράγουν κέρδη με ποιοτικά χαρακτηριστικά. Προβάλλοντας το ανωτέρω στο μέλλον, μπορεί να ειπωθεί ότι η Τράπεζα θα πρέπει να βρίσκεται σε συνεχή αναζήτηση διαρκών κερδών από την επιχειρηματική της δραστηριότητα. Η πιστωτική επέκταση θα είναι ένα ζήτημα που θα απασχολήσει την Τράπεζα στο μέλλον, στην ανοδική φάση του κύκλου της οικονομία και θα έχει φυσικά σχέση με τη βελτίωση του οικονομικού κλίματος και την άνθηση των μακροοικονομικών δεικτών.

4.7 Ίδια Κεφάλαια

Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, τα εποπτικά κεφάλαια περιλαμβάνουν το κεφάλαιο Tier I και το κεφάλαιο Tier II. Τα κεφάλαια Tier I χωρίζονται σε Κεφάλαια Κοινών Μετοχών Κατηγορίας 1 (CET 1) και σε Πρόσθετα Tier I κεφάλαια.

Τα κεφάλαια CET 1 περιλαμβάνουν τις κοινές μετοχές της Τράπεζας, το υπέρ το άρτιο, τα κέρδη εις νέο, τις προνομιούχες μετοχές που εκδόθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3723/2008 σχετικά με την ενίσχυση της ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και οι οποίες είναι προνομιούχες μετοχές του Ελληνικού Δημοσίου και τα δικαιώματα μειοψηφίας από συμμετοχές που επιτρέπεται να συνυπολογιστούν.

Τα στοιχεία που ακολουθούν αφαιρούνται από τα παραπάνω κεφάλαια:

- Κέρδη ή ζημιές από την προσαρμογή στην εύλογη αξία των υποχρεώσεων, λόγω μεταβολών της πιστοληπτικής διαβάθμισης της Τράπεζας
- Κέρδη και ζημιές εύλογης αξίας που προκύπτουν από ίδιο πιστωτικό κίνδυνο σε υποχρεώσεις από παράγωγα
- 40% της υπεραξίας επιχειρήσεων και των λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων
- 40% των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων μη προκύπτουσες από προσωρινές διαφορές
- Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από προσωρινές διαφορές και οι επενδύσεις που υπερβαίνουν το 10% του CET 1.

Τα Πρόσθετα Tier I κεφάλαια περιλαμβάνουν τις λοιπές προνομιούχες μετοχές και προνομιούχους τίτλους.

Τα Tier II κεφάλαια περιλαμβάνουν:

- Το υπερβάλλον μεταξύ των λογιστικών ζημιών απομείωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και των αναμενόμενων ζημιών όπως υπολογίζονται από την εφαρμογή της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων και μέχρι ποσοστού 0,6% των σταθμισμένων έναντι κινδύνου ποσών.
- Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης σταθερού επιτοκίου που εκδίδονται από εταιρείες του Ομίλου.

Ο δείκτης των κεφαλαίων της Τράπεζας υπολογίζεται σύμφωνα με τον κάτωθι πίνακα.

	2015 € εκατ.	2016 € εκατ.
Κεφάλαια Core Tier 1		
Μέσα κεφαλαίου και διαφορά υπέρ το άρτιο	18.637	16.609
Κέρδη εις νέον	(11.955)	(14.924)
Λοιπά συσσωρευμένα εισοδήματα και αποθεματικά	2.401	5.206
Κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους	15	15
Δικαιώματα μειοψηφίας με υπαγωγή στο Tier1	204	167
Κεφάλαια Core Tier 1 πριν τις εποπτικές προσαρμογές	9.302	7.073
Εποπτικές προσαρμογές Core Tier 1	(327)	(387)
Κεφάλαια Core Tier 1	8.975	6.688
Additional Tier 1 (AT1)	-	-
Κεφάλαια Tier 1 (CET1 + AT1)	8.975	6.688
Κεφάλαια Tier 2		
Κεφάλαια Tier 2 πριν τις εποπτικές προσαρμογές	85	83
Εποπτικές προσαρμογές Tier 2	(50)	(65)
Κεφάλαια Tier 2	35	18
Συνολικά Κεφάλαια Tier 1 + Tier 2	9.010	6.706
Σύνολο σταθμισμένου έναντι κινδύνου ενεργητικού	61.798	41.125
Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας %		
Δείκτης μέσων κεφαλαίου Core Tier 1	14,5%	16,3%
Δείκτης μέσων κεφαλαίου Tier 1	14,5%	16,3%
Δείκτης συνολικών μέσων κεφαλαίου	14,6%	16,3%

Πίνακας 8: Διάρθρωση Ιδίων Κεφαλαίων. Πηγή: Συγκριτική ανάλυση σύμφωνα με στοιχεία από τη «Δημοσιοποίηση στοιχείων 31.12.16 & 31.12.2015 σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τον Πυλώνα III», της Τράπεζας

Με την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων της Βασιλείας III ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας Core Tier 1 ανέρχεται σε 15,8%, γεγονός που φανερώνει την επαρκή θωράκιση, κεφαλαιακά της Τράπεζας, ως προς το σταθμισμένο στον κίνδυνο ενεργητικό. Καλύπτονται τα προβλεπόμενα capital

buffers και το επιπλέον απόθεμα για τις συστημικές Τράπεζες, με ποιοτικά στοιχεία του ενεργητικού. Ο δείκτης ενισχύεται επιπλέον εάν ληφθεί υπόψη ότι σύμφωνα με την αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων, προβλέπεται αποεπένδυση στη Βουλγαρική αγορά με προσθετική επίδραση κατά 106 μονάδες βάσεις. Περιλαμβάνεται ωστόσο το κεφαλαιακό κέρδος από την πώληση ξενοδοχειακής μονάδας.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω από τη βελτίωση της οργανικής κερδοφορίας και την πλήρη εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Με τα παρόντα πάντως δεδομένα, καλύπτονται και οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που έχει θέσει το πλαίσιο της Βασιλείας για το 2019, ενώ είναι σημαντική η διαχρονική αύξηση του δείκτη μεταξύ του 2015 και 2016 κατά 11,2%. Πρέπει ωστόσο να αναφερθεί ότι η βελτίωση οφείλεται στην απομείωση και του αριθμητή αλλά και του παρανομαστή του κλάσματος του δείκτη κεφαλαίων. Ως προς το σταθμισμένο στον κίνδυνο ενεργητικό, η μείωσή του αφορά την αποεπένδυση που συντελείται τα τελευταία χρόνια σε στοιχεία που φέρουν περισσότερο κίνδυνο. Το σταθμισμένο στον κίνδυνο ενεργητικό μειώθηκε συγκεκριμένα από τα €61,8δισ στα €41,1δισ. Πρέπει να σημειωθεί ότι και οι υπόλοιπες τρεις συστημικές τράπεζες παρουσιάζουν επαρκή ίδια κεφάλαια με τους σχετικούς δείκτες να διαμορφώνονται σε 13,7% - 17,1% - 15,1% με την πλήρη εφαρμογή της Βασιλείας.

4.8 Κεφαλαιακή Επάρκεια

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του πυλώνα I της Βασιλείας III το κεφάλαιο που απαιτείται για την κάλυψη των βασικών κινδύνων αντιστοιχεί στο 8% του σταθμισμένου στον κίνδυνο ενεργητικό. Αυτό σημαίνει ότι απαιτείται δέσμευση για το 2015:

Εκ του σταθμ ενεργ. $41.125\text{εκ} * 0,08 = 4.944\text{εκ}$. από τα εποπτικά δηλαδή κεφάλαια.

	2015 € εκατ.	2016 € εκατ.
Δέσμευση κεφαλαίων για πιστωτικό κίνδυνο και κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου <i>Τυποποιημένη προσέγγιση</i>		
Ανοίγματα Τράπεζας σε:		
Κυβερνήσεις & Κεντρικές τράπεζες	667	470
Περιφερειακές κυβερνήσεις	15	12
Χρηματοοικονομικά ιδρύματα	79	55
Λιανικής	683	241
Ενυπόθηκα δάνεια	212	63
Επιχειρηματικά δάνεια	670	142
Σε αθέτηση	300	240
Σε μερίδια οργανισμών επενδύσεων	2	2
Μετοχές	164	144
Λοιπά	238	198
Υψηλού κινδύνου	28	10
Αναπτυξιακές Τράπεζες	-	-
Διεθνείς Οργανισμοί	-	-
Σύνολο	3.058	1.577
Δέσμευση κεφαλαίων για πιστωτικό κίνδυνο <i>Εσωτερικές διαβαθμίσεις</i>		
Ανοίγματα Τράπεζας σε:		
Λιανικής σε Στεγαστικά ενυπόθηκα	239	176
Λιανικής σε Ενυπόθηκα ΜΜΕ	33	29
Λιανικής σε Μη ενυπόθηκα ΜΜΕ	15	14
Μεγάλες επιχειρήσεις	396	403
ΜΜΕ	285	286
Ειδικούς δανεισμούς	174	193
Τιτλοποιήσεις	-	-
Σύνολο	1.141	1.101
Σύνολο 2 προσεγγίσεων	4.199	2.678
Κίνδυνος θέσης, συναλλαγματικός, εμπορευμάτων		
Χρεωστικοί τίτλοι	28	23
Μετοχές	7	3
Συνάλλαγμα	97	80

Εμπορεύματα	-	-
Μέγιστη Δυνητική ζημιά σύμφωνα με εσωτ. Υπόδειγμα	190	256
Σύνολο κινδύνου αγοράς	321	364
Κίνδυνος πιστωτικής αποτίμησης (CVA)	17	11
Λειτουργικός Κίνδυνος	407	236
Κεφαλαιακές απαιτήσεις	4.944	3.290

Πίνακας 9: Κεφαλαιακές απαιτήσεις ανά είδος κινδύνου. Πηγή: Συγκριτική ανάλυση σύμφωνα με στοιχεία από τη «Δημοσιοποίηση στοιχείων 31.12.16 & 31.12.2015 σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τον Πυλώνα III», της Τράπεζας

Ο λόγος των δανείων προς τις καταθέσεις αλλά και η ποιότητα του ενεργητικού αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

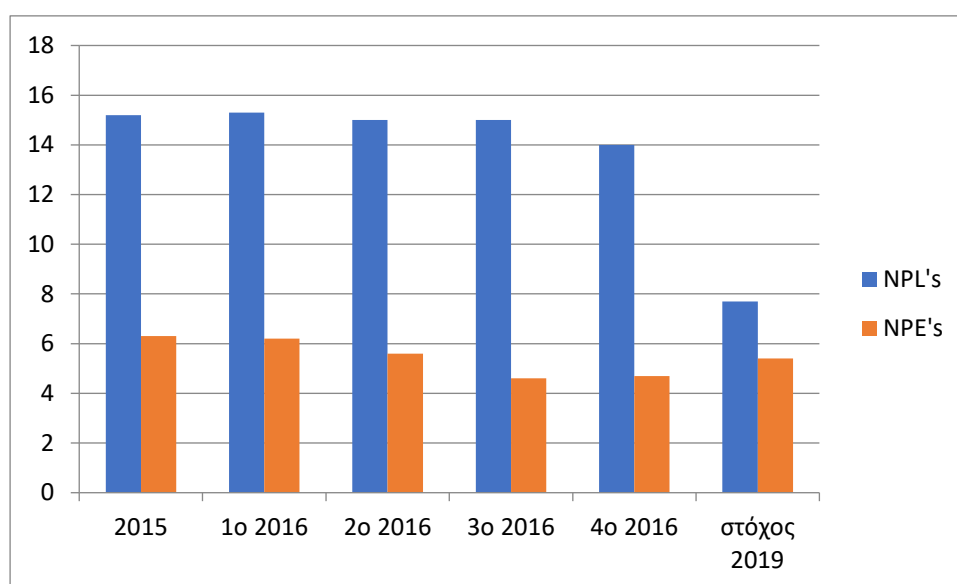
	2015	9μηνο 2016	2016
Δείκτης δανείων προς καταθέσεις	91%	90%	88%
Δείκτης μη εξυπηρετούμ. δανείων	47,5%	44,8%	43,6%
Κάλυψη μη εξυπηρετούμ. Ενεργητικού	52,9%	56,3%	55,9%

Πίνακας 10: Δείκτες καταθέσεων και μη εξυπηρετούμενων δανείων. Πηγές: Ανακοίνωση αποτελεσμάτων, Δ' τρίμηνο 2015 & 2016, Παρουσίαση αποτελεσμάτων Δ' τριμήνου 2015 & 2016 Τράπεζας

Η μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων οφείλεται κατά κύριο λόγο στις διαγραφές δανείων που έχουν καλυφθεί από τις απαιτούμενες προβλέψεις αλλά και στην αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων της Τράπεζας. Το ανωτέρω έχει πραγματοποιηθεί σε συνθήκες απομόχλευσης και μείωσης της πιστωτικής επέκτασης. Σημαντική είναι η κάλυψη των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων με προβλέψεις στον ισολογισμό. Πρέπει να σημειωθεί ότι η δημιουργία νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων ανήλθε για το 2016 σε €65εκ. Το αντίστοιχο ποσό για το 2015 ήταν €869εκ. Αυτό φανερώνει εστίαση στην αναδιάρθρωση του

δανειακού χαρτοφυλακίου και είναι δείκτης κάποιας σταθεροποίησης των οικονομικών συνθηκών.

Αναλυτικότερα για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, υπάρχει δέσμευση προς τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό για τη μείωσή τους κατά €8,5δισ. Ήδη έχει επιτευχθεί μείωση κατά €2,8δισ και απομένει σημαντικός στόχος μείωσης για άλλα €5,6δισ. Τα αρχικά μεγέθη των €21,5δισ θα διαμορφωθούν σε €13,1δισ το 2019 ως αποτέλεσμα της δέσμευσης.

Πίνακας 11: Δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων και ενεργητικού.

Πηγές: Ανακοίνωση αποτελεσμάτων, Δ' τρίμηνο 2015 & 2016, Παρουσίαση αποτελεσμάτων Δ' τριμήνου 2015 & 2016 Τράπεζας

Ο στόχος μείωσης των επισφαλειών αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό στόχο με δεδομένη την κατάσταση της Ελληνικής Οικονομίας. Για το λόγο αυτό αναμένεται αύξηση των σωρευτικών προβλέψεων σε βάθος χρόνου και διαγραφή καλυμμένων χρεών. Η Τράπεζα για το λόγο αυτό προβαίνει συνεχώς σε αναθεωρήσεις στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης του δανειακού χαρτοφυλακίου με λύσεις προσαρμοσμένες στην τρέχουσα δυνατότητα αποπληρωμής των δανειοληπτών.

4.9 Ρευστότητα

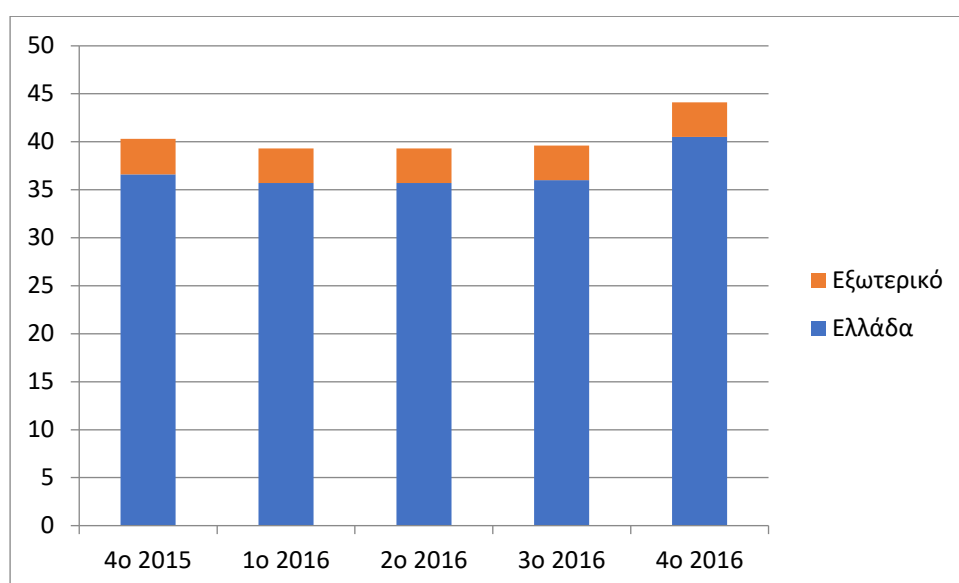
Η Τράπεζα αναπτύσσει εσωτερική διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας της ρευστότητας και τη διαχείριση του σχετικού κινδύνου. Ο επίελεγχος πραγματοποιείται με τις συχνές αναφορές στο Διοικητικό Συμβούλιο, την προσομοίωση ζημιογόνων γεγονότων για την διατήρηση της επάρκειας ρευστότητας, τη βεβαιότητα στην ύπαρξη σταθερής χρηματοδότησης και τη μείωση της χρηματοδότησης από τους μηχανισμούς στήριξης. Ως κίνδυνος ρευστότητας θεωρεί τον υφιστάμενο ή μελλοντικό κίνδυνος για τα αποτελέσματα και το κεφάλαιο, ο οποίος απορρέει από την αδυναμία του οργανισμού να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του όταν αυτές καταστούν πληρωτέες χωρίς να υποστεί σημαντικές ζημιές. Εκφράζει την πιθανότητα οι ταμειακές εκροές να μην καλύπτονται επαρκώς από ταμειακές εισροές, λαμβάνοντας υπόψη μη αναμενόμενες καθυστερήσεις σε αποπληρωμές ή καταβολές υψηλότερες των αναμενόμενων. Ο κίνδυνος ρευστότητας περιλαμβάνει τον κίνδυνο μη αναμενόμενων αυξήσεων στο κόστος χρηματοδότησης των περιουσιακών στοιχείων σε κατάλληλες διάρκειες και επιτόκια, καθώς και τον κίνδυνο να μην είναι δυνατή η ρευστοποίηση θέσεων έγκαιρα και με εύλογους όρους.

Η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας έχει ως αποτέλεσμα την ακρίβεια στην εκτίμησή του αλλά και την επάρκεια στη χρηματοδότηση των καταθετών της Τράπεζας και της πραγματικής οικονομίας. Για τη διασφάλιση των ανωτέρω έχουν θεσπιστεί πολιτικές, κανονισμοί και διαδικασίες, μετά από έγκριση της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία χαράσσει και τη μακρόπνοη στρατηγική χρηματοδοτήσεων. Έχει επιπλέον συγκροτηθεί η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού / Παθητικού που εκτιμά γεγονότα που μπορεί να δυσχεραίνουν τη ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων της Τράπεζας, επιβλέποντας παράλληλα την αναντιστοιχία στη λήξη ενεργητικού και υποχρεώσεων.

Οι κύριες πηγές ρευστότητας του Τράπεζας είναι οι καταθέσεις, η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα με τη μορφή συμφωνιών επαναγοράς

τίτλων με την ΕΚΤ και ο μακροπρόθεσμος δανεισμός, η διατραπεζική αγορά. Η χρηματοδότηση από τη ΕΚΤ πραγματοποιείται με την παραχώρηση εξασφαλίσεων, κυρίως τίτλων που έχει εκδώσει η Τράπεζα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, στο πλαίσιο του προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας της Ελληνικής οικονομίας, και ομόλογα Ε.Τ.Χ.Σ. που έχει λάβει από το Τ.Χ.Σ.

Αναφορικά με την εξέλιξη των καταθέσεων ως παροχή ρευστότητας παρατηρείται αύξηση κατά 2,2% ως προς το 2015 και έχει διαμορφωθεί σε €40,5δισ το τέλος του 2016.

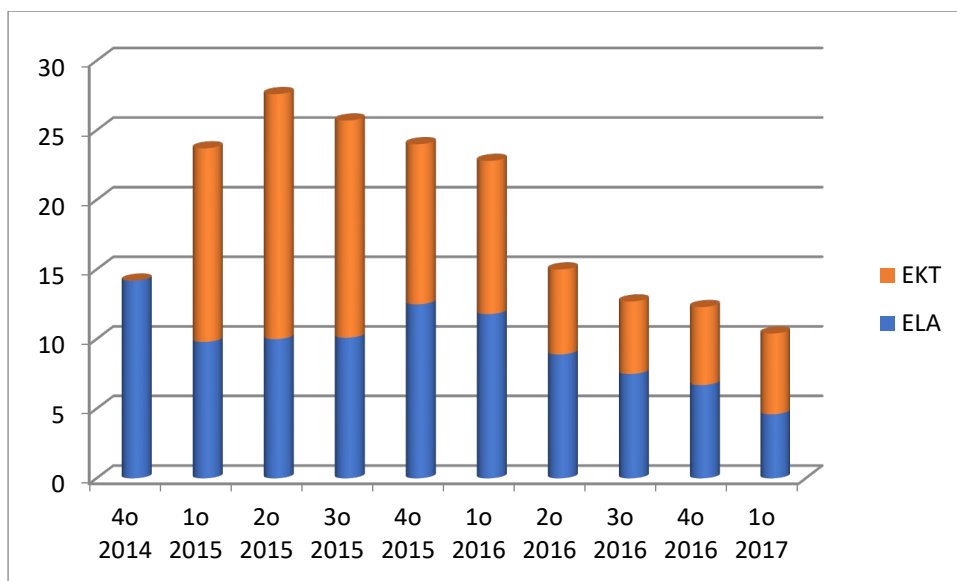

Ποσά σε δις €

Πίνακας 12: Εξέλιξη καταθέσεων.

Πηγές: Ανακοίνωση αποτελεσμάτων, Δ' τρίμηνο 2015 & 2016, Παρουσίαση αποτελεσμάτων Δ' τριμήνου 2015 & 2016 Τράπεζας

Η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα έχει διαμορφωθεί ως εξής:

Ποσά σε δισ. €

Πίνακας 12: Χρηματοδότηση από ELA και ΕΚΤ.

Πηγές: Ανακοίνωση αποτελεσμάτων, Δ' τρίμηνο 2015 & 2016, Παρουσίαση αποτελεσμάτων Δ' τριμήνου 2015 & 2016 Τράπεζας

Στο σημαντικότερο αυτό δεδομένο, πρέπει να συνυπολογιστεί ότι η Τράπεζα αποπλήρωσε Coco's €2δισ. Το ύψος της συνολικής χρηματοδότησης διαμορφώνεται πλέον σε €10,4δισ εκ των οποίων η παροχή ρευστότητας από τον ELA €4,6δισ με δυνατότητα να αντλήσει ρευστότητα επιπλέον €8,1δισ. Η μείωση της εξάρτησης οφείλεται στην απομόχλευση και κυρίως στην αποδοχή των ΕΓΕΔ (έντοκα γραμμάτια) ως ενέχυρα για τη χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Η συνολική αξία των εγγυήσεων (collaterals) που έχει παραχωρήσει η Τράπεζα για την χρηματοδότησή της ανέρχεται σε €18,5δισ.

Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια του 2015, λόγω της επιδείνωσης των οικονομικών δεδομένων και εν μέσω των capital controls, υπήρχε έντονη εκροή καταθέσεων και δεν ανανεώθηκαν γeros σημαντικού ύψους γεγονότα που όπως αποτυπώνονται στο διάγραμμα, αύξησαν την εξάρτηση για χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Επιπλέον λόγω του κινδύνου χώρας και της αυξημένης αφερεγγυότητας του Ελληνικού Δημοσίου δεν γινόντουσαν αποδεκτά ως εξασφαλίσεις τα ομόλογα έκδοσής του που είχε στην κατοχή της η Τράπεζα. Για το λόγο αυτό αυξήθηκε και η καταφυγή στον ELA για παροχή ρευστότητας.

Κατά το 2016 υπήρξε βελτίωση της ρευστότητας της Τράπεζας γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στις αυξήσεις κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια, στην πώληση θυγατρικών σε Ελλάδα και εξωτερικό, στην ελαφρά ενίσχυση των καταθέσεων το β' τρίμηνο του 2016, στην απομόχλευση, στο άνοιγμα της διατραπεζικής αγοράς για την άντληση κεφαλαίων και στον περιορισμό της εξάρτησης για την χρηματοδότηση από τον ΕΛΑ και τους μηχανισμούς του Ευρωσυστήματος.

Τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία έχουν δεσμευτεί για παροχή ρευστότητας, αφορούν χρεωστικούς τίτλους, δάνεια, covered bonds στεγαστικών δανείων, εγγυημένους τίτλους, έντοκα γραμμάτια και ομόλογα Ε.Δ., απαιτήσεις κατά Ιδρυμάτων. Η λογιστική αξία των βεβαρημένων στοιχείων (μετοχές, χρεόγραφα, λοιπά στοιχεία ενεργητικού) ανήλθε το 2015 σε €43,5δισ και των μη βεβαρημένων σε €65,2δισ. Οι αντίστοιχες αξίες για το 2016 ανήλθαν σε €30,4δισ και €45,9δισ αντίστοιχα. Στοιχείων του ενεργητικού, από €8,2δισ το 2015 ανήλθε σε

Η Τράπεζα έχει επιστρέψει στην οργανική κερδοφορία, συνομολογήθηκε Ομολογιακό δάνειο με το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, αναδιαρθρώθηκε μέσω επαναγοράς το χρέος μακράς λήξης. Οι συγκεντρωτικές προβλέψεις για τον πιστωτικό σε συνδυασμό με τις εμπράγματα εξασφαλίσεις καλύπτουν πλέον στο μεγαλύτερο βαθμό τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, ενώ όπως προαναφέρθηκε ο ρυθμός αύξησής τους έχει μειωθεί σημαντικά. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τους εποπτικούς κανόνες η Τράπεζα παρακολουθεί τους δείκτες ρευστότητας που ορίζονται από τη Βασιλεία III, συγκεκριμένα το δείκτη «Κάλυψης έναντι του Κινδύνου ρευστότητας» (LCR) σε μηνιαία βάση, καθώς και τον δείκτη Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (NSFR) σε τριμηνιαία βάση. Στις 31 Δεκεμβρίου 2015 οι δείκτες αυτοί ανήλθαν σε 76,8% - 88,6% αντίστοιχα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αντιμετωπίζει εν γένει μία πληθώρα από κινδύνους, με κυριότερους τον κίνδυνο της αγοράς, το λειτουργικό και τον πιστωτικό. Στα πλαίσια αυτά κινήθηκαν οι εργασίες της επιτροπής της Βασιλείας, ως ένα φόρουμ γνωμοδότησης για την εφαρμογή ενιαίων εποπτικών κανόνων για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη θωράκιση απέναντι στους κινδύνους που απορρέουν, αρχικά από τη επιχειρηματική δραστηριότητα των Τραπεζών, ήτοι, κυρίως τις χορηγήσεις δανείων. Με την πάροδο ωστόσο των ετών, το αρχικό σύμφωνο της Βασιλείας, ενέταξε στο πεδίο εξέτασής του και τους λοιπούς κινδύνους, επεκτείνοντας τους κανόνες εναρμόνισης προς μία συστηματικότερη και εις βάθος ανάλυση των συστατικών στοιχείων του κεφαλαίου, το απαιτούμενο ύψος της κάθε κατηγορίας του αλλά και ως σύνολο, ως μέσο αντιστάθμισης ζημιολόγων γεγονότων που μπορούν να πλήξουν τη φερεγγυότητα των Τραπεζών. Με το ισχύον μάλιστα πλαίσιο, ως υιοθετήθηκε το 2013 με τη σχηματοποίησή του ως Βασιλεία III και με τις μετέπειτα αναθεωρήσεις του, καινοτόμα στοιχεία παρουσιάστηκαν και έγιναν ευρέως αποδεκτά και εφαρμόσιμα μέσω της απευθείας εφαρμογής τους ή κατόπιν οδηγιών από τις Ευρωπαϊκές και Εθνικές εποπτικές αρχές. Τέτοια στοιχεία, αποτέλεσαν ο συντελεστής μόχλευσης, η μέτρηση της ρευστότητας, τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας για τις μικρές και τις συστημικές Τράπεζες, η στάθμιση του ενεργητικού έναντι του κινδύνου με εξαντλητικό τρόπο, οι κανόνες δημοσιοποίησης των σχετικών στοιχείων προς ενημέρωση των ενδιαφερομένων.

Οι Ελληνικές Τράπεζες στη δίνη της οικονομικής κρίσης, με τη σημαντική επιβάρυνση των οικονομικών τους δεδομένων από τα «τοξικά» δημόσια ομόλογα, εφαρμόζουν τους κανόνες του πλαισίου της Βασιλείας, ελεγχόμενες (οι 4 συστημικές) απευθείας από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Τίθεται λοιπόν εύλογα το ερώτημα, εάν η ομογενοποίηση των κανόνων του ρυθμιστικού πλαισίου, είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ελληνικές Τράπεζες οι οποίες χρηματοδοτούν μία οικονομία με διαρθρωτικά, δομικά αδιέξοδα διαφορετικού τύπου από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές Τράπεζες. Επιπλέον η χρηματοδότηση τους στην διατραπεζική αγορά θα είναι πλέον συνάρτηση της φερεγγυότητας

του Δημοσίου Τομέα, ο οποίος με τις διαρθρωτικές αλλαγές που υποχρεούται να υιοθετεί συνεχώς τα τελευταία χρόνια, είναι άγνωστο πότε θα μπορέσει τελικά να ορθοποδήσει και να συγκροτήσει ένα στρατηγικό αναπτυξιακό πλάνο με αντιμετώπιση των χρόνιων παθογενειών της διαφάνειας, της ανεργίας, του πελατειακού κατεστημένου.

Η δημιουργία της Τραπεζικής Ένωσης με τους δομημένους πυλώνες της, αλλά και η επιμέρους βέλτιστη λειτουργία των θεσμών του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης, του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, τους φορείς μικροπροληπτικής εποπτείας στήριξης και των φορέων και ταμείων χρηματοδότησης προς αντιμετώπιση κρίσεων ρευστότητας, αποτελεί πρόκληση για το μέλλον. Κυρίως μάλιστα, η συνεννόηση και η σαφής οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων ώστε να μην υπάρχει σύγκρουση αρμοδιοτήτων, η άμεση αντιμετώπιση των κρίσεων πριν την επέκτασή τους, η έγκαιρη πληροφόρηση για Τραπεζικά Ιδρύματα με αυξημένο κίνδυνο αφερεγγυότητας αλλά και η επικαιροποίηση της νομοθεσίας για την Εποπτεία και τη Ρύθμιση εναρμονισμένη με τα τρέχοντα δεδομένα ώστε να δρα προληπτικά και λιγότερο πυροσβεστικά είναι ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίζονται με συνέπεια και επιτυχία σε ένα ακόμα βήμα προς την πραγματική Τραπεζική Ένωση. Ο ρόλος των ευρωπαϊκών και εθνικών αρχών τραπεζικής εποπτείας είναι ιδιαίτερα σημαντικός όσον αφορά την εποπτική σύγκλιση των Τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός και η Ευρωπαϊκή αρχή Τραπεζών ιδιαίτερα, αποκτούν στο ενιαίο πλαίσιο κεφαλαιώδη ρόλο στη τήρηση, με συνέπεια και αναλογικότητα, των κανονισμών και των υποδειγμάτων, ενώ μέσω των διαβουλεύσεων με τα υπόλοιπα Όργανα και τους φορείς άσκησης της οικονομικής πολιτικής, προβαίνουν, όπου απαιτείται σε διορθωτικές κινήσεις για την αντιμετώπιση των αδυναμιών του πλαισίου. Η μεταρρύθμιση και ομογενοποίηση των συστημάτων θα πρέπει να έχει ως απώτερο σκοπό τη μείωση της πολυπλοκότητας χωρίς να αφήνει κενά σημεία στην αναγνώριση και αντιμετώπιση όλων των ειδών κινδύνων. Για το λόγο αυτό και με δεδομένη η διαφορά των μεγεθών και του σκοπού των Τραπεζικών Ιδρυμάτων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα επιμέρους στοιχεία και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (π.χ. στη χρηματοδότηση της

πραγματικής οικονομίας, στην εστίαση στη λιανική Τραπεζική ή στα επιχειρηματικά δάνεια).

Με δεδομένα πλέον τα συμπεράσματα που έχουν εξαχθεί για τα αίτια και τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης, κάθε απόπειρα ρυθμιστικής προσέγγισης, είτε πρωτογενής, είτε με τη μορφή της ολοκλήρωσης των υφιστάμενων κανονισμών, πρέπει να έχει ως βασικό γνώμονα την αντιμετώπιση του κινδύνου. Προς αυτό το πλαίσιο φαίνεται να κινείται και το σύνολο σχεδόν, των πρόσφατων αναθεωρήσεων της επιτροπής της Βασιλείας. Είναι ξεκάθαρη η προσπάθεια να ολοκληρωθεί το πλαίσιο εποπτείας αναφορικά με τον παρανομαστή του κλάσματος της κεφαλαιακής επάρκειας, ήτοι του σταθμισμένου ως προς τους βασικούς κινδύνους ενεργητικό. Άλλωστε, ο δείκτης της κεφαλαιακής επάρκειας των Τραπεζών, και ειδικότερα των ελληνικών, παρά τους επιβαρυντικούς παράγοντες που λαμβάνει υπόψη, κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα, κυρίως λόγω της επάρκειας του Tier 1 με τα αυστηρά πλαίσια υπολογισμού στο παρόν αλλά και με προβολή στο μέλλον, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα της πλήρους εφαρμογής της Βασιλείας.

Το νέο σύμφωνο που φαίνεται να είναι προ των πυλών, τυπικά η Βασιλεία IV, αποτελεί μία πληρέστερη προσέγγιση του υφιστάμενου πλαισίου, προς την κατεύθυνση της ομογενοποίησης, της απλούστευσης όπου αυτό είναι εφικτό και της πορείας προς την Τραπεζική Ένωση. Το ζήτημα όμως θα είναι και οι επιπτώσεις των βελτιωμένων μοντέλων μέτρησης του κινδύνου στα κεφάλαια των Τραπεζών αλλά και το κόστος που θα απαιτηθεί για τη μέτρησή τους. Ήδη υπάρχουν απόψεις σχετικά με δυσανάλογα υψηλά κεφαλαιακά αποθέματα που στην ουσία θα στραγγαλίζουν τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας και την αναπτυξιακή προοπτική η οποία είναι τόσο απαραίτητα για τη διασφάλιση της συνοχής των Ευρωπαϊκών θεσμών, σε συνθήκες πολιτικών μετατοπίσεων. Επιπλέον τα τελευταία χρόνια οι ευρωπαϊκές τράπεζες έχουν προβεί σε σημαντική ενίσχυση των κεφαλαίων τους. Η αβεβαιότητα ωστόσο από τις συνεχιζόμενες κανονιστικές και εποπτικές μεταβολές επιφέρει σημαντικές απαιτήσεις και δυσχεραίνει τη δυνατότητα των τραπεζών να σχεδιάσουν τη στρατηγική τους και να καθορίσουν το επιχειρηματικό τους

μοντέλο αφού η βιωσιμότητα και των δύο εξαρτάται από την τελική έκβαση των κανονιστικών και εποπτικών ρυθμίσεων.

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες δρουν σε ένα οικονομικό περιβάλλον χαμηλής ανάπτυξης, χαμηλών επιτοκίων, χαμηλής απόδοσης κεφαλαίων, υψηλών μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και υψηλού κόστους συμμόρφωσης με το συνεχώς διαμορφούμενο κανονιστικό πλαίσιο. Γι' αυτούς τους λόγους οι ευρωπαϊκές αρχές προς διασφάλιση της ανάπτυξης οφείλουν, στα πλαίσια του υγιούς ανταγωνισμού να συνεχίσουν να ενεργούν προς τον κοινό στόχο της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, από τη δική τους πλευρά και πάντα με γνώμονα τις βέλτιστες και διαφανείς πρακτικές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελόπουλος Π. (2008), *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*, Αθήνα, εκδόσεις Σταμούλη

Αρτίκης Π. (2010), *Διαχείριση της αξίας και του κινδύνου*, Αθήνα, εκδόσεις Interbooks

Γκόρτσος Χρήστος (2011), *Βασιλεία ΙΙΙ, Η αναθεωρημένη.....συστήματος», Άρθρο 2.1, η διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα*, επιμέλεια Γκίκας Χαρδούβελης και Χρήστος Γκόρτσος, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.

Μελάς Κ., (2002), *Εισαγωγή στην Τραπεζική Χρηματοοικονομική Διοικητική*, εκδόσεις Εξάντας

Μόσχος Δ., Χορταρέας Γ., (2011), *Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Οικονομική Δραστηριότητα*, Συλλογικός τόμος, διαθέσιμο στο www.hba.gr

Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος (2010), *Η Μορφολογία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος και η Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση*

Σαπουντζόγλου Γ. και Πεντότης Χ. (2009), *Τραπεζική Οικονομική, Τόμος Α΄*, εκδόσεις Μπένου

Χαρδούβελης Γ. (2009), *Η κρίση του 2007-2009: Τα αίτια, η αντιμετώπιση και οι προοπτικές, Οικονομία και Αγορές*, Δημοσίευση της Διεύθυνσης Οικονομικών Μελετών & Προβλέψεων Eurobank

Χριστόπουλος Α. και Ντόκας Ι. (2012), *Θέματα Τραπεζικής και Χρηματοοικονομικής Θεωρίας*, εκδόσεις Κριτική

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

BCBS (2013) Basel III, the liquidity coverage ratio and liquidity risk monitoring tools

Bersis G., Rigakou S., Banking Regulation 2016, 3rd edition, διαθέσιμο στο www.globallegalinsights.com

Coen William, Secretary General of the Basel Committee, Keynote Speech at the Australian Financial Review's Banking and Wealth Summit: The Global Policy Reform Agenda: Completing the job, April 2016

Doris K., Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας, 1-3-2017, διαθέσιμο στο www.europarl.europa/thinktank

European Commission Press Release, EU Banking Reform, Strong banks to support growth and restore confidence, διαθέσιμο στο Europa.eu/rapid/press-release, November 2016.

Fons Jerone, Testimony in front of the Committee on Oversight and Government Reform, United States House of Representatives, October 2008

Greenspan A., Testimony in front of the Committee on Oversight and Government Reform, United States House of Representatives, October 2008

Haldane G Andrew, "Control rights (and) wrongs, Wiscott Annal Memorial Lecture, Westminster, London, October 2011

Hoening Thomas, Vice Chairman, Federal Deposit Insurance Corporation, Remarks at IADI 2013 Research Conference: Basel III Capital: A well-intended Illusion, April 2013

Marcel M., Banking Union, 1-12-2016,

διαθέσιμο στο www.europarl.europa/thinktank

Price Waterhouse Coopers, Basel IV at a glance, November 2016

The de Larosiere Group Report, Brussels, February 2009.

Walter S., Conference on Basel III Financial Stability Institute Basel 6 April 2011

Wilms William, Remarks at the XBRL Weeh in Brussels, National Bank of Belgium. The Dark Side of the Basel Committee's Pillar 3 Framework, Nov. 25, 2014

Γκαργκάνας Ν., Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος στο Propeller Club, 2003

Γκόρτσος Χ., The impact of the current fiscal crisis in the Euro Area on the Greek Banking system and the measures adopted to safeguard its stability, Lecture at the university of Zurich, March 2016

Γκόρτσος Χ., The Single Resolution Mechanism and the Single Resolution Fund, A comprehensive review of the second main pillar of the European Banking Union, second edition, ECEFIL Books (2016)

Κρονίδης Μ., Βασιλεία IV, Οι επιπτώσεις του νέου εποπτικού πλαισίου, εφημερίδα Φιλελεύθερος, Απρίλιος 2017

Λευκαδίτης Κ., Τμήμα Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων, KPMG, Μάρτιος 2015, διαθέσιμο σε:

<http://www.euro2day.gr/specials/opinions/article/1302668/vasileia-iv-mia-nea-proseggish-sth-stathmish-ton.html>

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23^{ης} Νοεμβρίου 2016 σχετικά με την οριστικοποίηση της Βασιλείας ΙΙ, (2016/2959), διαθέσιμο στο www.europarl.europa.eu

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.bis.org/publ/bcbs107

www.bis.org/publ/bcbs189

www.bis.org/publ/bcbs188

www.bis.org/bcbs/publ219

www.bis.org/bcbs/publ265

www.bis.org/bcbs/publ279

www.bis.org/bcbs/publ/d291

www.bis.org/bcbs/publ/303

www.bis.org/bcbs/publ305

www.bis.org/bcbs/publ/d306

www.bis.org/bcbs/publ/d307

www.bis.org/bcbs/publ/d319

www.bis.org/bcbs/publ/d347

www.bis.org/bcbs/publ352

www.bis.org/bcbs/publ/d355

www.bis.org/bcbs/publ/d368

www.bis.org/bcbs/publ/374

www.consilium.europa.eu

www.eba.com

www.ecb.com

www.hba.gr

www.hellenicparliament.gr